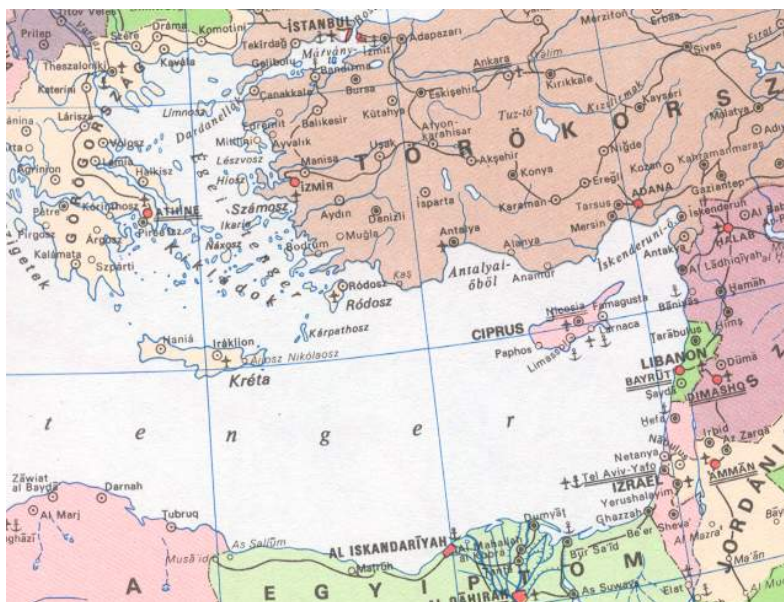

SZÉKELY TIBOR

PILLANATKÉPEK (5)

MEDITERRÁN KALANDOZÁSOK

SZÉKELY TIBOR

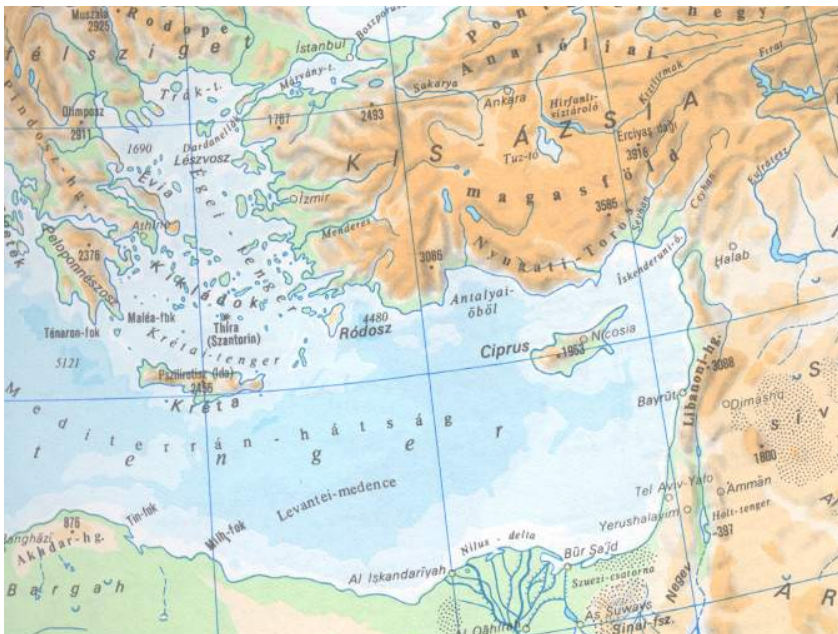
MEDITERRÁN KALANDOZÁSOK

EMLÉKEK ÉS ÖTLETEK UTAZÓKNAK

SZÉKELY TIBOR

PILLANATKÉPEK (5)

MEDITERRÁN KALANDOZÁSOK

© Székely Tibor – 2002

ISBN 978 963 460 461 7

A nyomtatott változat
a *Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem*
Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár
Reprográfiáján készült.
Budapest, I., Gyorskocsi utca 5-7.

BEVEZETÉS

Külföldi utazásaink két kitüntetett területét elsősorban kultúrtörténeti és váltörténeti érdeklődésünk motiválta: ez a Mediterraneum ókori kulturális és vallási világa, másrészt Róma.

A sors úgy hozta, hogy előbb mégis a jelenkori európai országokat jártuk be, tágítva a köröket a Kárpát medence, mint központ körül. Ez részint az utazási lehetőségek korlátozottságából következett, részint pedig azért, mert a nyugat-európai kapcsolatainkból adódó bázislehetőségeink ezeket az utazásokat preferálták.

Az az első lendület, amelyet 1976-ban a számunkra megnyíló nyugati határok okoztak, akkor az öko-kultur-turizmus irányába fordították az érdeklődésünket. A történeti, művészettörténeti, geológiai, geográfiai érdeklődés mellett nyomatékosan jelentkezett nyugat-európai technikai civilizáció, a magasabb életszínvonal iránti kíváncsiság.

Később, amikor az életszínvonalunk már konszolidáltabb lett, és elsősorban kultúrtörténeti utazásokra nyíltak lehetőségeink, pótolni igyekeztünk korábbi mulasztásainkat, és nekiindultunk a Mediterráneumban az egyiptomi, a zsidó, a görög és a római ókori világ felfedezésére, először Ciprus bázisról, majd Krétáról indulva Hellasz és Macedónia irányába, és végül Rómát választva (amely egy különálló fejezet és emlékezés).

Ez az összefoglaló egyrészt saját emlékeink összegyűjtése, másrészt nyomot szándékszik hagyni a család következő generációinak, hogy bárhová is jut majd a korszerű technika és technológia, az itt megemlített ismeretek és élmények saját megszerzése elengedhetetlen egy kultúrember számára.

TARTALOMJEGYZÉK

<i>Így kezdődött</i>	9.
Ciprus	
Megérkezés után	10.
Limassol és környéke	15.
Paphos és környéke	24.
Nicosia és a Troodos	31.
Ajia Napa	39.
Tengerpart és a sóstó környéke	44.
Kiti és Larnaca	47.
Irány: London	50.
<i>Így folytatódott</i>	51.
Egyiptom	59.
Ébredés Egyiptomban	61.
Port Saidtól Kairóig	63.
Gizai piramisok és a Szfinx	71.
Egyiptomi Múzeum	85.
Búcsú Egyiptomtól	100.
Izrael	103.
Partraszállás Izraelben	105.
Jeruzsálem	108.
Betlehem	124.
Séta a Kármel hegyen	129.
Kréta	131.
Visszatérés a görög világba (Iraklion)	133.
Középkréta kirándulások (1)	143.
Közép-kréta kirándulások (2)	155.
Nyugat-kréta kirándulás	165.
Knosszosz	171.
Görögország a kontinensen	185.
Athén	186.
Akropolisz	189.
Színházak	195.
Areiopagosz	198.
Nemzeti Régészeti Múzeum	198.
Agora	200.
Őrségváltás	202.
Athéntől Thesszalonikiig	204.
Thesszalonikitől Budapestig	209.

LONDON – LARNACA
LARNACA- LONDON

TARTALOMJEGYZÉK (1)

(Ciprus)

Így kezdődött	9.
Megérkezés után	10.
Limassol és környéke	15.
Limassol	15.
Kolossi vár	18.
Episzkopi	19.
Kurion	20.
Ókeresztény bazilika	20.
Római színház	20.
Apollon Hülatesz	21.
Petra tu Romiu	22.
Kuklia	23.
Paphos és környéke	24.
Nea Paphos	25.
Ajia Paraskevi	25.
Dionüsos ház	25.
Theseus ház	27.
Tengerpart	28.
Királysírok	28.
Korall öböl	29.
Nicosia és a Troodos	31.
A fővárosban	31.
Troodos	34.
Pedulas	35.
Kikko	35.
Aphrodite fürdője	37.
Polis	38.
Aija Napa	39.
Kolostor	39.
Tengerpart és a sóstó környéke	44.
Hala Sultan Tekke mecset	45.
Kiti és Larnaca	47.
Kiti	47.
Panaija Angeloktishti	47.
Larnaca	48.
Szt. Lázár bazilika	48.
Tengerparti sétány	49.
Irány: London	50.
Hajókiránduláson	51.

Így kezdődött

Andrea második oxfordi évében, 1993-ban történt, hogy valamelyik vásárlása alkalmával kétszemélyes British Airlines repülőjegy utalványt nyert Európa bármely országába. Ebből származott az ötlete, hogy májusi angliai látogatásunk idején hármasban utazzunk Ciprusra, egy útiköltséggel.

Minden lehetőségre kiterjedő figyelemmel prospektusokat szerzett be, utazási irodák ajánlatait tanulmányozta, és felvetette egy hajókirándulás lehetőségét is Egyiptomba és Izraelbe. Ötlete maximális egyetértésünkkel találkozott, és lelkesen készültünk a nagy utazásra. Egyetlen aggályunk az volt, hogy az áprilisi OMFB-OMIKK munkahelyváltásomhoz ilyen közeli időpontban új főnökeim hajlandók lesznek-e máris szabadságra engedni. Az aggodalom felesleges volt. Andrea szállást foglaltatott a limassoli Pegasus Beach szállodában, kocsit bérelt a larnacai repülőtérre, és háromszemélyes kabint váltott a Limassol-Suez-Haifa-Limassol útvonalon közlekedő Romanticara.

Útra keltünk tehát, és néhány napos angliai tartózkodás után május 7-én ismét repülőre szálltunk: irány Ciprus, Larnaca. A gép 20 óra 30 perckor startolt és keletnek fordult, mentünk szembe a napnyugtával. Rövid ideig repültünk a kontinens fölött, lassan kigyúltak a fények és mélyen alattunk gyöngyfüzérnek látszottak a települések. Majd a Földközi-tenger felett repülve csak a sötétség. Egyszer csak látni véltük Kréta fényeit, de lehet, hogy valamelyik másik, vagy több görög sziget lámpáit láttuk.

Ciprus - Szicília és Szardínia után - a Földközi-tenger legnagyobb szigete, amelyet már Homéros is megénekelt, mint amelynek partjainál született Aphrodité, a szépség és a szerelem istennője.

Ciprus emberemlékezet óta görög sziget, amely már Kr.e. az V-IV. sz.-ban szorosra fűzte kapcsolatát Athénnal, és amelyet 333-ban (a perzsa uralom megsemmisítése után) Nagy Sándor újra meghódított. Kis-Ázsia folyamatosan változó hatalmi harcai itt is érezhetők: a keresztes háborúk változó sikerei, a velenceiek uralma, az arab hódítások, a török megszállás, az angol protektorátus után az óhajtott (ένωσις) egység Görögországgal még 1957-ben sem jöhetett létre, mert az ENSZ csak a ciprusi görögköztársaság elismeréséig jutott el. 1974-ben erőszakkal szakította el a sziget északi részét a török terjeszkedés.

A gép a tenger felől landolt, közeledtek a fények, a kivilágított leszállópályára zökkenőmentesen érkeztünk.

Rövid procedura a belépésnél, az autókölcsönző pultjánál megkaptuk a papírokat és a kulcsot, majd a parkolón megkerestük az adott rendszámú picike, őtajtós, ezüst fényű, távol-keleti gyártmányú kisautót.

Első izgalmunkban azt sem vizsgáltuk meg, hogy melyik kapcsoló mit kapcsol, beszálltunk, Andrea vezetett. Felkapcsolta világítást, helyesebben a helyzetjelző városi lámpát, indexelt és elindultunk. Andreának nem volt szokatlan a „balra hajts” angol közlekedés, gond nélkül mentünk a tábla jelölte irányba mindaddig, amíg az út ki volt világítva. Ahogy elhagytuk Larnacát, sötétség borult a tájra és elnyelt bennünket. Nem tudom, hogy miért nem álltunk félre, és miért nem kerestük meg a világítás kapcsolóját, a sötétben botorkáltunk, és sikeresen behajtottunk egy útépítési szakaszon a burkolat nélküli, építési területbe. Azután mire pirkadni kezdett, visszataláltunk a főútra, és később már nem volt semmi baj.

Megérkezés után

Megérkeztünk Limassolba, és az egyik behajtónál a "centrum" felé vettük az irányt. Egy széles főutcába torkollott (101) az utunk, ahol a hajnali fényben több taxi és taxis álldogált egy taxiállomásnál.

Kiszálltunk, és Andrea megkérdezte, hogy meg tudnák-e mondani, hogyan jutunk el a Pegasus szállodához. Itt van szemben, mutattak rá (102) egy többemeletes épületcsoportra, amelyek közül egyik végfalán jókora zászlós tengeri csikó neonfényes emblémája (103) világított.

Célnál voltunk, a ház parkolóján leparkoltunk.

101. Szállodánk főutcája

102 A Pegasus Beach bejárata

A recepciós álmosan, de kedvesen fogadott minket, megmutatták az „apartmanunkat”: beépített konyhás nappali (105, 109, 116), kétágyas hálósobával (104, 106, 108), fürdőszobával (107), mindkét szobához erkéllyel.

103. Szállodánk „logo”-ja

104. Hálósoba

105. Konyha

Berendezkedtünk, vagyis pillanatok alatt ruhákkal és egyéb, szükségesnek vélt eszközzel borítottuk az ágyakat és ülőbútorokat.

106. Öltözőasztal

107. Fürdőszoba

108. Szobarészlet

Azután megfelelő szortírozást követően elraktuk azokat a szekrényekben és a fürdőszobában, illetve a magunkkal hozott élelmiszereket az ún. amerikai konyha hűtőjében.

Közben igazán reggel lett, meg is éheztünk, és lementünk a szálloda éttermébe, és mivel azon a reggelen mi voltunk az első vendégek, egy a terasz-kijárat közvetlen szomszédságában álló sarokasztalhoz (110) telepedtünk.

109. Nappali

110. Sarokasztalunk

Ez volt az asztalunk a továbbiak során. Jött a pincér, angolos (kontinentális) reggelit kértünk és kaptunk. Alaposan befalatoztunk, mert utoljára csak a repülőgépen ettünk.

Reggeli után megkezdtük a szálloda kertjének, strandjának „birtokba vételét”, vagyis először az erkélyünkről áttekintettük (111-115), majd bejártuk minden zegét-zugát (117). A kertben pálmák (118) virágzó narancs és citromfák (119-120) pompáztak, érésben lévő, vagy érett gyümölcsöket kínálva. Tehát a folyamat minden fázisa látható és elérhető volt. A fák alatt az aznapi, még el nem takarított, hullott gyümölcsök hevertek. Egyet-egyét megpróbáltunk felbontani, de ezek nem nemes gyümölcsök, csak közönséges díszfák voltak, amelyek gyümölcsét nem hasznosították.

A kert paradicsominak tűnt, mindenféle bougainvilleák, cserjék, virágzó kaktuszok (120-121) tarka sokasága borította. A tengerpart közelében úszómedence (125), különböző strandkellékek várták a vendégeket. Lefényképeztük a kertet fentről és lentől (117, 124), mert ilyet eddig még sosem láttunk.

111-113. Kertünk az erkélyről (1)

114-114. Lejárat az úszómedencéhez

115. A kertből nézve

117. A kertből nézve

118. Pálmák

119. Citromfák

A virágzó kaktuszok között mi is fényképezkedtünk (122-123), mint a „kaktusz virágai” – emlékeztünk a humoros filmre, amelyet Ingrid Bergmannal láttunk.

120. Narancsfák

121. Kaktuszok

122-123. Virágzó kaktuszok

124. A medencétől

Ha már a filmnél tartunk, a Rózsaszín Párduccal megkérdeztük: „van magának úszómedanszéja”? Nekünk volt (125). Igaz, hogy egyszer sem úsztunk benne.

125. Saját úszómedence

126. Saját tengerpart

Hogy miért? Nem tudom. Az idő szép volt, a hőmérséklet megfelelő, ott volt (Rejtő Jenővel szólva) a „tenger sima, tükre” (126-128). Ilyen az ember. Aztán az átvirrasztott, átutazott éjszaka után - megnyugodva, hogy célnál vagyunk – lefeküdtünk, hogy kialudjuk magunkat.

127. Saját strand

128. Holdvilágnál

Limassol és környéke

Limassol, ciprusi támaszpontunk, a sziget déli partján fekvő kikötőváros, „távol” esik a határvillongásoktól.

Az útikönyv dicséri a szőlők és narancsligetek övezte város környékének *fővenyét* (201), mi viszont azonnal felfedeztük a kikötő környékének sziklás partszakaszát, ahol családom, mint nézőközönség előtt bemutatót tartottam a zergeügyességet igénylő sziklajárásból (202-204), majd életünket kockáztattuk a régi csónak- és jachtkikötő mólójának korhadó gerendáin (205-206).

201. Fővenyes part

202-203. Sziklás part

204. Kritikus nézőközönség

205. Életünk kockáztatásával ...

206. Csónak és jachtkikötő

207. Legelő és narancsliget

A *narancsliget* igaz! Napi zárandoklatot tartottunk a narancsligetekkel övezett útszakaszra (207-209), ahol a folyamatosan virágzó és érő gyümölcsök páratlan illatával nem győztünk betelni.

208-209. Igazi narancsligetben

Limassol legfőbb látnivalója a viszonylagosan épen maradt *vár* (210). Az eredetileg bizánci erődítményt egyaránt használták a velenceiek, a luzitánok és az arabok.

A várban a gótikus termeken kívül csak börtöncellák láthatók. A termekben középkori történeti kiállítást rendeztek be.

210. A Limassoli vár

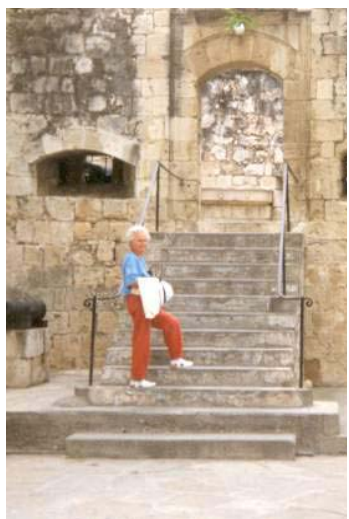
211. A pelikánok

Eredetileg terveztük az állatkert meglátogatását, de elriasztottak a parkolón tanyázó gödények pardon: pelikánok (211), amelyek csúnyán lepiszkították a látogatók kocsijait. Ehelyett a Barclays bankba mentünk pénzt felvenni (ciprusi font), majd mindjárt költeni kezdtük: vettünk az erősen sugárzó nap ellen kis vászonkalapokat, és vásároltunk részemre egy csinos, fekete bőrtalpú cipőt.

Családomat egész Európán keresztül mindig vonzották az ékszerüzletek, ki is néztünk, és a végén meg is vettünk egy nagyon szép, többszínű aranyból összeállított, spicces nyakéket.

Sétálgattunk a belvárosban, ahol sok középkori építészeti emlék megmaradt (212).

A városi Történeti Múzeumban a hellenisztikus gyűjtemény az említésre legméltóbb. Ennek része például a torzóban is rendkívül szép Aphrodité szobor (213)

211. A vármúzeum előtt

212. Belváros

213. Aphrodité

Ott jártunk idején Európa játékküzeleit elárasztották az (azóta divatból kiment) „polypocket”-ek, azok a kis játékok, amelyek egy szelencében egész babaszobát kínáltak. Nincs új a nap alatt! Már az ókorban feltalálták ezt: egy tányérnyi cserépedényben egész társasági életet ábrázoltak (214).

214. Polypocket a II. sz.-ban

215. Séta az üzleti negyedben

Kerestük Limassol fővenyes tengerpartját, amelyet a Berlitz útikönyv ajánlott. Amit először találtunk, az szürke kőzetből felőrlődött szemcsés partszakasz volt az Akrotiri félszigeten, amelyet egy brit tiszt lováról neveztek el Lady's Mile-nak. A tiszt az angol uralom alatt minden reggel itt galoppozott. Később láttuk a szállodasor beépített, fővenyes strandjait is (201).

216. Érdeklődés

217-218. A piacon

Egy ugrás a várostól a *Kolossi vár*, amely a XV. sz.-ban épült. Első épületét (219) a johanniták építették a XIII. sz.-ban, amikor óriási cukornád telepeket és szőlőültetvényeket műveltek, amely megalapozta meggazdagodásukat.

219. A Kolossi vár

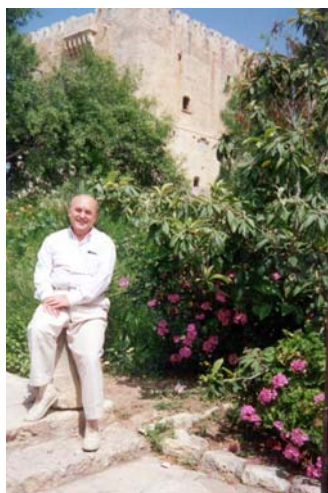

220. A másik oldalról is

221-223. A várkertben (1)

Bejártuk a vár környékét (221), megnéztük a lakótornyot (222), a prësház romjait (220), a várarkot (223), a virágzó fűzfát (225), az óriási muskátlikat, többek között azt a nagy piros bokrot, amelyhez Andrea már jó előre, még Angliában megvette a színben megfelelő vászoncipőt (226).

224-226. A várkertben (2)

Az út levisz az *Episzkopi öböl*höz, amelynek vize kristálytisza, a parti sziklát folyamatosan mossa a felcsapó hullámváz (227) és a partot beborítják a vízrombolta szikladarabok (228).

227-228. Az episzkopi öbölnél

A közeli **Episzkopi** faluban sétálva (Καθολικός 'οδος) egy régi kis templomot találtunk, amelynek kertjében az olajmalom (230) maradványai mellett itt is gyönyörű, óriási muskátli bokrok (231) nyíltak.

229. A műemléki körzet vázlata

230-231. Az episkopi templomkertben

Tovább haladva nyugat felé **Kúrion**ba vezet az út, amely Ciprus igen híres romvárosa, s amelynek alapítását Herodotos a Kr.e. XII. századba teszi, alapítóként az argosziakat nevezve meg.

Megnéztük a régi városközpontot, benne a korai keresztény bazilikát, a római színházat és bejártuk Apollón Hülatész szentélyének romkertjét. A „kúrioni ezüst kincset”, amelyet 1876-ban Luigi di Cesnola amerikai konzul ásatott ki, természetesen nem láthattuk, mert azt New Yorkban a Metropolitan Múzeumban állították ki.

A városközpont egy kilométer hosszú, 100 m magasan fekvő sziklagerinre épült, csodálatos kilátással a tengerre. Itt látható az az Akhilleusz mozaik, amelyen a hőst női ruhában ábrázolták, de véletlenül feltárta igazi mivoltát barátja, Odüsszeusz előtt.

A *bazilika* (232-233) romjai és köemlékei mellett áll az egykori püspöki palota, és a külön épített keresztelő kápolna. A római *színház*, amelynek egy részét 3.500 férőhelyűre renoválták (235) majdnem a szakadék szélén fekszik (234).

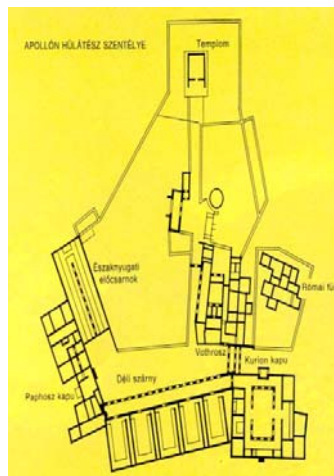
232-233. A korai keresztény bazilika romjai Kúriónban

234. A sziklás part

235. Az ókori színház

236. Apollón Hülatész

Az *Apollón szentély* – jóllehet a kultusz már Kr.e. a VIII. sz.-ban kezdődött – a Kr.u. I. sz.-ból való, s a IV. sz.-ban földrengés rombolta le. A hatalmas területet elfoglaló épületcsoport (236) kiszolgálta a zarándokokat, üzleteket, állattartó épületekkel, kincstárakkal, papi lakóépületekkel, stb. A szentélyhez lépcsősor vezetett (238) a tetőzetet dór oszlopsorok tartották (237, 239). Viszonylag jó állapotban maradt meg a közeli villa mozaikpadlója, amely állatfigurákat (240) és történelmi személyeket (241) is ábrázol.

232-238. Az Apollón szentély romjai között

239. A főbejárat felől

240. Az épen maradt mozaik

241. Dareiosz mozaik

242. Aphrodite szülőhelye

A Paphosba vezető úton értük el *Aphrodité szülőhelyét* **Petra tu Romiu**-nál, (a római sziklánál), ahol a tengerben (243) egy kis sziklacsoport áll (242). A mítosz szerint itt bukkant fel a tengerből Aphrodité, a szépség és szerelem istennője.

243. Petra tu Romiu

Nem messze innét, de már a paphosi körzetben van **Kuklia**, az Aphrodité kultusz egykori központja (244). Homérosz ír az itt rendezett „aphrodiszia”-ról, a nagy tavaszi kultikus ünnepségről, az Aphrodité kultusz ósrégi csúcspontjáról, amelyre a világ minden részéből özönlöttek a zarándokok. A szentély közepén egy alaktalan kőtömb állt, amely az istennőt jelképezte, mert az ő szépségét nem lehetett híven ábrázolni. (Ez a kő jelenleg a nicosiai Ciprus Múzeumban látható.)

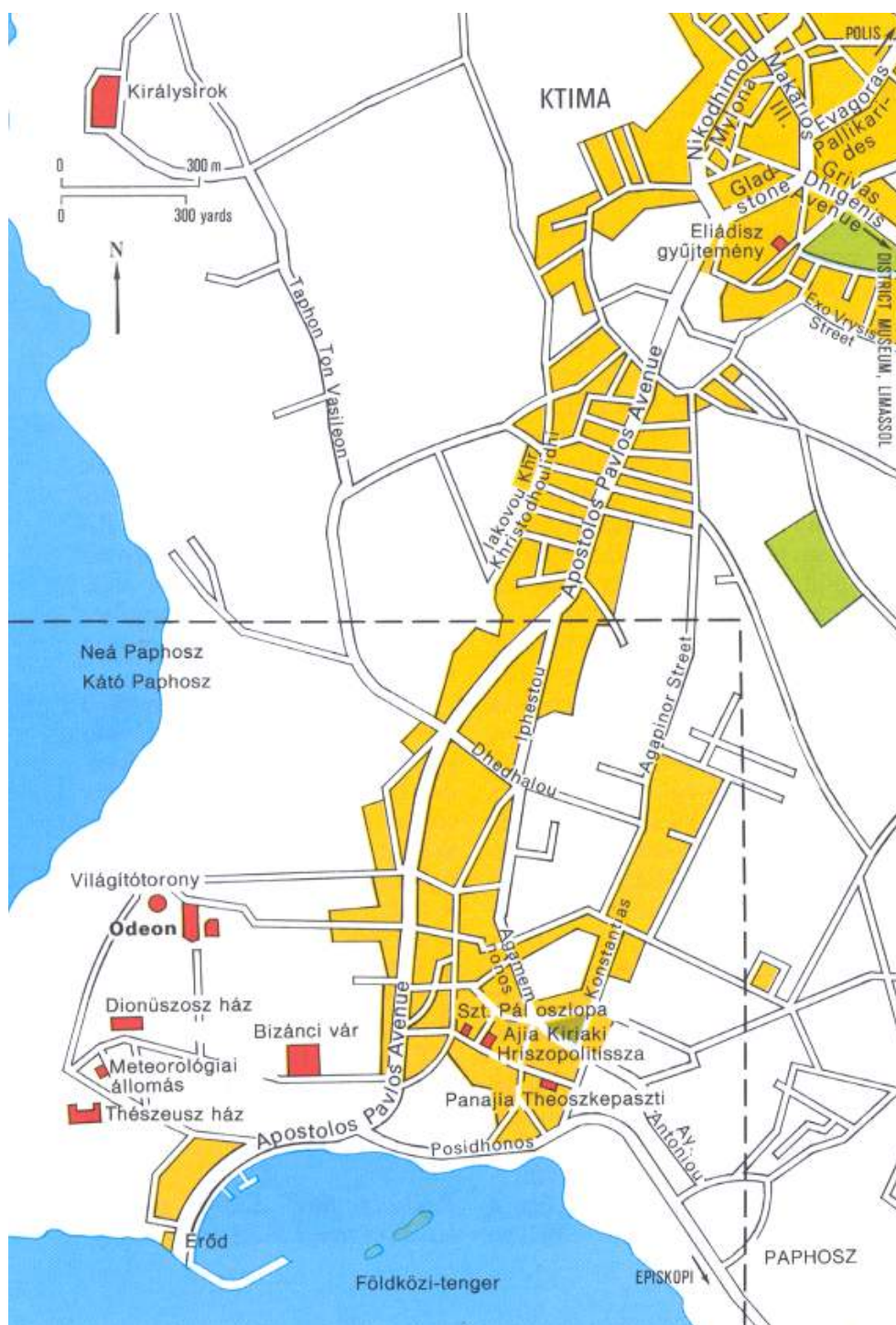
244. Az Aphrodite kultusz egykori központjának romjai

Jelenleg az egykori kultikus hely romjai között fű és vadon tenyésző afrikai szegfű (245) borítja a tájat.

245. Afrikai szegfű

Paphos és környéke

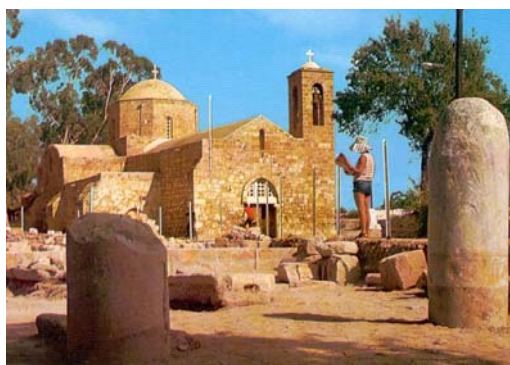

Utaztunk tovább nyugat felé, és elértük az egykori, **Palea Paphos**, vagy Palaio Paphos, amelynek alapítási ideje tisztázatlan, állítólag Kiniras király alapította, aki főpap is volt, s ahol a műkénéi kultúra idején épült az előző fejezetben megismert Aphrodité kultusz központja, amely már a Kr.e. XII. században földrengés következtében pusztult el. Agapenorasz király a trójai háborúból hazatérőben ezen a tájon szenvedett hajótörést, újjáépítette a várost, és magát Paphos királyának nevezte.

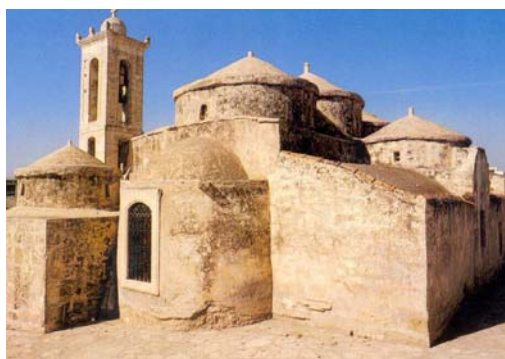
Majd felépült kissé távolabb a város új része, **Nea Paphos**, az ókor új közigazgatási központja. A római korban Ciprust innét kormányozták. Szent Pál Kr.u.54-ben történt kalandjával van összefüggésben az a két pusztulófélben lévő *szégyenoszlop* (301), amely egyikéhez kötve 39 botütést kapott az új válást hirdető apostol, amikor a felháborodott tömeg a kormányzó elé hurcolta kísérőjével, Barnabással.

A hely közelében épült a XVI. sz. elején az ún. *aranyvárosi Szűz Mária templom*, egy valamikori nagy bizánci bazilika 50x38 m-es alapjaira, romjaira, amelyből még ma is látható a drótkerítéssel védett IV. sz.-i mozaikpadló egy része.

A főtéren áll a XI. sz.-ban épült *Ajia Paraszkevi* templom (302), egy kis bazilika öt kupolával, amelynek védőszentje a mártirhalált halt Paraszkevi.

301. A szégyenoszlopok

302. Ajia Paraszkevi templom

A falakon Lázár feltámadását, Jézus jeruzsálemi bevonulását, az utolsó vacsorát, a getszemáni kerti jelenetet ábrázoló egykorú freskók vannak. A XV. sz.-ból való a templom dupla ikonja: egyik oldalán Mária a gyermek Jézussal, a másik oldalán Jézus keresztre feszítése.

A romterületen található az 1222. évben földrengés során romba dőlt *bizánci erődítmény*, melynél Oroszlánszívű Richárd legyőzte Komnenosz Izsákot, a bizánci helytartót.

Nem messze áll az ásatási területen az 1962-ben feltárt ún. **Dionüszosz Ház**, egy III. sz.-ban épült húsz szobás római villa.

Falaiból és átriumából szinte semmi nem maradt fenn, csak a mitológiai jeleneteket ábrázoló csodálatos mozaikpadlói (303-304).

A Ház elnevezése is a mozaikokról származik, mert egyik képe, pl. azt a jelenetet ábrázolja, amint Dionüszosz, a bor és vidámság istene Akmé nimfával a bor

készítésére tanítja Ikarioszt, Athén királyát (305-307). Itt láthatjuk Priamoszt és Thiszbét (303), valamint a sas képében megjelent Zeust, amint elrabolja Ganimedészt (308), több kép pedig vadászjeleneteket ábrázol (309-310).

303-304. Mitológiai jelenetek

305-306. A borkészítés tudománya

307. Ikariosz a borostömlőkkel

308. Ganimedész elrablása

309-310. Vadászjelenetek

Az időjárás viszontagságai ellen hullámpala tetőzet védi a műemlékeket, ahol a tetőszerkezetbe épített fecskefészek alatt a költés időszakában újságpapírral védik a műemlékeket.

Alig száz méterre másik villa, a **Theszeusz Ház** áll, amelynek mozaikján a krétai Minotaurusz legyőzését, illetve más mitológiai jeleneteket ábrázoltak. A hatalmas épület a II-IV. században a római kormányzó villája volt. Ebben a házban lakott Sergius Paulus, aki –miután meghallgatta Pál apostol beszédét– a keresztény hitre tért és megkeresztelkedett. Ugyan csak itt volt Pál apostol összecsapása Elimas varázslóval, akit vaksággal büntetett.

A XIX-XX. századforduló idején kezdődött újra a fejlődés, amikor szép neoklasszicista házak épültek, és a kezdődő ásatások eredményeként épült a Múzeum is.

A parti modern negyedben épültek a város idegenforgalmát szolgáló vendéglátó teraszok, olasz „ristorante”-k (311), görög „τραπεζα”-k (312). Mi egy kávézót választottunk (313-314), ahol a jó árnyékot adó napernyők alatt finom jegeskávét rendeltünk.

311. Nea Paphos

312. Vendéglátó helyek

313-314. Jegeskávé Nea Paphosban

A **tengerpart** itt főenyés, amely egész a kikötőig, az erődig szabad strand (315-318), a kertekben pedig valószínűtlenül dús bougainvilleák tenyésznek, ciklámen piros alapszint adva a környéknek (319-320).

315-316. A szállodasor előtti főenyés part végig szabad strand

317. A kikötő és az erőd

318. Közelebről

A Korall-öbölhöz igyekeztünk egy kis strandolásra, úszásra de megálltunk az ún. „**királysírok**”-nál, azaz a hellenisztikus nekropolisznál és római katakombáknál. Az elnevezés téves, mert nem uralkodók sírja, hanem az ókor szo-

kásos temetője a Kr.e. III. sz.-tól a Kr.u. III. századig terjedő időből. A sziklából kivájt sírkamrák egy része a római katakombákra emlékeztet (321-322), más részük egyiptomi stílusban készült (323-324). A temető jól mutatja a régi paphosiak életszínvonalát, kultúrigényét, alexandriai orientációját.

A sziklába karcolt keresztek arra utalnak, hogy az első keresztények a sírokat katakombá templomokként is használták az üldöztetések idején.

319. Bougainvillea szabadon

321. Nekropolis szegényebbeknek

320. Lugasnak

322. Katakomba

323. Egyiptomi stílusban

A **Korall öböl** strandjai zsúfoltak voltak, ezért úgy döntöttünk, hogy a romantikus sziklák (325, 328-329) között keresünk magunknak privát strandot. Szerencsénk volt, találtunk egy szűk lejárót a szirtek között, ahol a tenger hullámai által kivájt, zegzugos sziklák alatti keskeny parton lepihenhettünk. Az idő szélesre fordult, úgyhogy végül is hármunk közül egyedül merészkedtem s vízbe (326-327, 330).

324. Ugyanaz felülről nézve

325. Tengerparti sziklák

326-327. Fövényes „saját” tengerpartot találtunk

328-329. Tengerparti sziklák

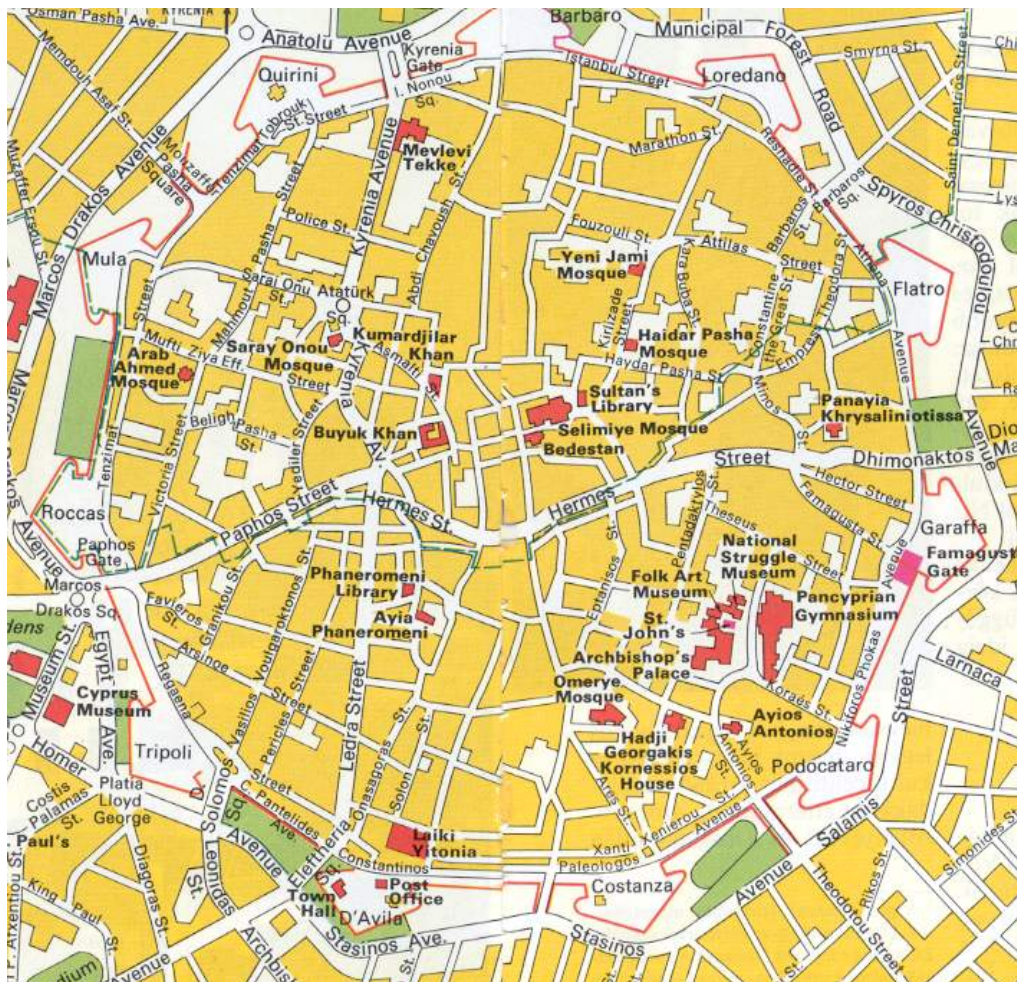

330. Egyszer a vízben

Nicosia és a Troodos

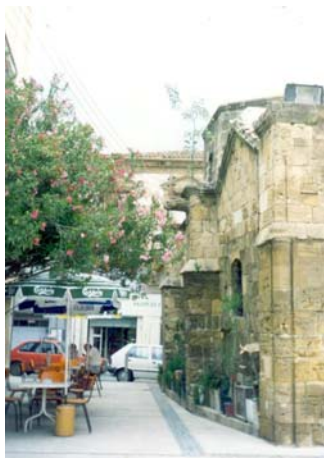
Nicosia (görögül Lefkosia), az ország fővárosa, a sziget felső egyharmadában van, s annak ellenére, hogy a „zöld vonal” mintegy negyedrészt elkülöníti, nem érezni a megosztottságát.

A régi idők kalóztámadásai elől a lakosság jelentős része az erődfallal védett városba húzódott. Röviddel az 1570-es török invázió előtt készült el az 5 kilométer hosszú 11 bástyás velencei városfal (401). A város hathetes ostrom utáni eleste mintegy 20.000 fős áldozatot követelt.

401. A központi városrag

Májusban, ott jártunkkor, amikor a hőmérséklet még kedvező, a turisták fogadására és kiszolgálására várt a butikokkal, kávézókka, utcai árusokkal bőven ellátott belváros (402-404).

402-404. Séta a belvárosban

Az *Érseki Palota*, amely 1956-61 között épült a bizánci építészetet utánzó stílusban, csak részben volt látogatható (405). Kertjében áll a köztársasági elnök-érsek szobra (407). A gazdag díszítésű termektől nagyon elütött III. Makarios rideg vasággal és egyszerű ruhásládaival „bűtorozott” lakrésze.

A Palota másik szárnyában van a Makarios Kultúrközpont és Bizánci Múzeum (406), amely ott jártunkkor éppen zárva volt, így csak olvashattuk róla, hogy az európai és görög képtáron kívül csodálatos bizánci kincseket mutat be, többek között felbecsülhetetlen értékű ikonokat a IX-XVIII. sz.- közötti időből.

405. Az elnöki palota

406. A palota múzeumi szárnya

A *Szt. János Katedrális* görögkeleti ortodox, a Palota bal oldalán áll. A kis boltozatos épület késő-gótikus stílusban épült 1665-ben, egy korábbi bencés kolostor romjaira. A templomban minden csupa ezüst, csupa arany (408-411). A freskók a ciprusi egyház történetének jelentős eseményeit örökítik meg.

407. Makarios érsek

408. Székese gyűjtemény

409. Ikonállvány

410-411. Minden csupa ezüst és arany

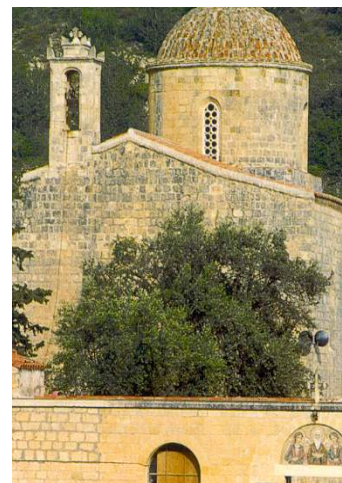
A közeli kolostorban szerzetesek élnek (412-416.).

412. Kolostorkapu

413. Ikon

414. A temploma

415-416. Kolostorudvaron

A meglehetősen rövid városnézés után (rövid záport követően) sáros úton vágunk neki a **Troodos hegység**ben teendő kirándulásunknak. Az út sziklák között kanyarog. Időnként a hegyoldalakban kiképzett teraszokra telepített gyümölcsösöket (417-418), illetve szűk völgyekbe rejtett falvakat lát az utazó.

417-418. Útban a Troodoszra

419. Pedulászi kilátás

420. Ebéd előtt

421. Kikkói óriásfa

Úti célunk a Kikko kolostor volt, s az odavezető úton **Pedulasz**-ban álltunk meg egy hatalmas fa (419-420) és egy vendéglő közötti parkolón. Igazi hegyi falusi kocsmá volt, ahol a vendégek zöme a környékben dolgozó favágókból jött össze, viszont nagyon finom ebédet szolgáltak fel. A faluban rengeteg cseresznyefát láttunk, már pirosuló gyümölcsesekkel.

Kikko kolostorhoz további 20 kilométeres, hajtúkanyarokkal teli út vezetett, ami önmagában is elég lett volna, de számtalan esetben nagy szálfaszállító teherautók jöttek, s többnyire szembe.

A hegytetőn, fákkal övezetten, vagy erdőben áll Ciprus leghíresebb kolostora, amelyet 1100 körül egy remete alapított.

A kolostor udvarában is áll egy hatalmas fa, amely ott jártunkkor még csak éppen bontogatta leveleit (421).

A kolostor épületeit a kilencvenes évek elején szépen felújították (422-423), rendezett környezetben fogadják a zárándokokat.

422. A Kikkói kolostor bejárata

Kincsei, illetve vagyona jelentős részét az akkori bizánci császártól, Alexios Komnenostól kapta, közöttük a csodatévő Mária-ikont, amelyet a hagyomány szerint Lukács evangélista festett. Csodálatos már az a tény is, hogy az aranyozott ezüst lemezzel borított kép (427) mindeddig megmenekült tűzvészből, pusztulásból.

A kolostor híre elérte az orosz cári udvart is, és 1860-ban ajándékba egy harangot kaptak (425). A kolostornak jelentős szerepe volt az ötvenes években, a felszabadítási harcok idején. Itt volt novícius annak idején Makarios, a későbbi elnök is, akinek sírja nem messze a kolostortól, egy magaslaton található.

A kolostor temploma méltó a hírére, ἱκονοστασιον-ja (nálunk csak ikonosztáznak mondják) gazdagon aranyozott(424), előtte rengeteg mécset világít (428). A kegykép, Szűz Mária hieratikus rendben meghatározott helyén, a királykapu bal oldalán található (426).

Híres tárgy a bronzkéz, amelyhez az a hagyomány fűződik, hogy valaki az örökmécsetről akart cigarettára gyújtani, és a keze fémmé változott (428).

423. A kapu belülről

424. Ikonosztáz

425. Az orosz harang

426. A kegykép

427. Közelebbről

428. Mécsek, bronzkéz

A Troodoszról a Cédrusok Völgyén keresztül igyekeztünk a sziget északnyugati csücskéhez közel fekvő kultikus emlékhelyhez, **Aphrodité fürdőjéhez** (429), amely sokak véleménye szerint a sziget legfestőibb helye. Ebben mi nem értettünk egyet az előttünk szőlőkkel, egyrészt azért, mert az egyre szűkülő úton a közlekedés nem volt eléggé biztonságos, másrészt a csak gyalogosan (430) megközelíthető barlangban szinte semmit nem látni (431). A víz egy móhával benőtt és folyondároktól takart (432-433) sziklánál fakad, és csobogva folyik egy kis természetes medencébe. A mitológia szerint itt találkozgatott Aphrodité a neki hódoló ifjakkal, és akiket visszautasított, azok ennek a fürdőnek a hideg vizével hűthették le felhevült vérüket.

429. Aphrodite fürdője

430. Gyalogséta

431. Aphrodite barlangja

432-433. Közelebbről

Az erdei ösvényen elsétáltunk a tengerhez (434), ahol egy meredek sziklafal tetejéről megpillantottunk egy apró, szigetet, egy sziklaszirtet, amelynek csücskén keresztül áll. Egy *búvárnak állított emlékmű*, aki munkája közben itt lelte halálát a tengerben.

Gondoltuk Andreával, hogy megnézzük közelebbről, mert úgy láttuk, hogy a meredek hegyoldalon egy keskeny ösvény vezet le a partra. Marikát, akitől ez a séta is nagy teljesítmény volt törött térdével, fent hagytuk, és ő dokumentálta

a lent jártunkat (435). A sziklás oldal megmászásában már volt Andreával korábbi tapasztalatunk Bulgáriában, amikor megmásztuk a Vitosát.

434. A bűvársziget felé menet

435. A kis sziget

Amikor visszaértünk a hegyre, a levegő bepárasodott, és a néhány kilométerre fekvő **Polis**-ről csak sejtelmes képet készíthettünk. Polis (neve egyszerűen város) ma már egy jelentéktelen kisváros, amelynek gazdag múltja van. *Marion* néven Ciprus leggazdagabb városállama volt, amely gazdagságát azóta kimerült aranybányáinak köszönhette.

Itt három napra megszakadt ciprusi tartózkodásunk.

Hajóra szálltunk, (a későbbi tüzeset miatt nevezetessé vált ROMANTICA-ra), hogy „villámlátogatást” tegyünk Egyiptomban és a Szentföldön, de erről külön fejezetben számolok be.

Ajia Napa

A tengeri utazás befejeztével visszatértünk a szállodánkba, ahol csomagjainkat megőrizték számunkra. Kézitáskáink tartalmát elhelyeztük a bőröndökben, és Andrea elment az újabb kocsinkért az ügynökségre. A Hallban üldögéltünk (501) addig, amíg megérkezett (502). Beszálltunk, és irány Kelet!

501. Várakozás a hallban

502. Andrea érkezik az új kocsival

Úgy gondoltuk, hogy először elmegyünk a tervezett legnagyobb távolságra, **Ajia Napa**-ba, és a látnivalók megtekintése után a gép indulása előtt még felhasználható időt szánjuk Larnacára.

Ajia Napat, a valamikori halászfalut, turista paradicsommá építették ki, ahol vízisielők, szörfözők, napozók hada lepi el a tengerpartot, és turisták járkák a város utcáit.

Nevezetessége a XVI. sz.-ban velencei stílusban épített **Ajia Napa kolostor**, amelynek gótikus folyosója nagy kontrasztban van a kert egzotikus, délszaki növényeivel (503, 504).

A belső udvarán négy pilléren nyugvó kupola (505, 506) alatt áll a nyolcszögletű márványkút, amelynek medencéjét /talán/ mosdásra is használták a régebbi korok szerzetesei.

503-504. Kolostor udvar részlet

505. Márvány kút a kolostorban

506. A kút részlete

507. Pihenő a kolostori séta közben

A kolostor magas tornyú templomának (505) érdekessége, hogy egy része sziklakápolna (509).

A technikai felszereltségére viszont jellemző, hogy a királykapu mögött álló oltár, vagy szentély világítását egy 60 W-os, csupasz villanykörte szolgáltatja (510). Ikonkincsei számottevőek (511-512).

508. Kolostor bejárat

509. Sziklakápolna

510. Világítástechnika

511-512. Ikonok

A kolostor és a külső kert, a park, szépen gondozott (514), sok virággal (515, 516). A bejárat előtt áll a 600 éves eperfa (515), amelynek szélesre táruló ágait külön támaszok tartják.

514. A kolostornál

515. A 600 éves eperfa

A kellemes kolostori sétát egy modern *kávézó* teraszán pihentük ki (517). Később felkerestük az egyházak nemzetköz tanácsának új bizantín stílusban épített konferencia központját (518-519).

516. A kolostor előtti parkban

517. A kávézóban

518. A konferenciaközpont bejárata

519. A konferenciaközpont oldalnézetben

Tengerpart és a sóstó környéke

Délután egy kicsit bókászunk a *tengerparton* (520-523), ahol érdekes felfedezést tettünk: a parti vízben, a sziklák közötti tócsákban kis élő windsurf-öket láttunk, amit mi „kis kékek” néven őriztünk meg emlékezetünkben. Ezek kobltkék ellipszis formájú lapok, amelyeknek kis vitorlájuk van, ezáltal a szél hajtja őket és így képesek helyváltoztatásra. Biológiai meghatározásukat később el is felejtettük (524-525).

520-521. Andrea kincsekre vadászik

522-523. Szemlélődés

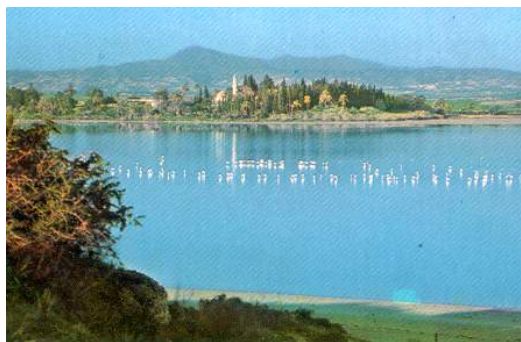

524-525. „Kis kékek”

Larnakától 5 km-nyi távolságra van egy természeti különlegesség. A **Tekke sóstó**, amely 3 méterrel fekszik a tenger szintje alatt (526). Területe nagyobb 6,5 km²-nél. A tóból kemény munkával bányásszák ki a sót, amelyet azután a feldolgozás helyszínére szamarakon hordanak (527-530).

Nem messze a tótól a sós pusztaságban egy oázis van, ahol dús növényzet között tűnik fel a **Hala Sultan Tekke mecset** (531). A mecsetet törökök építették 1816-ban. A mecset látogatható: a cipőket le kell venni a nagy előtérben, ahol ragyogó színű festett, nyocszögletű oszlopok tartják a mennyezetet. Innét vezet fel egy falépcső a nők erkélyére. Az ör jó pénzért nőket is beenged a mecsetbe, sőt annak nevezetességéhez is.

A mecsetben van *Umm Haram*-nak, Mohamed anyai nagynénjének a síremléke, aki 647-ben egy iszlám kalóztámadás során – itt a közelben – leesett az öt szállító öszvérről és meghalt. A mecset zarándokhely, a sír is megtekinthető: rácsos ajtóval védett íves ajtón lehet a sír előterébe lépni (532), ahol ismét rács mögött van a „szentély” (535). A sír fölé három hatalmas kőből épített emléket emeltek. A két szélső kő magassága 4,5 m, ezeken egy meteorit kőlap fekszik, amely a hagyomány szerint egyenesen Mekkából repült ide, miután évszázadokig kóválygott a levegőben.

526. A Tekke sóstó

527. Sóbányászok

528-529. Szamárhátan utazik a só

530. Épül a sóhegy

531. Hala Sultan Tekke mecset

532. A mecset bejárata

533. Imafülke

534. Szószék

535. Mohamed nénikéje

536. Irány Kition

Kiti és Larnaca

Mindenütt feliratok hívják fel a figyelmet a Larnaca szomszédságában lévő **Kiti** faluban lévő *Panajia Angeloktiszi* templomra, amelyet a Szent Szűz tiszteletére angyalok építettek (601). Ma is működő templom, amelyet egy VI. sz.-i templom romjain a XI. sz.-ban építettek fel úgy, hogy a régi templomot beépítették az újba. A bejárat mellett kápolna nyílik, amelyet a XIV. sz.-ban a De Gibelet francia család építtetett. Az apszisban látható Ciprus legszebb bizánci mozaikja: Szűz Mária a gyermek Jézussal, Mihály és Gábor arkangyalok kíséretében (603, 604, 606). A mozaik a VI-VII. sz.-ból származik.

601. Panajia Angeloktiszi

602. Ikonosztáz részlet

603-604. Részletek az apszismozaikból

605. Ikonosztáz részlet

606. Az apszismozaik

Visszaérkeztünk **Larnaca**-ba. Most el tudtuk kerülni az első éjszakán kipróbált útépitési területet, és simán behajtottunk a városba.

A közel 60 ezer lakosú város északi része az egykori *Kition* városállam romjaira épült, amelynek alapítását Kittim-nek tulajdonítják, aki a biblia szerint Noé unokája volt. A legutóbbi ásatások leletei alapján már a Kr.e. XIII. sz.-ban lakott terület volt, így Larnaca a sziget még ma is létező, legrégebbi városa. Legkorábbi ismert lakói a műkénéiek voltak, őket a Kr.e. IX. sz.-ban a föníciaiak követték, akik Kitiont évszázadokig saját városállamuknak vallották. A föníciaiak a perzsák szövetségesei voltak, ezért a perzsa-görög háborúban a Kr. e. V. sz.-ban a város részlegesen elpusztult. 449-ben Kimon athéni vezér megostromolta, de nem tudta bevenni. 366-ban itt született az ókor egyik legjelentősebb filozófusa, *Zénon*, aki később Athénban megalapított a sztoikus filozófiai iskolát.

Kr.e. 312-ben a föníciai uralomnak vége szakadt. Majd 280-ban egy tűzvész tovább siettette a város hanyatlását, és a kikötő közelében alakult ki egy új város(rész), Scala, amelyet később a sóstóról *Salina*-nak neveztek. A luzitánok alatt fejlődött ki a mai Larnaca néven ismert fontos kereskedelmi kikötő, ahol a tengeri kereskedelemhez jelentős áru lerakatokat létesítettek. A XIX. sz.-ban a közigazgatási központ Famagustába települt, de mindmáig megmaradt a város közlekedési gócpont jellege (nemzetközi repülőtér és kikötő).

Rendkívül szűkre szabott időnkben, sötétedésig – bár a repülő csak késő este, illetve végül is késéssel csak éjjel indult – keveset láttunk Larnacából. Elsősorban a nevezetes **Szt. Lázár bazilikát**: a hagyomány szerint a Jézus által feltámasztott Lázár később Larnaca püspöke lett, itt halt meg, és sírja fölé templomot emeltek. Sírját 890-ben találták meg, de a legtöbb relikvia már akkor is hiányzott (a maradványok jelenleg Franciaországban találhatóak). E sír fölé épült a IX. sz.-ban a máig többször átépített templom, amelyben a stílusok összevisszasága lelhető fel

A három hajó későromán és korai gótikus stílusú, a kupolaboltozat bizánci, ehhez járul még az ikonosztáz, az ikonok sokasága, amelyek közül több ezüstborítású. Az ikonok Krisztus életét mutatják be, és legalább két változatát Lázár feltámasztása történetének. Érdekes a képek realisztikus ábrázolása: az egyik változaton a sírhoz közel álló ember befogja az orrát.

607. A székesegyház

608. A torony felső része

609. Az ikonosztáz

610. A felső képsorok

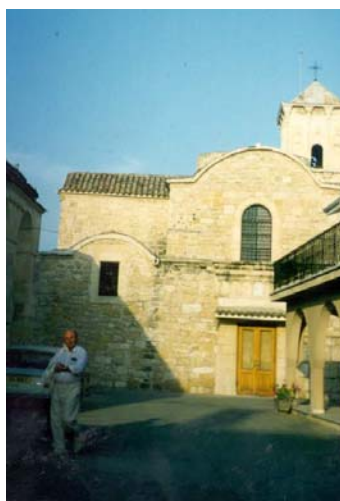
611. Templombelső

612. A feltámasztás

613. Lázár

614. Templomudvar

Már hosszúra nyúltak az árnyak, amikor a **kikötői sétányra** érkeztünk (615). A parti házsorban vendéglő vendéglő mellett, éttermek sora kínálja asztalokra kitett minták alapján (616) kínálatát, és beteretelő pincérek állnak az ajtóknban. Az egyik fagyalt-minta elcsábított bennünket is, és nagy szerencsénkre jól bevacsoráztunk (617-618).

615. A parti sétány

616. Csalogató kínálat

617. Nincs is vendég

618. Fagylaltköltemények

Véget ért a kirándulás, indulnunk kellett a repülőtérre. Csomagjainkat beadtuk a légitársaságnak, a Ford-ot leadtuk a kölcsönző ügynökségének, és vártuk a beszállás idejét, amelyet a hirdetőtáblán egyre kijebb toltak. Végül is késő éjjel szállt fel a gépünk, a késés okát később sem tudtuk meg.

Irány London

Reggel landoltunk Londonban, és megkezdődött Anglia (részleges) meghódítása, de ez már egy másik mese.

HAJÓKIRÁNDULÁSON

LIMASSOL – PORT SAID – KAIRÓ – GIZA – PORT SAID –

HAIFA – JERUZSÁLEM – BETLEHEM – HAIFA – LIMASSOL

TARTALOMJEGYZÉK (2):

Hajókiránduláson	51.
Így folytatódott	52.
Egy nap Egyiptomban	54.
Egy nap a Szentföldön	.

Így folytatódott

Az útiterv

1993 májusában - miután bejártuk Ciprus bejárható területének nagyobb részét - elérkezett a tervezett hajókirándulás indulásának az ideje.

A háromnapos hajóúthoz kézipoggyászokat csomagoltunk, bőröndjeinket pedig elhelyeztük a szállodánk csomagmegőrzőjében. A kisautót Andrea leadta a kölcsönző irodájánál, taxit fogott, értünk jött, beszálltunk és a kikötőhöz vitettük magunkat.

A kikötő bejáratánál a Romantica (001) autóbuszai várták a hajó utasait és a feljáróhoz szállítottak bennünket. „Behajóztunk”, vagyis egy keskeny feljáró lépcső mellett elhelyezett asztalnál, a recepciónál bemutattuk jegyeinket, útleveleinket. Regisztráltattuk magunkat és megkaptuk a beszálló kártyáinkat. Felmentünk a fedélzetre, ahol hindu londonerek, vagy stewardok hada várta az utasokat, átvették a csomagjainkat. A hajó fotósa az „Üdvözljük a fedélzeten” tábla előtt azonosító fényképet (002) készített rólunk, illetve a hajó valamennyi beszálló utasáról. Egy kis öntapadó kerek jelvényt - amely a hajó kéményére festett emblémával egyezett - ragasztottak a mellünkre, majd egy-egy londoner a kabinunkhoz kísért bennünket, hozva a csomagjainkat (a busás borraivaló elvárásával).

Családom pillanatok alatt belakta (003) a háromágyas, elég tágas kajütöt, (004), amely a felső fedélzetre nyílt (Lido deck - 005).

001. A Romantica

002. Üdvözljük a fedélzeten

003. A honfoglalás a pótágyon

004. A kajút további része

005. Lido deck folyosó

006-007. Feljáró a napozó teraszra

Innét könnyedén juthattunk el egy feljárón (006) a napozóhoz (007) és úszómedencéhez (Sun deck), egy szinttel lejjebb a különböző vámmentes és souvenir üzletekhez (008), a büféhez (009), stb. (Promenade deck). Amíg a beszállás tartott, bepillanthattunk a kikötő előttünk zajló életébe, a személy (010-011) és a szomszédos teherkikötőbe (012-013): konténerek, kamionok, daruk mozgalmas világába. Nagy hajók rakodtak ki-be, hajók érkeztek és várakoztak a dokk előtt, illetve úsztak ki megrakodva.

008. Üzletek

009. Büfé-kávézó...

010. A személykikötő

011. Érkező komphajó

012. A teherkikötő

013. Rakodás

Amint valamennyi utas beszállt, egy pici révkalauz hajó (hátrafelé) elvontatott bennünket a rakparttól, majd irányba állította a hajót (014). Zümmögni kezdtek a hajócsavarokat hajtó dieselmotorok, habzani kezdett a víz a tat mögött (015), elindultunk.

Hangszórókon a fedélzetre szólították az utasokat, ahol zenekar, bohócok, hangulatkeltők várták az úri közönséget (016-019). Ismertették az alapvető rendszabályokat, az esti programot, és meghatározott időre fedélzetenkénti csoportokban mentőmellény próbát tartottak az úszómedencénél. Ez utóbbinál a hajó fotósai közreműködtek, és a képeket később meg lehetett vásárolni (018-020).

Vacsoráig még több mint egy óra programmentes idő volt, így kíváncsiságomat kielégítendő, bejártam a hajót: valamennyi lépcsőházát (pl. 021-022), fedélzetét, folyosóját. A hajófenékben (Dolphin deck) voltak a raktárak, itt lakott a személyzet is a középfolyosóról nyíló sötétkamrákban, mert ez a szint a vízvonallal alatt volt. A vízvonallal feletti első ablaksor, amely a lakókabinokhoz tartozott, olyan közel volt a tenger szintjéhez, hogy hullámszél esetén az ablakokat elborította a víz. (Bolero deck). Ezek nem is voltak nyithatók, tulajdonképpen valamennyi szintnek mesterséges szellőztetése, klímája volt.

014. A révkalauz

015. Indul a hajócsavar

016-017. Az utazóközönség üdvözlése a sétafedélzeten

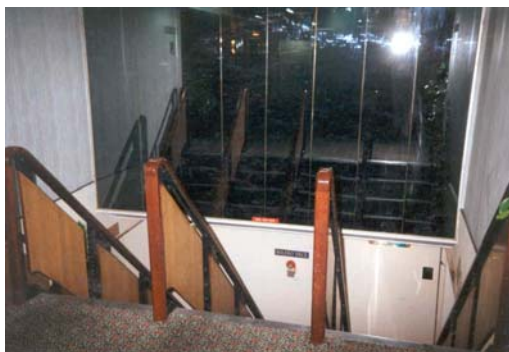
018. Programismertetés

019. Lustálkodás

018-020. Mentőmellény próba

021-022. Lépcsők a hajószintekre

Az éttermekhez és bárkokhoz széles lépcsők tartoztak (023), hogy a közönséget csúcsidőben is elvezessék (Apollo deck). Kellemes háttérzene kíséretében megszólalt az „Úr hangja”: Kedves Utasaink, itt a kapitány beszél ... tisztelettel és szeretettel vacsorára invitálom Önöket!

A hatfős kerek asztaloknál az utasok szabadon foglalhattak helyet. Mivel az ellátást az utazási költség tartalmazta, csak az italokért kellett fizetni, az ételekből pedig menüket lehetett választani, vagy a svédasztalokról válogatni. Felszolgálók hada nyüzsgött az asztalok között, a csomaghordáskor piros, az étteremben fehér egyenruhát viseltek.

023. Bejárat az éttermekhez

024. Ültető pincér

025. Étterem az I. osztályon

026. Étterem a II. osztályon

027-028. Svédasztal terítés előtt és után

A hajó tisztsjei is a vacsoraasztalokhoz ültek, de hogy kik voltak az asztalukhoz meghívottak, azt nem tudtuk meg (igaz, nem is kérdeztük).

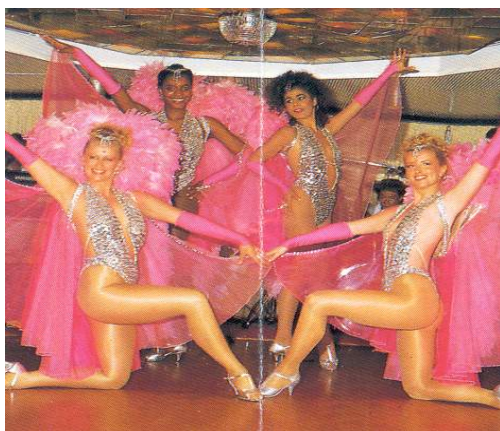
Vacsora után a közönség nagy része áttelepedett a bárókba, amelyeket én már jó előre feltérképeztem (029-030). Ez utóbbi szórakoztató intézményeket csak üzemidőn kívül láttuk, mert nem éreztünk ellenállhatatlan vonzalmat sem a csillogó revühöz, sem dohányfüstös, fél-sötét helyiségben a jazz-blues hangulathoz, sem a tánchoz.

029. Bár társalgáshoz

030. Bár hangulatvilágítással

031. Revű műsor is volt

032. Táncolni is lehetett

A zsúfolt program, meg az utazás izgalma eléggé igénybe vett bennünket, ezért vacsora után hamarosan a kabinunkba tértünk és a pici fürdőszobában lezuhanyozva az ágy nyugalját választottuk. .

Egy nap Egyiptomban

TARTALOMJEGYZÉK (3)

Egyiptom	59.
Ébredés Egyiptomban	61.
Port Saidtól Kairóig	63.
Kairó	66.
Gizai piramisok és a Szfinx	71.
Papírusz képek	80.
Emléktárgyak vásárlása	82.
Egyiptomi Múzeum	85.
Búcsú Egyiptomtól	100.

Ébredés Egyiptomban

Kora hajnalban ébredtünk, mert a reggeli 6 órára volt hirdetve, hiszen hosszú program várt ránk. Első utam a fedélzetre vezetett, hogy lássam a kikötőt Port Saidban.

101. Simon Arzt áruháza

Hihetetlennek tűnik, de az első cégtábla, amit megláttam a hajó faráról, Rejtő Jenő: Piszkos Fredjének azt a jelenetét idézte, amikor Almirában megkérdezik a Kapitányt:

- „Hol kapta a kitüntetéseit? Így válaszol:
- ”Simon Arzt áruházában!”

A parton ott állt teljes valóságában az épület homlokzatán: „Simon Arzt” (101)

A reggelinél mindenki füles kartondobozban megkapta a déli étkezési adagját.

Az úti okmányok bemutatása a lejáró felső végéhez állított asztaloknál történt, ahol a marcona határőrök csak az útlevelünk végébe nyomott vízumot ellenőrizték, vámvizsgálatról szó sem volt.

Ennek előtörténete is van. Még Budapesten megtudtuk, hogy vízumigénylésünket egyiptomi, izraeli sorrendben kell benyújtatnunk, mert - a két szomszédos állam közötti nagy barátságra tekintettel - ha a sorrend fordított, nem kapunk egyiptomi belépési engedélyt.

Mivel mindkét ország hátulról nyitja a könyvet, az egyiptomi vízumot a „nekik első” lapra, az útlevél utolsó szabad oldalára nyomták be. Az izraeli követség nem diszkriminatív, de a vízumot a „nekik utolsó” lapra, vagyis az útlevél első szabad oldalára ütötték.

Az izgalom ezután kezdődött, mert a lépcső alján ingatag pontonocskákból összeállított labirintusszerűen induló girbegurba hídon (102-103) lehetett a partra jutni.

A billegő elemeken, vagy a mellékük kötött csónakokban ott álltak az arab árusok, akik portékáikat rá akarták erőltetni a gyanútlan turistákra (104-105).

A parton „Ali Baba” várta a kilépő utast és lefényképezkedett (106-107) vele. Úgyes módszere a kilépés dokumentálásának, és még jövedelmező is, hiszen mindenki megvásárolta szuvenírként. Magyarok a világon mindenütt vannak, ez bizonyítást is nyert, mert Ali Baba is **magyar** volt. Tényleg! Nem az „Ezeregyéjszaka” mesebeli, hanem a valódi hajóslegény.

102-103. Pontonhíd a hajó és a kikötőpart között Port Saidban

104-105. Kiszállás a pontonhídra

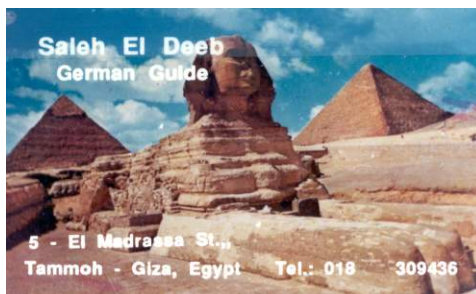
106-107. Üdvözljük Port Saidban

Szerencsésen partot értünk, ahol a vezetés nyelve szerint lehetett autóbust választani. Mi német nyelvűt választottunk (108-109).

Port Saidtól Kairóig

201. A vezető

202. Névjegye

Autóbuszunk áthajtott a csatorna építéskor alapított „modern” városon (203-204), amely nem hagyott bennünk maradandó emléket.

A várost elhagyva a Suezi csatorna mentén haladtunk, ahol művelt mezőgazdasági területek és só lepárlók (205-206) egyaránt láthatók. Később a vidék kopárabb lett (207-208), majd sivatagivá vált. Az út során gyakran láttunk laktanyákat és katonai állásokat is (209-210).

203. Port Said

204. Kilátás a buszból

205-206. Só lepárlás

207-208. Terméketlen puszta vidék

209-210. Laktanyák és katonai állások

Kairóhoz közeledve egyszerre csak modern házcsoport emelkedett ki a homokmezőből, a kairóiak „rőzsadombja” (211).

211. Új házak Kairó előtt

A meglehetősen hosszú, többnyire nyílegyenes országúton haladva *Salah el Deeb*, a túravezető, rövid összefoglalást tartott Egyiptomról, a „Nilus ajándékaról”, amelynek mai elnevezése görög eredetű. Az ősi elnevezés „fekete” illetve „vörös” ország, amely a Nilus öntözte, iszappal elárasztott sötétebb földet és a sivatagot különböztette meg a szín alapján.

Az ország ötezer éves története alatt – amelyben különböző hatalmak uralkodtak – a nép helyzete nem sokat változott. A modern

bevásárlóközpontok és a düledező nyomortanyák, a modern autók és a számár húzta kordék, a lárma, a bűz és a lázas sürgés-forgás egyaránt feltárul a turista előtt.

A lakosság száma egyre növekszik, a termékeny, áradással öntözött termőföld terület pedig változatlan marad. A rohamosan növekvő aránytalanságot az elmúlt évtizedek politikai rezsimjeinek sem sikerült megváltoztatni.

Mégis: Egyiptom turista forgalma évről évre nő, mert nem a társadalmi helyzet tanulmányozása, hanem az ókor történelmi emlékei vonzzák a látogatókat, és az idegenforgalmi bevételek tovább növelik a gazdagság csillogását.

Elgondolkodtató bevezető volt ez, amit tulajdonképpen politikai eszme-futtatásnak is értelmezhetünk, de a busz közönsége nem tett fel kérdéseket, nem fűzött hozzá megjegyzéseket, mert bennünket is azok a sehol máshol nem elérhető látnivalók vonzottak, amelyek bevételei tovább növelik a diszszonanciát.

A program szerint az ötezer éves kultúrából mi csak az **ó-egyiptomi** építészetből és művészetből kapunk ízelítőt, az iszlámból csak annyit, amennyit az utazás során látunk – Kairón áthaladva.

Az ó-egyiptomi művészet túlnyomóan vallásos jellegű. A templomok, sírok, faliképek és szobrok egy olyan vallás szolgálatában álltak, amely megpróbálta legyőzni a halált és a kozmikus pusztulást. Ebben a művészetben a fáraó központi figura, legfőbb szerepe az istenek és az emberek közti kapcsolat biztosítása. Együttal megbízó és motívum a művészi alkotások létrejöttében.

A tenger és a sivatagok által elzárt világban zavartalanul bontakozhatott ki az a sajátos kultúra, amely háromezer éves időszakban keletkezett tárgyainak maradványaiból az egynapos kirándulás során valamennyit megláthatunk.

Az első időszakban alakultak ki a **piramis**-együttesek, amelyeknél a völgytemplomban végezték a temetési szertartásokat, a halotti templomban a rendszeres vallási ceremóniákat, a piramis pedig magát a sírt rejtette.

A piramis kialakulásához az egymás fölé épített, végül is csonkagúla alakot adó sírok vezettek, majd a sírablóktól való félelem miatt az újbirodalom idején tértek át a **rejtett sziklasírok** kialakítására.

Az ó-birodalomban a sírok díszítése egyszerűbb volt, később színes domborművekkel és színes falképekkel látták el a sírokat.

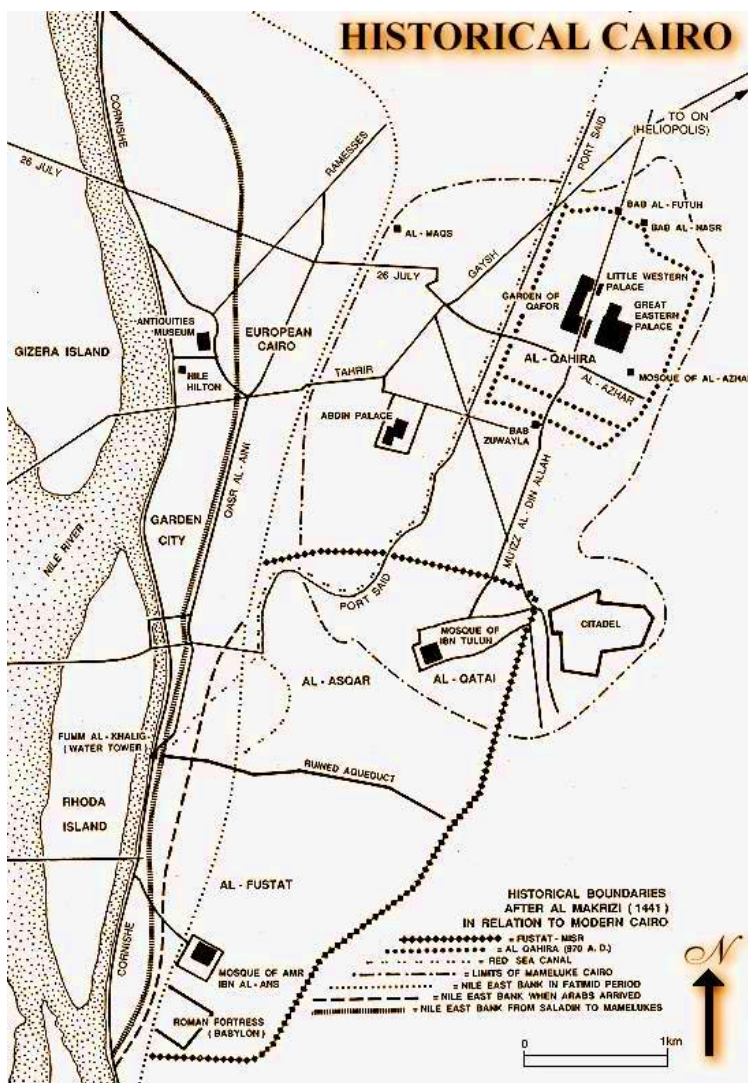
Az egyiptomi művészek nem ismerték a perspektivikus ábrázolást, fontos részleteket sorakoztattak fel egymás mellett anélkül, hogy térben vagy időben vonatkoztatták volna. A személyek ábrázolásában a méret a társadalmi helyzetükkel volt összefüggésben.

A szobor nem képmás, hanem maga a személy, aki részt vesz az istenek kultuszában. Az ó-birodalom későbbi szakaszában már magánemberek számára is megengedték, hogy szobor formában ábrázolhassák. A legtöbb szobor a sírokból került elő. Ezek rendeltetése az volt, hogy a halott lelke felismerje a halott maradandó testét és beleköltözzön. Az usebti néven ismert szobrocskák rendeltetése az volt, hogy a túlvilágon megelevenedve a halott helyett dolgozzanak.

Az ó-birodalmi ábrázolás istenszerető királya a rendíthetetlenség jelképe. A középbirodalom idején keletkezett képek és szobrok a fáraót emberként, politikusként ábrázolják. Az újbirodalmi ábrázolás pedig az udvari élet reprezentatív bemutatását célozta, idealizált hőssé tette az uralkodót.

Kairó

Behajtottunk a városba, illetve áthajtottunk a városon. A történelem során Kairónak sok *elődje* volt: az ó-egyiptomi Mephistól a görög-római Babilonon át (amely azon a helyen épült, ahol a hagyomány szerint Horusz és Szeth istenek harcoltak egymással) a három arab alapítású városig (el-Fusztát, el-Aszkár, al-Qata), amelyek ezen a stratégiaileg kedvező helyen, a Nilus völgyének és deltájának érintkezési pontján újabb és újabb városokként jöttek létre.

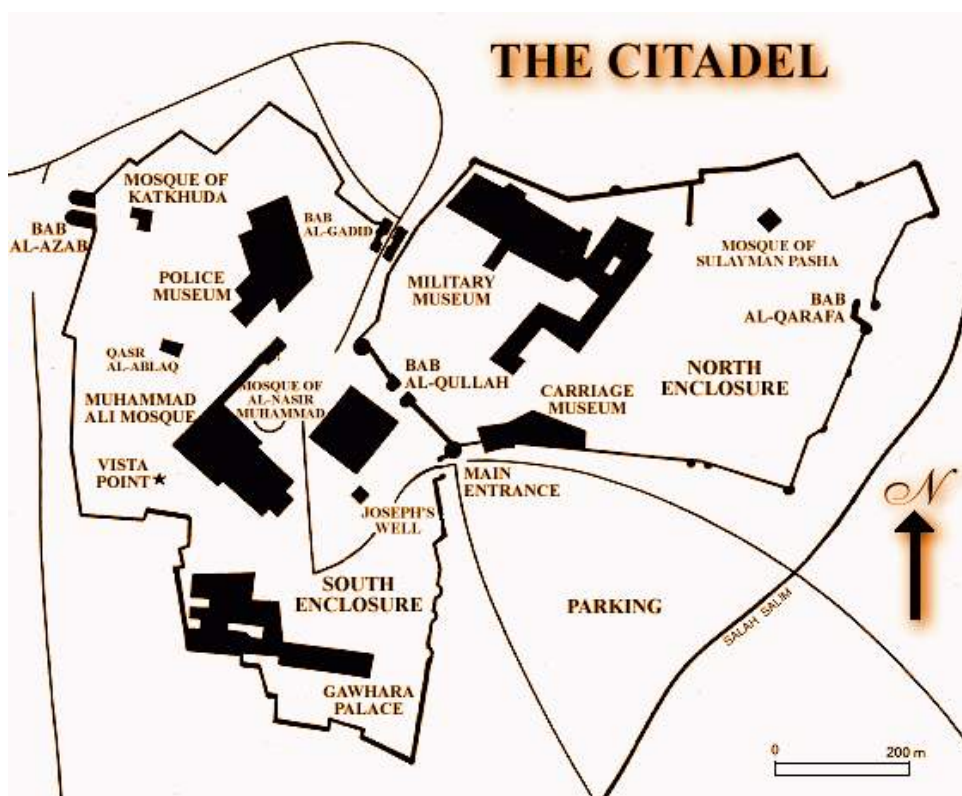

301. A történelmi Kairó alakulása

A siita Fatimidák 969-ben, a hódítás befejezéseként rakták le az új város alapjait a Nagy-Fusztáttá egybenőtt elődöktől északra. Az alapító Gauhar esz-Sziliqili a „győzedelmes” (*el-Qahira*) nevet adta az új városnak. A falakon belül

megépült az el-Aszhar mecset, mint a pénteki ima helye és a *siita* tudomány központja.

A Fatimidák 200 évig tartó uralma után a város visszatért a *szunnita* mohamedanizmushoz, amikor Szaladdin el-Fusztát és Kairó között megépítette a Citadellát (302).

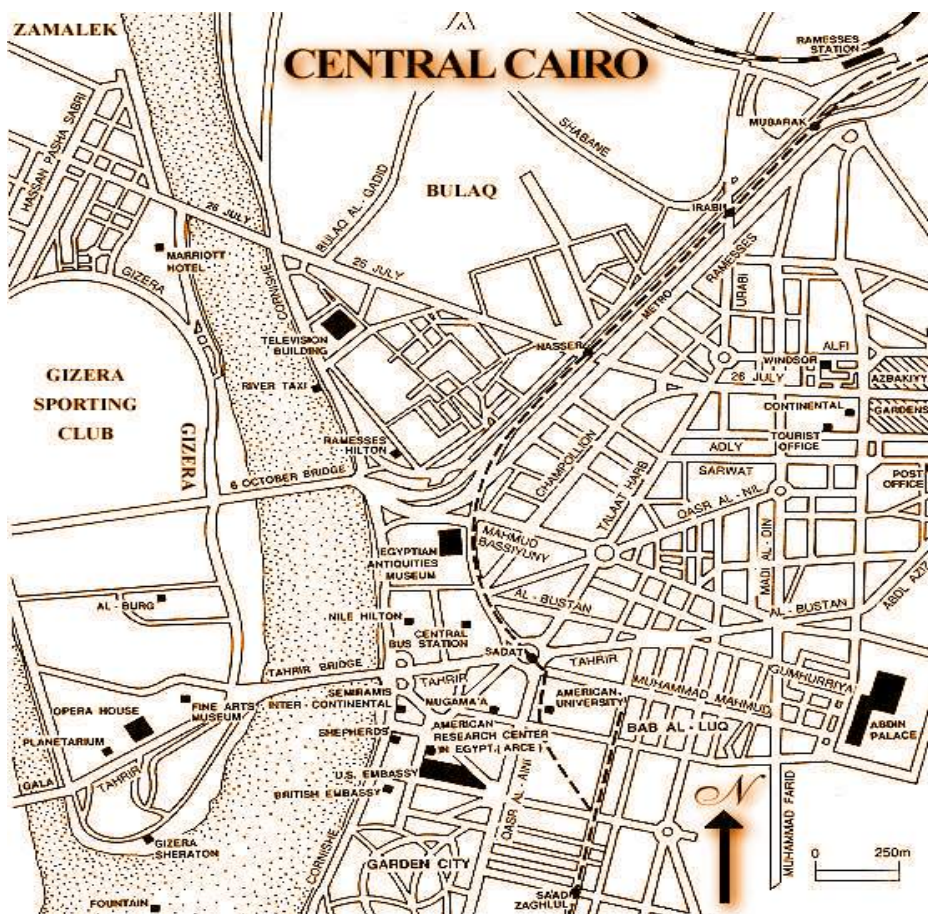

302. A citadella

Miután Egyiptomot bekebelezte az Oszmán Birodalom, Kairó jelentéktelen vidéki várossá degradálódott, mivel politikai és kulturális befolyását elveszítette. Mohamed Ali 1805-ben kezdett olyan politikát folytatni, amely új lendületet adott Kairó fejlesztésének, szerepének. A Citadellában ekkor épült a róla elnevezett mecset (305).

A városközpont arculatát Izmail, Mohamed Ali unokája kezdte alakítani, amely azután rendkívül gyors fejlődésen ment keresztül és Kairó ismét világvárossá lett. A tájékozódáshoz a városközpont térképét érdemes áttekinteni (304).

A városon áthaladva a buszból készítettem felvételeket (305 – 317).

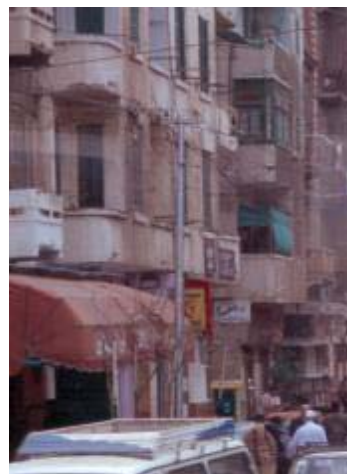
304. Kairó központja

305. Mohamed Ali

306. Jellegzetes minaret

307. Belvárosi utca

Elhajtottunk az elnöki palota előtt (308), megnéztük a Nasszer emlékművet: modern piramisát (309 - 310) és szökőkútját (311), amely éppen nem működött

308. Elnöki palota

309. Nasszer emlékmű (1)

310. Nasszer emlékmű (2)

311. Nasszer emlékmű (3)

Gíza felé vettük az irányt, hogy megnézzük a nagy piramisokat. Az oda vezető út azon a városrészen megy keresztül, amelyet *Holtak városának* neveznek. A mameluk szultánok a mecsetek és mauzóleumok mellett a sírok látogatóinak és a szerzeteseknek szálláshelyeket építettek az iszlám világban egyedülálló nekropolisz területén (312-315).

312. Holtak városa (1)

313. Holtak városa (2)

A Holtak városa a kairói lakásínség miatt sűrűn lakott, és meglehetősen lepusztult negyed. A vezetőnk szerint nem célszerű, hogy turisták erre kóboroljanak, mert előfordulhat, hogy soha „nem találnak ki” a labirintusszerű területről.

314. Holtak városa (3)

315. Holtak városa (4)

Ebben a negyedben láttunk olyan lakóházat is, amelynek egyik erkélyén a környezet állapotától teljesen elűtő bútorzatot, aranyozott, kárpitos támlás székeket (316) láttunk felhalmozva (XIV. Lajos korából?).

Ugyanakkor a nagyvárosi forgalomban megfér a szamár húzta zöldségszállító kocsis is (317).

316. Aranyozott bútorok az erkélyen

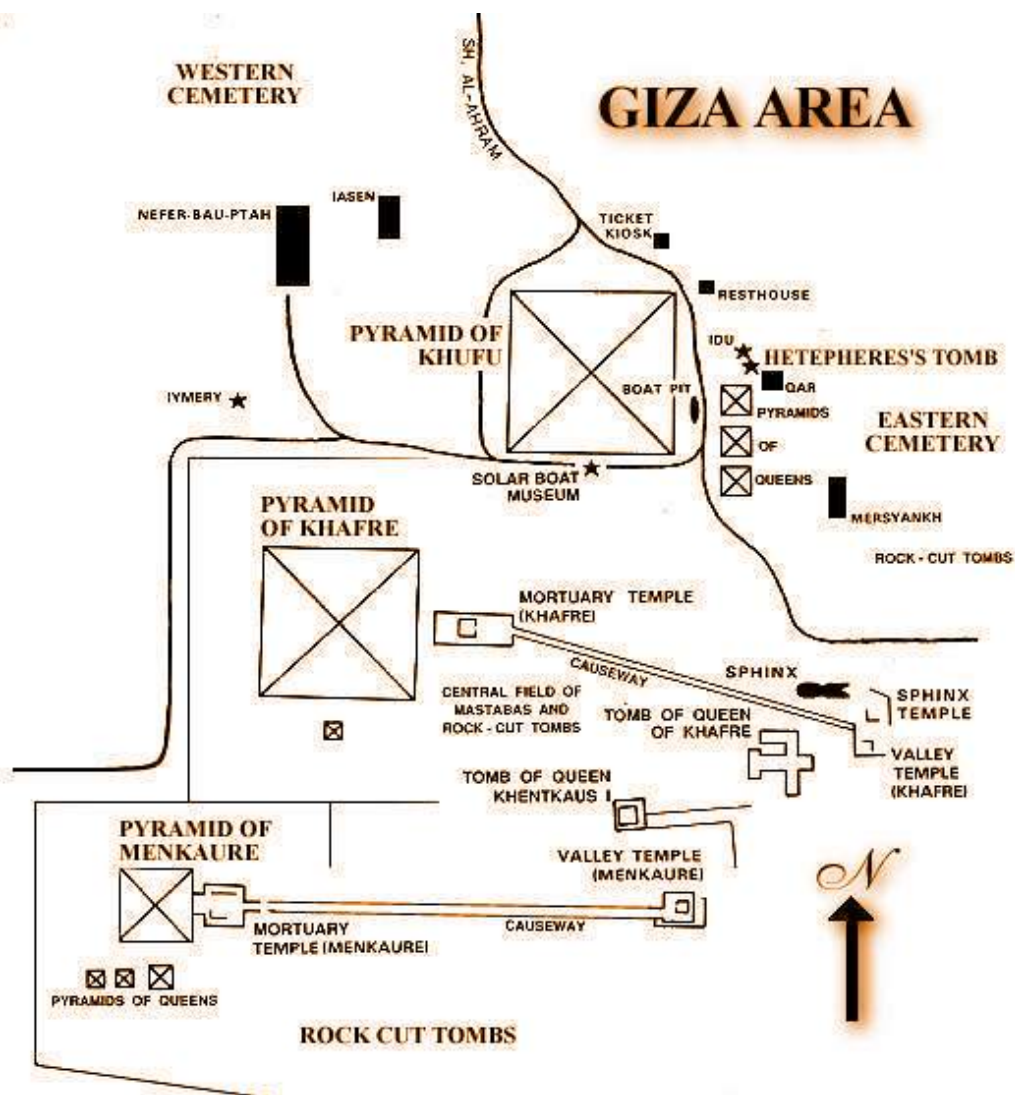

317. Korszerű szállítás

Látható átmenet nélkül érkeztünk Gizá-ba, abba a peremvárosba, amely világhírű piramisai miatt nagyszámú turistát bocsát át naponta.

Gizai piramisok és a Szfinx

Kairót elhagyva, közvetlenül a Gíza nevű peremváros utolsó házsoránál átmenet nélkül kezdődik a homoksvatag, és láthatók a piramisok (401).

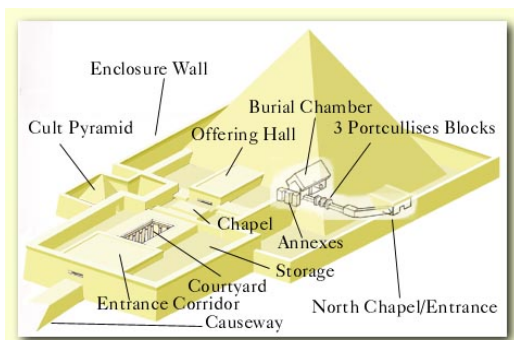
Itt a Kr.e. 2635-2235 közötti időszakból a negyedik dinasztia három nagy királya, Kheopsz/Khufu (403) – Kefren/Khafre (417) – és Mükერინosz/Menkaure 422) építtettek hatalmas piramisokat a korlátlan hatalom jelképeiként. A piramis egyszerre volt a király sírja és síremléke. A piramis-együttes szerkezete (402) és belső felépítése (404) bizonyos törvényszerűséget mutat.

A piramisok építéséről többféle elmélet, magyarázat van forgalomban. Az egyik szerint az építők nem rabszolgák voltak, hanem maga a nép, amelynek a Nílus

áradása idején nem volt elfoglaltsága, ezért közmunkára hajthatták. Ez egyszerre volt istentisztelet és közcélú elfoglaltság.

401. A Giza melletti piramisok

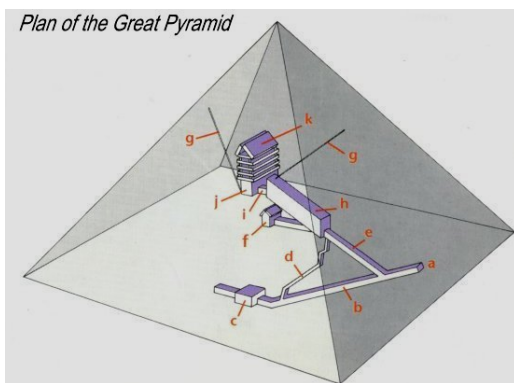

402. Piramis-együttes szerkezete

A 4. dinasztia három nagy uralkodójának hatalmas piramisait a nyugati sivatag szélén a fennsíkján emelték, ahol az ó-egyiptomi mitológia szerint a holtak birodalma kezdődött. Vezetőnk elbeszélése szerint mindhárom nagy piramisnak csiszolt kőburkolata volt, amelyet a befejező szakaszban felülről lefelé építettek, miközben lebontották az építéshez rakott vályogtégla rámpákat.

403. Kheopsz piramis (Khufu)

404. A piramis belső járatai

A *Kheopsz* piramis (227,5 m alaphosszúságával és 146,6 m magasságával – ma 137 m) a legnagyobb valamennyi síremlék között. Az egyenként 2,5 tonna súlyú 2,3 millió kőtömbből készült gúlát a Moqattam-hegyekből származó csiszolt mészkővel borították be. A piramis oldallapjai csaknem pontosan megfelelnek a négy égtájnak. Az oldallapok dőlési szöge $51^{\circ} 52'$.

Első utunk a Kheopsz piramis közelébe vezetett, ahol már lestek az arab „vezetők” és a nomádok (406) a turistákra, hogy rátukmálják szolgáltatásaikat. Az egyik hosszúszoknyás arab fickó hozzám lépett, tiltakozások ellenére pillanatok alatt turbánszerű fejedőt tekert rám, kivette kezemből a „nagyértékű” Szmena 8-as fényképezőgépet – amelyet Andreától örököltem, amikor kinőtte – és feltuszkolt egy tevére, a hajcsár háta mögé. A tevé billegve felállt, én rémülten kapaszkodtam az előttem ülő férfiba, aztán csattant a

Szmena zárja, elkészült a fénykép. A teve ismét leült, majd lefeküdt, leszállhattam. Ekkor kezdődött az alkudozás: öt dollárt kért a szolgáltatásért, míg végül megelégedett két dollárral és visszaadta a fényképezőgépet. Kíváncsian vártam itthon a film előhívását, hát nem lett az évszázad fényképe (405)

405. Burnuszban teveháton

406. Turistákra várva

Az északi oldalon található a piramis mai bejárata, amely az eredeti alatt nyílik (407-409).

407. Régi bejárat

408. Régi és új

409. Mai bejárat

Belépőt váltottunk a piramisban lévő sírkamrához, de előttünk még két csoport volt besorolva. A nap remekül tűzött (Rejtővel szólva árnyékban 40 fokC, de árnyék nincs sehol), a levegőben volt valami különös fojtottság, de hogy az mi volt, az csak jóval később derült ki. Várakoztunk. Elvileg mindhárman be akartunk menni, de később Andrea claustrofóbiás lett, és kint maradt. Hiába biztattuk, nem állt kötélnek. Pedig mondtuk, hogy ilyen érdekeset az ember egyszer, ha láthat életében.

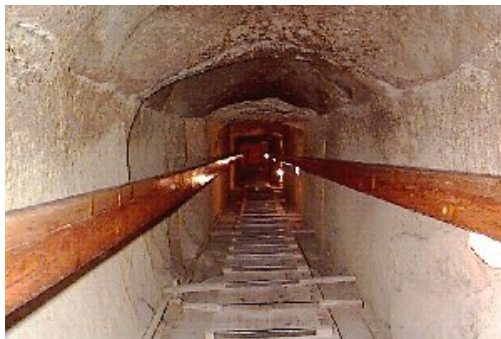

410-411. Bebocsáttatásra várunk

Megindult kifelé az előttünk járt csoport és minket is indítottak, szembe az áradattal. A szűk folyosóban (412), derékszögben előre hajolva, görnyedve mentünk felfelé, miközben mellettünk igyekeztek kifelé.

Végre bejutottunk az ún. nagy galériába, amelyből egy előtéren keresztül léphettünk a rózsaszín gránittal burkolt sírkamrába (413-414).

Felegyenesedhettünk és megláttuk a várva várt sírt. Képzeletünk szerint gyönyörű falfestmények, domborművek, szépen faragott szarkofág, múmiakoporsó, stb. A kép magáért beszél: a legpuritánabb kőfal, közepén egyszerű kőkoporsó, fedőlap nélkül.

412. Feljárát

413. Sírkamra

Magával a fáraóval (415) csak jóval később, az Egyiptomi Múzeumban ismerkedtünk meg: ott ült jelmezben, később megpillanthattuk civilben is (416).s

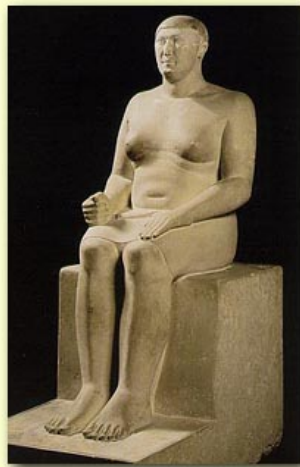
A piramis közelében öt elásott hajót találtak. Ezeknek az volt a feladatuk, hogy túlvilági utazása során szállítsák a fáraót. Egyik 43 m. hosszú cédrusfából készített szent bárkát a piramis mellett létesített kis múzeumban állították ki. Ezt mi nem láttuk, csak az Egyiptomi Múzeumbelít, illetve a maketteket néztük meg.

414. A sírkamrában

415. Kheopsz fáraó

416. Civilben

Kefren (Khafre) piramis komplexuma (417) - a 4. dinasztiában kezdődött szokásnak megfelelően - négy részből áll: völgytemplomból, kövezett útból, halotti templomból és magából a piramisból.

Ehhez a piramishoz is elvittek minket, fényképezhattuk korábban távolabbról, itt pedig két oldalról is. Ennek a piramisnak kényelmes bejárata van az északi oldalán, ám ide már nem akartunk bemenni. Ez két sírkamrát rejt, az elsőt nem használták fel, a másodikban pedig egy felirat nélküli dísztelen gránitszarkofág áll, amelyet a felfedezésekor, 1818-ban ugyancsak üresen találtak.

A *piramis* alacsonyabb a Kheopszénál (143,2 m, ma 136,5 m), de magasabbnak tűnik, mivel a fensík, amelyre építették, magasabban fekszik. A csúcán megmaradt a borítás, amelynek színe változó volt: fekete zárókő, világos mészkő, majd rózsaszín gránit.

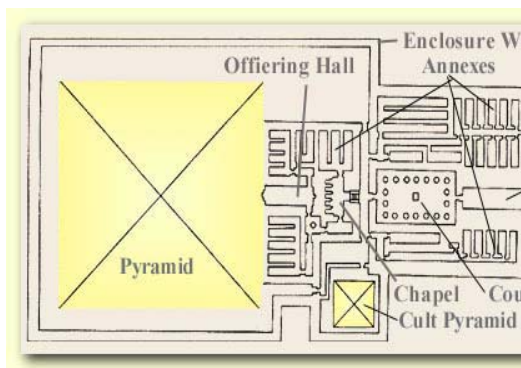

417. Kefren (Khafre) piramisa

418. A Sfinx felől nézve

A négyszög alakú *völgytemplomot* rózsaszín gránit borítja. Kialakítása egyszerű, dísztelen. A templom T-alakú főtermét egy tömbből faragott gránitoszlopok tagolják. A templomtól mintegy 500 m hosszú kövezett út vezet a piramis oldalához épített *halotti templomhoz*, amelyből napjainkra csak az alapfalak maradtak fenn.

419. A Kefren piramis templomai

420. Piramis a völgy-templommal

A hajó fényképészei – akik mindenütt a csoportokkal jártak a jó üzlet reményében – itt is megjelentek, és egy elég jó fényképet készítettek rólunk (421)

421. Kefren piramisánál

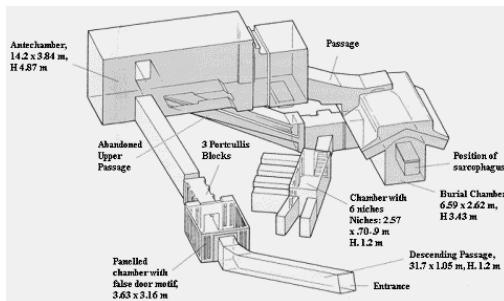
Mükerinosz (Menkaure) piramisát (422-423) csak messziről láttuk, amely 62 m-es magasságával a legkisebb királysír építmény ebben a körzetben. Eredetileg kisebbre tervezték, de mégis megnagyobbították. Megmaradtak az alsó gránitlapok, amelyekkel a piramist borították. A keleti oldalon található a halotti templom maradványai. A középkori arab kincsvadászok jelentősen megrongálták a piramist.

422. A harmadik nagy piramis

423. A Menkaure piramis

424. A piramis belső járatai

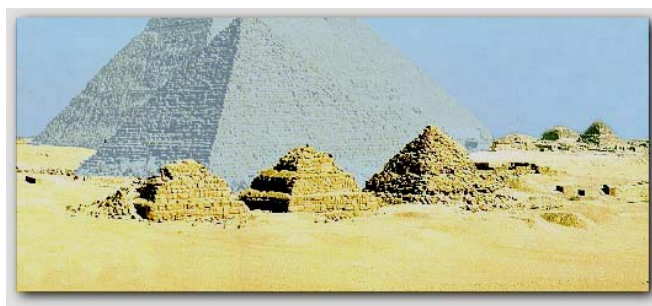

425. Bejárat

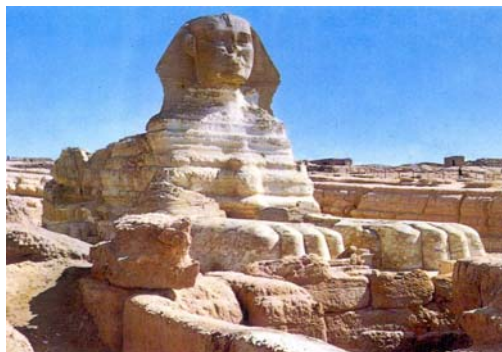
426. A fáraó

A délre fekvő további három kis piramis a király rokonsága részére készült

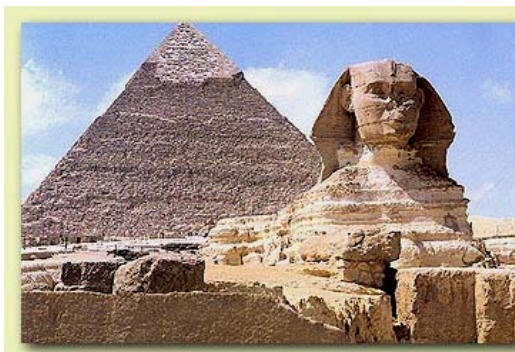

427. A királyi család kis piramisai

A *Szfinx* (428) Kefren völgytemploma (430) felett, északra magasodik fel hatalmas tömbjével: 57 m hosszú, 20 m magas. A bányának használt terület egyetlen tömbjéből faragták ki. Az ókori Egyiptom legnagyobb ilyen szobra.

428. Szfinx

429. Hátterben a Khefren piramis

Egy kőtáblán olvasható, hogy IV. Tuthmosis herceggént itt vadászva lepihent, és a Szfinx álmában neki ígérte a királyságot, ha kiszabadítja a homokból.

430. Előtte sírok és a völgytemplom

431. Hátterben a Kheopsz piramis

432-434. Képek a kezdődő porviharban

Dél felé egyre melegebb lett a sivatagban, és furcsa fojtottság volt érezhető a levegőben. Majd fújni kezdett a szél, mi ekkor fényképeztünk és fényképeztünk a Szfinx előtti sírok, masztabák (sírépítmény földalatti sírkamrával) környékén, amikor „összetrombitálták” buszunk utasait, és a vezető közölte, hogy sürgősen indulnunk kell, mert por- vagy homokvihar kezdődik. A képeken látszik is, hogy nyugatról, az ún. Líbiai sivatag felől fújt a szél. A háttér életlenné, szürkévé kezdett válni, és fogunk között éreztük a finom homokot

A hajó fotósai mindenütt tevékenykedtek, nem kerülhettük el, hogy itt is családi fényképet készítsenek (435).

435. Családi fénykép egzotikus háttérrel

A 4. és 5. dinasztia korából számos sziklasír és masztaba maradt fenn a Kheopsz piramis, illetve a Szfinx körzetében.

Az ó-birodalom kivételével a templomok és sírok falait mindig színes domborművekkel vagy festményekkel ékesítették. A témák a vadász, vagy harci jelenetektől a túlvilági képeken át a kultikus áldozati ábrázolásokig terjednek.

Gízai kirándulásunkon nem vittek minket ilyen sírokhoz, de az Egyiptomi Múzeumban bemutatták több ilyen sírtípus falfestményeinek, domborműveinek másolatát.

Papirusz képek

A vihar kitörése előtt sikerült kimennünk a sivatagból. Nem utaztunk messzire, mert az első gízai háztömbben volt a következő uticélunk, a Papyrus Institut”. Egy többhelyiséges üzletbe léptünk, ahol bemutatták a papirusz készítésének eljárását (501), és illusztrációkat kaptunk felhasználásának módjairól (502).

A papirusznád leveleit és héját lehántják, majd a szivacsos állagú nádbelet szeletekre vágva áztatják (mint a kendert). Majd a megduzzadt szálakat keresztbe-hosszába fordítva lerakják, és lappá préselik, majd megszáritják. Arra nem emlékszem, hogy valamilyen vegyszerrel kezelik-e, de bizonyosan, mert különben kemény és törékeny lenne, és nem lehetne belőle tekercseket készíteni. Az így előállított felületre írtak, rajzoltak, festettek.

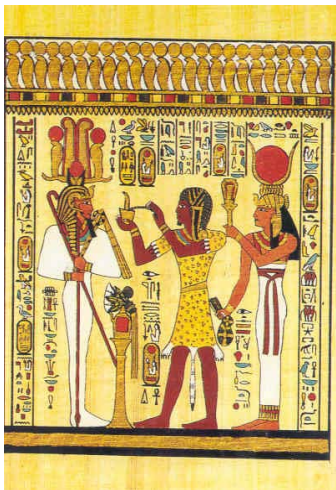

501-502. Hogy készül és mire jó a papirusz

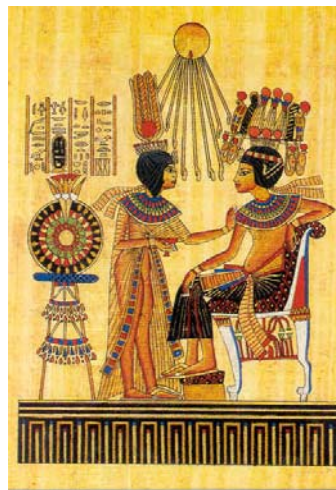
Az üzletben vásárolni is lehetett papirusz-képeket, de mi inkább olyan lapokat vásároltunk, amelyek papirusz festményeket ábrázoltak. Íme néhány (503-509):

503. I. Seti és Hathor

504. I. Seti gyászszerzése

505. Tutankhamun és Ankhesenamun

506. Tutankhamun oroszlánvadászaton a sivatagban

507. Tutankhamun és Ankhesenamun

508. III. Thutmosis Hathor és Ra társaságában

509. Kép a XIX. dinasztia korából

A papirusz képek között nézelődve, levelezőlapokat válogatva gyorsan telt az idő, s mivel még hátra volt a sok élményt kínáló Egyiptomi Múzeum megtekintése, túravezetőnk sürgette, hogy buszra szálljunk, és induljunk Kairóba. Amikor kiléptünk a klimatizált „Institut”-ból, már elég jelentősen fűjt a szél a sivatag felől. Búcsúpillantást vetettünk a gizai piramisokra, és indultunk vissza a városba:

510. Búcsúpillantás a gizai piramisokra

Emléktárgyak vásárlása

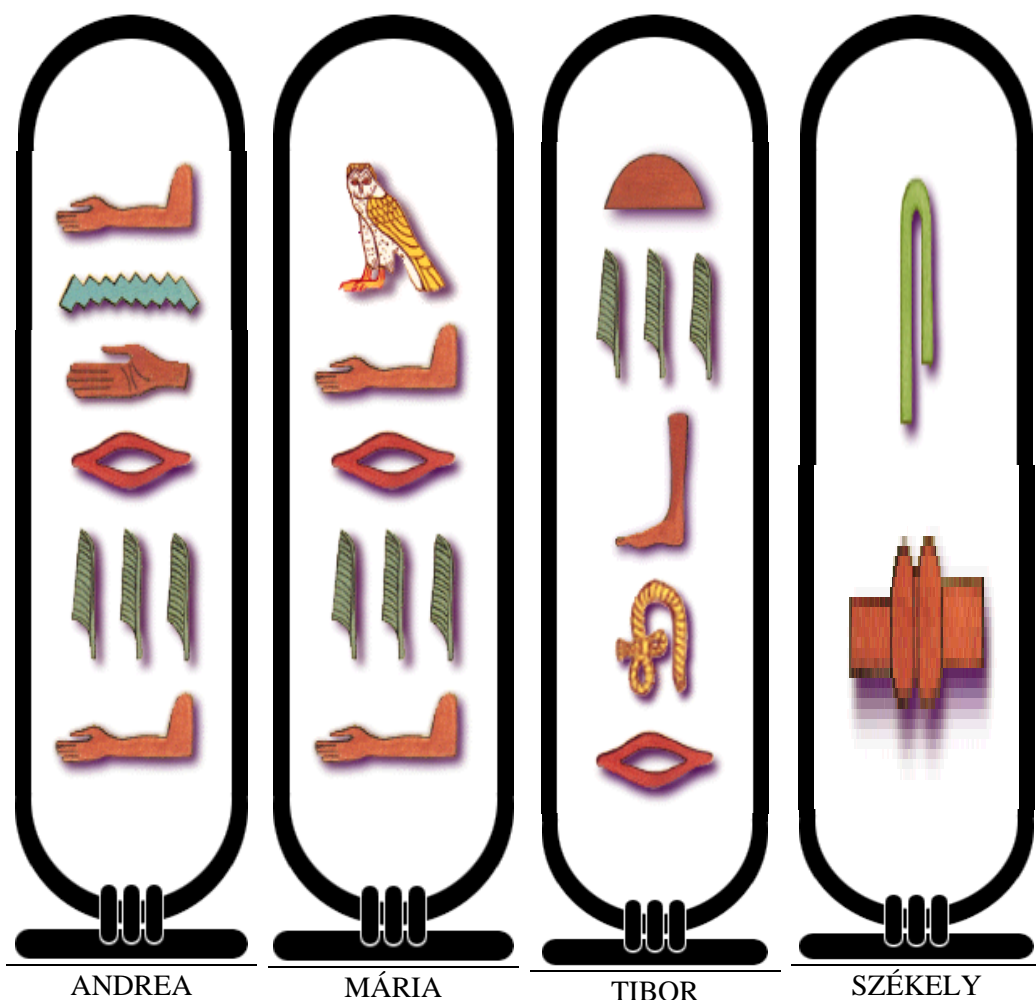
Annyi időnk nem volt, hogy a híres bazár negyedét meglátogassuk, de a piramisok közelében felkerestünk egy emléktárgyakat és ékszereket árusító üzletet.

Amikor reggel beszálltunk az autóbuszba, és El Deeb befejezte a rövid tájékoztatóját, megemlítette, hogy megrendelhetjük nevünk egyiptomi hieroglifákkal leírt ún. kartus formájú elkészítését aranyból, aranyozott ezüsből, ezüsből.

Mi is feliratkoztunk a listára és megrendeltük keresztnévünk nyakláncon hordható méretű hieroglifás átírását, kartusát. A megrendeléseket El Deeb Gízába érkezve leadta, és mostanra az ékszerek elkészültek.

Marika és Andrea részére aranyozott lapon ezüst betűket, nekem ezüst kartust rendeltünk.

Az átírás körülbelül az alábbiak szerinti formában készült el (a családi név kivételével):

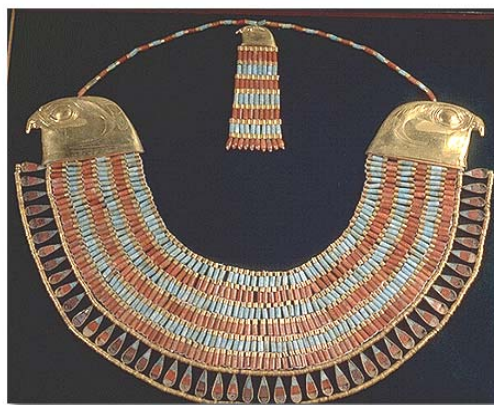

A csoport tagjai ott tolongtak El Deeb körül, hogy mielőbb hozzájussanak „kincsükhöz”. A függelék formájú kartusokat fekete bársony zsákocskában kaptuk meg és a hieroglifa ÁBC kis színes kartonlapocskán mindenki részére mellékelve volt.

Az ékszerüzletben számos egyiptomi *sírlelet* ékszer és drágakő, féldrágakő *másolatát* meg lehetett vásárolni, amelyekből - később az Egyiptomi Múzeumban - számos eredetit megtekinthettünk. Voltak ott amulettek (501-502), nyakékek (503-504), Hórusz szemek (505-506), pecsétnyomók (507), gyűrűk (508).

501-502. Amulettek

503-504. Nyakékek

505-506. Hórusz szem amulettek

507. Pecsétnyomók

508. Gyűrűk

A szerényebb igények kielégítésére is volt lehetőség, mert az üzletnek is volt „bizsu” részlege, ahol a bazárban kaphatókkal egyenlő minőségűeket is árusítottak. Nem sokáig nézelődhattünk már, indulnunk kellett Kairóba, az Egyiptomi Múzeumba.

Az alábbi képek utcai árusok portékáiról készültek (509-510):

509-510. Szüvenírek turistáknak

Különböző utcai árusok, illetve pavilonok kínáltak kézimunkákat, festményeket is (511- 512):

511. Emléktárgyak

512. Alkalmi festmények

Egyiptomi Múzeum

A legrövidebb úton visszautaztunk Kairóba, egyenesen a belvárosba, az Egyiptomi Múzeumhoz (601).

Az épület a modern Kairó központjában, a Nílus partján lévő Midan el Thairon, a Felszabadulás téren áll. Az egyiptomi régiségek egyedülállóan gazdag gyűjteményében a kiállított tárgyak hatalmas mennyisége arra kényszeríti a látogatót, hogy 4500 év történelmének csupán leglényegesebb korszakaira és az ezekre jellemző műtárgyra korlátozza érdeklődését, és ennek megfelelő múzeumi körsétáját.

601. A világhírű Egyiptomi Múzeum

A földszinten, a bejáratától balra (602-603) indultunk, ahol bemutatták az ó-, majd a közép- és az emeleten az újbirodalom kincseit.

Érdekessége volt ennek a múzeumi látogatásnak, hogy kabinetről kabinetre kézről-kézre adtak bennünket a teremőrök, vagy vezetőik, és mindegyik csak a baksis átvétele után gyűjtötte fel a részlegben a világítást.

602. A Múzeum átriuma

603. Vitrinek között

Az *ó-birodalom* korszakából megnéztük Mükherinosz/Menkaure király hármasszoborcsoportját (604), amely Hathor és egy tartományi istennő között ábrázolja az uralkodót, valamint megnéztük közelebbről is (605).

604-605. Mukherinos

606. Dzhsoser

Láttuk Dzhsoser fáraó ülőszobrát mészkőből (606), Kefren diorit szobrát, amelyet hátulról a sólyom képében ábrázolt Horusz ölel át (607), Akhenaten kis szobrát (608) és későbből a renegát Echnaton jellegzetes fejszobrát (609):

607. Kefren

608. Akhenaten

609. Echnaton

Megnéztük „az” írnok szobrát ölében papirusz tekercssel (610), és láttunk még számos írnok-ábrázolást (611-614). Írnokok dolgoztak a gazdaságban, vagyonkezelésben.

610. „Az” írnok

611-612. Írnokok

613. Írnok.

614. Munka közben

615. Nofret

Láttuk Nofret hercegnő festett mészkő szobrát (615), Nofretete/Nefertiti királynő festett mészkő szobrát és félkészben maradt fejszobrát (616-018.).

616-618. Nofretete királynő (később: Ankhesenamun társuralkodó)

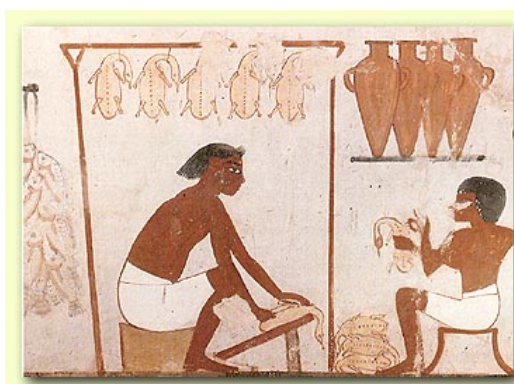
Megnéztük a „Meidumi ludak” c. falfestményt (620), a baromfitartás, feldolgozás (621-622), a szántás és aratás (623-624) ábrázolását.

619. Falképek a Múzeumban

620. A Meidumi ludak

621-622. Baromfitartás és konyhai feldolgozás

623. Szántás

624. Aratás

Láttuk a betakarítás (625-626), a hálaáldozat (627), a kenyérsütés (628), a szüret és borkészítés (629-630) ábrázolását falképeken.

625-626. Betakarítás

627. Hálaáldozat bemutatása

628. Kenyérsütés

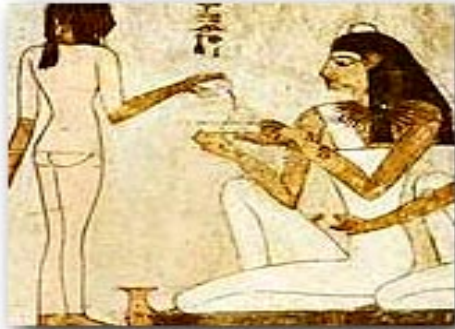

629. Szüret és borkészítés

630. Szőlőtaposás

Ábrázolták (feltehetően társaságban) az alkoholfogyasztást (631), a mulatságokon előadott akrobatikus táncokat (632), a zenészeket (633-634). Kiállították a háztartásban alkalmazott tároló edényeket, pl. amforákat (635).

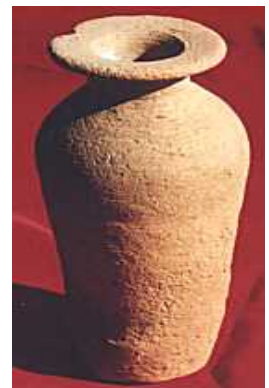
631. Ital töltése

632. Akrobatika, tánc

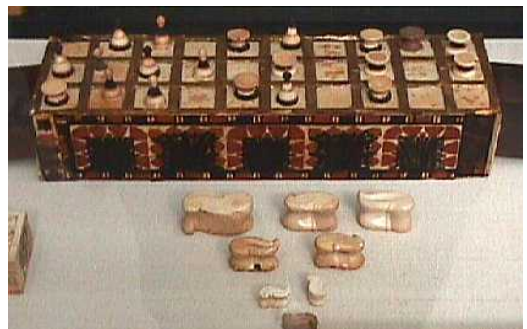

633-634. Zene (fúvós és pengetős hangszerek)

635. Amfora

Fennmaradtak sírletekként a kor társasjátékai (636-637):

636-637. Játékok

Gyerekjátékok is maradtak: pl. a mozgathatók közül a fából készült ruhamosó (638), vagy csontból faragott szobrocskák, a táncosok (639).

638. Mosás

639. Táncosok

Hasonlóan apró szobrocskákkal mutatták be az élet, illetve a halál utáni élet elemeit, képeit: pl. az állattartást (640), a túlvilági élet szolgáit, az ushebtiket (641).

640. Az állatállomány bemutatása

641. Ushebtik

Láthattunk kis állatfigurákat: sündisznót (642), vízilovat (643), békát (644).

642. Sün

643. Víziló

644. Béka

Találtunk a Cipruson „polipoketként” emlegetett életképekhez hasonló maketteket (645-647).

645-647. Makettek

Képeket láttunk itt, a Múzeumban a Kheopsz piramisnál talált ún. Napbárkák egyikéről (648-649), amelynek helyi sátmúzeumába (ld. a 403. képen) Gízában nem vittek el minket és megnézhattünk különféle hajó-maketteket (650-651).

648-649. 43 m hosszú „Napbárka”

650-651. Hajók

Bemutatták a „halászat papyruszhajóval” jelenetet is (652), amelyet kiegészít a hálós halászat falképe (653).

652. Halászat papyruszajókkal

653. Halászat (falképen)

Az amarnai teremben állították ki Echnaton diplomáciai levelezését tartalmazó ékirásos agyagtáblákat (654).

A vitrinekben láttunk fejszobrokat (655-656), maszkokat (657), vázákat (658).

654. Amarnai levél

655. Thuja

656. Yuja

657. Maszkok

658. Vázák

Az egyes mesterségeknek is állítottak emléket a falképeken, domborműveken. Érdekes volt az építési munka ábrázolása perspektíva nélkül (659).

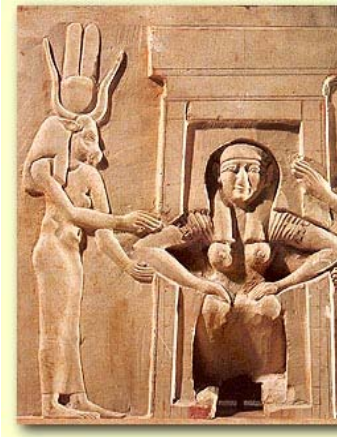

659. Építési munkák.

Orvost ábrázolt az egyik dombormű (660), egy másikon Hathor vigyáz a szülőnőre (661). Kis szobron láthattuk a pólyázási módszert (662) és domborművön azt a jelenetet, hogy az anyák munka közben hogyan vitték kisbabájukat (663). Mint a görögöknél, Egyiptomban is készültek pikáns ábrázolások (664).

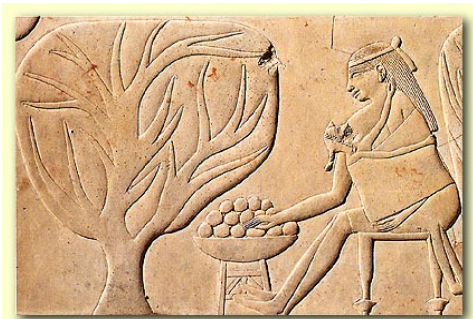
660. Orvos

661. Szülés

662. Gyermekpólyázás

663. Gyermekehordozó a munkához

664. Amulett

A szépségápolás, kozmetika egykorú az emberiséggel. Ezt bizonyítja az egyik sírban talált falikép (665), és ennek elengedhetetlen kelléke a tükör (666). A nők már akkor is kedvelték a macskákat (667), amelynek számos jelét láttuk szobrokban, képeken, mumifikáltan.

665. Kozmetika

666. Bronztükör

667. Macska

Anubist a halállal kapcsolatban ábrázolták (668) és a halotti avatásban a vipera ábrázolása is gyakori volt (669). A scarabeusok (670) a túlvilági szerncsét hozták, és az ottani megélhetésben a horgászat is szerepet játszott (671). Legalábbis ezt látszik indokolni, hogy számos sírleletben az ushebtik mellett helyezték el.

668. Anubis

669. Halotti avatás

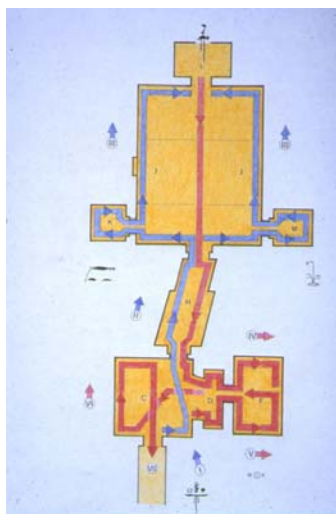

670. Scarabeusok

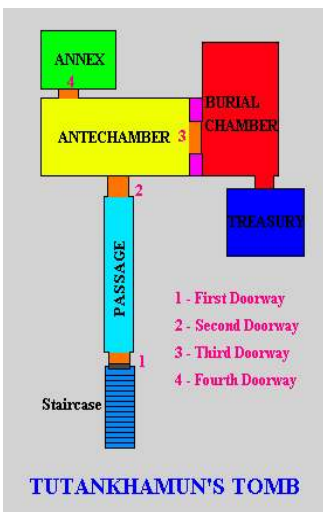

671. Horgok

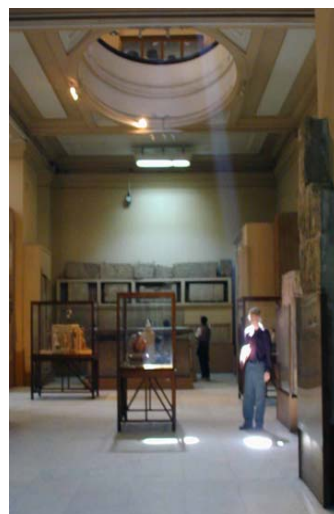
Az I. emeleten van kiállítva **Tutankhamon** sírlelete, amely elfoglalja az emeleti kiállításnak mintegy a felét. A sirt a királyok völgyében fedezték fel 1922-ben. A sziklasírok komoly földalatti építmények voltak (672-673), amelyekről a Múzeum széleskörű bemutatót adott (674).

672. Nofrat sírja

673. Tutankhamun sírja

674. Múzeumi részlet

A leletek között sok olyan tárgy szerepel, amely stílusában nem illik a korba, hanem apja, Echnaton amarnai időszakának felel meg.

(Éppen napjainkban adták a televízióban azokat az angol kutatási eredményeket bemutató filmet, amely szerint a sírlelet nagy részét Nefertiti és Echnaton sírjából Nefertiti apja rabolta el, aki követte Tutankhamunt a trónon.)

A sírkamrában hagyott homokkő szarkofág (675-676) négy aranyozott, egymásba illő koporsót rejtett, amelyek tartalmazták a 225 kg. súlyú tömör aranyból készített múmiakoporsót (677), amely a híres arany halotti maszkkal (678-679) letakart múmiát rejtette, akit a szobor ábrázol (680).

675-676. Tutankhamun szarkofágja

677. Tutankhamun aranykoporsója

678-679. Tutankhamun halotti maszkja

680. A fáraó szobra

E művészeti korszak legszebb példája a laparannyal fedett, féldrágakövekkel, ezüsttel, üvegolvadékkal díszített trón támlája, amelyet a Napisten védelme alatt álló királyi pár képe ékesít (681)

681. Trón támla

682. Tutankhamun dombormű a sírból

Figyelemre méltók az alabástromból vagy kerámiából készített kanopusz edények (683-684), amelyek a belső szerveket tartalmazzák, vagy a növénymotívumokkal díszített, illatszerek, olaj tárolására használt vázák (685), az értékes fajtákból készített (trón)székek (686), fejtámaszok (687-689-690), stb.

683-685. Kanopusz edények, vázák

686. Sírshék

687. Nyaktámasz

688. Koporsó részlet

689-690. Nyaktámaszok

A legszebbek a sírból származó ékszerek: gyűrűk (691), nyakláncfüggelékek (692), nyakékek (693, 696). Tutankhamunt ábrázolták Osirisként is a sírképeken (694, 697), erről is láttunk a Múzeumban részleteket.

691. Gyűrűk

692. Hórusz - szem függők

693. Ruhadisz

694. Osirisként

695. Ivókupa

696. Nyakék

697. Osirisként ábrázolva

Sokáig lehetne még folytatni az élményekről és a látottakról, de végül: az időnk korlátos volt, bár záróráig maradtunk. A csoport ismét autóbuszra szállt, és indultunk vissza Port Saidba.

Búcsú Egyiptomtól

Beszálltunk az autóbuszba. A Nilus partján magas fák álltak, amelyeket elleptek a „*szent Ibis madarak*” (701). Áthajtottunk Kairón, az autópályán az idejövet ismert képek fogadtak minket, lassan alkonyodott.

A buszban csendes zsongás, a csoport tagjai megbeszélték, megosztották egymással napi élményeiket. Nem is lehet nagy hirtelen feldolgozni mindazt a benyomást, amit egy nap alatt szereztünk: Piramisok – Sfinx – papirusz képek – ékszerek – az Egyiptomi Múzeum hatalmas kincsesára.

Észrevétlenül múlt az idő, s máris megérkeztünk Port Saidba. Ha valaki fentről figyelte volna utunkat, az úrből, azt látta volna csak, hogy hangyák futkároznak – látszólag – céltalanul a Vörös tenger, illetve Kairó és a Földközi tenger között.

Végig ügyeskedtünk a girbe-gurba pontonhídon a hajóhoz, felmentünk a lépcsőn és megkerestük kabinunkat. Röviddel később szólt az „égi hang”: vacsorára terítették. Gyorsan rendbe szedtük magunkat: zuhany – átöltözés. Indultunk az étterembe.

A lépcső szélén a hostess – akarom mondani Tutankhamun várt ránk, és az elengedhetetlen fotográfus, aki dokumentálta visszaérkezésünket és kipipálta az utas listán nevünket.

A dokumentáció nem zajlott a szokásos egyszerűséggel, mert nem akartam csoportképet készíteni a megboldogult ifjú fáraó maszkjával, csak úgy, ha magam bújok abba.

Rövid egyezkedéssel azután engedélyt kaptunk. A családi kép kissé kényszeredettre sikerült (702).

701. Ibis madarak

702. Ki van a fáraó maszkjában? A szem igazi!

A vacsora – svédasztalon – tálalva volt, mindenki kedve és kapacitása szerint választhatott a javakból.

Elég fáradtak voltunk ahhoz – és lelki-szellemi táplálékkal eltelve – hogy könnyű vacsorát válasszunk, s mielőbb megtérhessünk kabinunkba.

Bennem még maradt energia ahhoz, hogy felmenjek a fedélzetre, és képi kifejezéssel búcsút vegyek a ködbe vesző Egyiptomtól (703).

703. Búcsú a ködbe vesző Egyiptomtól

Egy nap a Szentföldön

TARTALOMJEGYZÉK

Izrael

Egy nap a Szentföldön	103.
Partraszállás Izraelben	105.
Jeruzsálem	108.
<i>A megváltástörténet szent helyei</i>	108.
<i>Keresztény emlékhelyek</i>	114.
<i>Zsidó emlékhelyek</i>	117.
<i>Mohamedán emlékhelyek</i>	122.
Betlehem	124.
Séta a Kármel hegyen	129.

Partraszállás Izraelben

Kora reggel, a hajnali köddel érkeztünk meg a Szentföldre, Haifa kikötőjébe. A reggeli után a kikötőpartra léptünk a hajó lépcsőjéről, ahol egy kedves tengerészlány társaságában dokumentálták kiszállásunkat, egy szerényen takarásba húzódott matróz és az izraeli zászlóra írt köszöntés mellett (101).

101. Kiszállás a Haifai kikötőben

A parton elektronikus biztonsági kapun egyenként átlépve végezték el az útlevel ellenőrzést, és a közeli autóbuszokhoz irányították a hajó utasait. Itt is lehetett nyelvet választani, kitartottunk a német mellett.

102. A táj sziklás

103. Új telepéseknek épül

A buszok hamar megteltek, áthajtottunk Haifán, és a Kármel hegy tövében lévő autópályán irányt vettünk Jeruzsálem felé. A táj sziklás, bár a tenger közelsége, a párás reggelek viszonylagosan zöldbe borították (102). Az út mentén többfelé építkezés folyt, ahol látszólag kőből néhány szintes új lakóközrzetek épültek a folyamatosan érkező betelepülők részére (103). A dímbes-dombos tájon áthaladva (104) hamarosan elértük Tel Aviv-ot. Az elővárosban a már megismert kőházak (106) mellett a szokásos betonból készült üzletek és egyéb szolgáltatók épületei álltak az út két oldalán (105).

104. Az út melletti táj

105. Üzletek az elővárosban

106. Lakóházak

107. Modern városközpont

108. Városközponti forgalom

109. Városszéli lakótelepek

Tel Aviv teljesen modern, magas házakkal, széles utcákkal, nagy forgalommal (107-108). A város terjeszkedik, új lakótelepek épülnek (109-110).

Ahogy tovább haladtunk, a magasabban fekvő területeken itt is folytatódott az új lakótelep építés. Érdekesség volt viszont az, hogy a száraz éghajlatú tájon az autótűt két pályája között végig virágok nyíltak, amelyeket (csepegtető módszerrel) öntöznek (112).

Sehol meg sem álltunk, úgy igyekeztünk Jeruzsálem felé, hogy a rendkívül szűk időben meglássuk mindazt, ami fontos egy ilyen „zarándoklat” résztvevőinek.

111. Új telepéseknek

112. Csepegtető öntözéssel

113. Tájrészlet

114. Jeruzsálem

Megérkeztünk Jeruzsálembe. Az útra, a városra már alig figyeltünk, vártuk, hogy feltűnjenek a zsidóság 70-ben lerombolt fővárosának megőrzött maradványai, a rátelepült kereszténység és mohamedanizmus építményei.

Az ősi sófárt fújó pap alakja takarja a képből kálváriai tornyot, de feltárul a „templom” megmaradt nyugati falának, a sirató falnak a tere és a lerombolt templom helyére épített Mecset látképe.

Jeruzsálem

200. A Heródes korabeli Jeruzsálem rekonstrukciós makettje

Megérkeztünk tehát Jeruzsálembe. Első utunk a Megváltó halálának helyszínére vezetett, vagyis a **Golgotára**. Autóbuszunk a városfal előtti nagy parkolón állt meg (201), ahol újabb idegenvezetők vártak bennünket, és kisebb csoportokra osztották a busz utasait. Minket egy idősebb férfi vezetett, aki járatos volt mindhárom vallás ismeretében, és mindhárom népcsoport tagjaival jól megértette magát. Ez később abban is megnyilvánult, hogy ha csoportjából bárkinek bármire szüksége volt (nekem például egy tekercs színes filmre), pillanatok alatt beszerezte.

201. Parkoló, bejárat az óvárosba

202. Az arab negyeden keresztül

Mindenütt jó kapcsolatai voltak. Az ott ácsorgók közül odaintett egy arabot, pénzt adott neki, megmondta, hogy mit vegyen, és melyik találkozási pontra hozza. Emiatt ugyanis semmi késedelmet nem szenvedtünk.

Az út a városkaputól (201) a szent helyekig az *arab negyeden* vezetett keresztül, szűk utcákon, fedett tereken (202-204) haladtunk, időnként bepillantva a

203. Élelmiszer

204. Szőnyeg

205. Lakások

mellékutcákba, amelyek lakóépületekhez is vezettek (205). A bazárban minden kapható volt, de leginkább a turista igényeket tudták kielégíteni. Az egyik arab üzlete előtt (ahol maga a tulajdonos is kint állt), mindhárom világvallás kegytárgyai megfértek egymás mellett (206). Egy másik utcácskában *valódi arab bazár* is volt (207).

206. Kegyárus

207. Arab bazár

A vezető úgy igyekezett, hogy a forgalmasabb helyeket, mint pl. a „Via Dolorosa” nagyobb szakaszát elkerüljük, s mielőbb a *Szentsír bazilikához* jussunk. A „Fájdalmak útjából” mindössze egy szakaszt láttunk, a *lépcsőt*, amelyről egy kedvező pillanatot kívárva sikerült felvételt készítenem (212). A falon jól látható egy csík, amely a turisták vagy zarándokok keze nyomától ered, akik közül az idősebbek csak támaszkodva tudnak a lépcsőkön járni.

Hamarosan megérkeztünk utunk céljához, a Golgotához (latinul Kálváriához), a kivégzés színhelyéhez, és a Szentsírhoz, amelyeket már a korai gótika stílusában egyetlen épületbe foglaltak. A hatalmas épületet távlat hiányában nem tudja egy képbe fogni a kamera (208-211).

208. Szentsír bazilika

209. Felső része

210. Középe

211. Bejárata

A Szentsír-templom szép kőfaragásokkal díszített homlokzata a XII. sz.-i kereszties hadjáratok idejéből származik. Az 1927. évi földrengés okozta károkat gondos restaurációs munkával állították helyre. A Nagy Konstantin idejéből származó bazilika tisztán és harmonikusan tagolt alaprajzából ma már nem sok ismerhető fel. A jelenlegi épület az évszázadok során áttekinthetetlen konglomerátummá lett: a kisebb-nagyobb termek több emelet magasságában torlódnak egymásra. Centiméter pontossággal meghatározott terv szerint hat különböző egyház osztozik rajtuk.

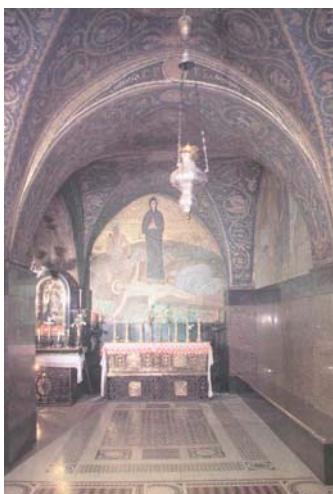
A legnagyobb térrel az ortodox görögök, a római katolikusok és az örmények rendelkeznek, de a koptoknak, az abesszinoknak és a szír ortodox jakobitáknak is van kápolnájuk. Az épületen belül van a Keresztút 10-13. stációja.

Az építmény felső terme a *Kálvária* (213), vagy *Golgotha*. Az Antonia vártól nem messze állt az. ún. „koponya hegy”, amely kb. 5 m-es magasságával jól látható, kiemelkedő pont volt, alkalmas a kivégzések helyszínéül.

Ide vezették Jézust is, hogy megfeszítsék. A dombot beépítették az épületbe. Itt áll két *Kereszt oltár*, és középpont a „Stabat Mater” oltár.

212. Via dolorosa lépcső (részlet)

213. Keresztre szegezés oltára (katolikus)

214. Keresztre feszítés oltára

217. Kereszt oltár

218. Felső részlet

Az oltár a golgotai jelenet ábrázolása: a kereszt alatt áll Szűz Mária és Szent János apostol-evangélista (218). Az oltár asztalára (az orthodox keleti ízlésnek megfelelően) számos gyertyát és mécsest helyeztek (219). A padlón látható a sziklába vágott lyuk, amelybe a keresztet állították.

219. Oltár asztal

220. Alsó rész

Távolabb, gyertyatartókkal környezve egy bekeretezett kőlap, a „kenetkő” látható, amelyen a hagyomány szerint Jézus temetésre való előkészítését, balzsamozását végezték (221).

A mennyezetről aláfüggő számtalan mécses és lámpa a századok alatt bekormozta a festést. Az itt emelkedő hatalmas kupola tartópilléreinek mennyezeti mintáit kíséreltem meg visszaadni a négy fényképen (222-225).

221. A kenetkő

222 - 225. Mennyezet a kupola alatt

Az átjáró feletti falat borítja egy óriási, gyönyörű mozaik triptichon, amelynek második és harmadik szakaszát sikerült képen magunkkal hozni: Krisztus holttestének előkészítése (215) a temetésre (mosdatása, kenetekkel, mirhával pólyázása), majd a sírba helyezése (216). A hatalmas mozaik szépsége lenyűgöző. Nem is tudom, hogy az első képet miért nem fényképeztem le belőle. (Az itt szereplő két kép eredetijét a hajó személyzete fényképezte, és este megvásárolható volt a hajón a „photo-shop”-ban.)

215. Mosdatás

216. Temetés

A Kálvária és a kenetkő mögött van a görög ortodox Katholikon, a keresztesek egykori templomának főhajója. A nyugat felőli, kupolás teremben (Rotonda) áll a „Szentsír” kápolna, egy 1818-ból származó kis építmény két helyiséggel. A biblikus hagyomány szerint ugyanis a „közelben” állt egy gazdag ember, Arimateai József új sírboltja, amelyben még senki sem feküdt. Ő, miután Pi-

látustól elkérte, ide helyeztette el Jézus testét (226). A kápolnát az orosz ortodox egyház üzemelteti. A hely látogatottsága, a zarándokok „elszakíthatatlansága” e helytől rendkívül megnehezítette, hogy a kápolnát meglátogassuk (228), s meg kellett elégednünk egy képeslappal.

226. A Szentsír bejárata

227. Apszisa

228. A Szentsír oltár

229. Hasadás a hegyben

230. Ásatás

231. Salamoni alap

Itt található még a ferencesek kezelésében lévő Mária-kápolna, ahol a hagyomány szerint Jézus megjelent Máriának. Végül egy kisebb helyiség, amelyet (hagyományi alap nélkül) neveznek „Krisztus börtönének”.

Lejjebb fekszik az örmény ortodoxok Helena kápolnája, azon a helyen, ahol megtalálták Jézus keresztyét.

A Kálvária domb alatt lévő görög ortodox Ádám-kápolnában található az a sziklahasadás, amely a Szentírás szerint Jézus halálakor keletkezett a föld-rengés következtében. Kis üvegablak mögött látható a szikla repedése (229). Az ásatásokból előkerült oszloptalapzatok egyike (230) itt látható, és lepillanthattunk egészen a Salamon kori templomhoz épített alapokig is (231).

Keresztény emlékhelyek

Miután megismertük a megváltás- és a szenvedéstörténet legfontosabb emlékhelyeit: a Kálváriát, ahol a Megváltó meghalt érettünk, és a Szentsírt ahonnét a harmadik napon feltámadt, úgy gondoltuk, hogy a lehetőség szerint megismerjük az előzmények közül az elérhető távolságon belül található emlékhelyeket.

Az **utolsó vacsora**, majd a feltámadás utáni két első megjelenés, illetve az első Pünkösdőn a Szentlélek kiáradásának helyeként tisztelt terem háromszor is romba dőlt: először 70-ben, Jeruzsálem pusztulásakor, majd 135-ben. Később, a bizánci kereszténység által helyreállított épület 614-ben ismét a rombolók martaléka lett, s a keresztes hadjáratok idején építették fel újra. A góti-kus stílusban helyreállított emlékhelyet a mai formájában őrzi a kegyelet (301):

301. Az utolsó vacsora terme

302. Az „Ecce homo” boltív

Az Antónia várnak azt a részét, ahol Pilátus bemutatta Jézust a nép képviselőinek (olyan rabként, akiben semmi elítélni valót nem talált, és akit az ünnep alkalmával szabadon bocsáthatott igényeiknek megfelelően,) 135-ben, Hadriánus császár korában beépítették egy toronyépületbe. Ennek egy részét most a Sion nővérek temploma foglalja magába (302).

A padló kövezete egykorú (303), és a padlóban a mai napig látható azoknak a társasjátékoknak a kőbe karcolt vagy vésett nyoma (304), amelyet a helyőrség, s így Krisztus őrizetét is ellátó katonák játszhattak.

303. az udvar padozata

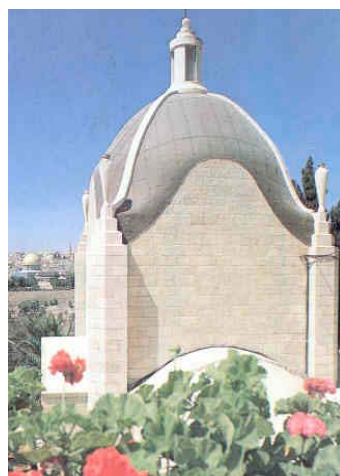
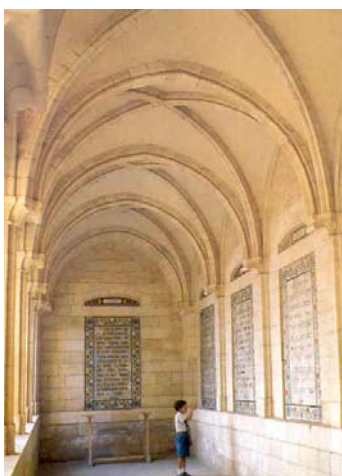
304. A „játékok”

Ahhoz, hogy a keresztény hagyomány néhány más szent helyét is meglátogassuk, át kellett mennünk (305-306) a *zsidó negyedbe*.

305-306. Átjárás a zsidó negyedbe

1955-ben, egy V. századi templom maradványai fölé építették a karmelita kolostorral egyetemben a „Miatyánk” templomot (307-308) és a „Dominus flevit” kápolnát (309-311).

307-308. A „Miatyánk” templom

309. „Az Úr sírt” templom

310. A diszrács, és alatta

311. ... a megsiratott város képe

Az Olajfák hegye (312) az óvárostól keletre emelkedik. A Kidron völgye (313) választja el a várostól

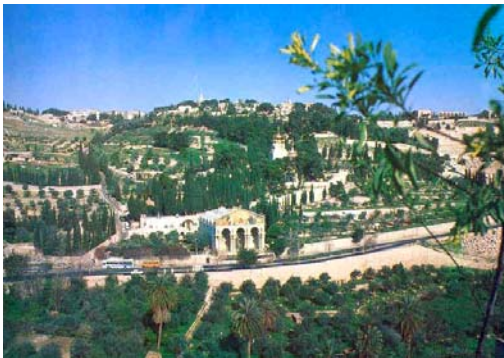

312. Az Olajfák hegye a sírokkal

313. A Kidron patak völgye

Azon a helyen (314), ahol a hagyomány szerint Jézus vért izzadva imádkozott („Atyám! Ha lehet, müljék el tőlem ez a pohár. Mindazonáltal ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd”), 1919-1924 között épült a „Nemzetek” temploma (315). Az új épületben megőrizték a 379-ben épült eredeti bazilika bizánci mozaikjait.

314. A Getszemáni kert

315. „Nemzetek” temploma

A bibliai Getszemáni kert ősrégi olajfáit a ferencesek ápolják. A képen egy kb. 3.000 éves olajfa látható (314).

316. Évezredes olajfa

317. A „kerti sír”

A protestáns kutatók egy része úgy véli, hogy Jézus sírja nem a katolikusok által tisztelt helyen volt, hanem egy kissé távolabb. Ezt a helyet ún. „kerti sír”-nak nevezik. (317). Ez az elmélet Charles Gordon angol tábornoktól származik, aki 1892-ben nem messze a Damaszkuszi Kaputól feltárt egy római kori sírt, és a helyet is emberi koponyához hasonlítva azt állította, hogy az volt az igazi Kálvária, a keresztre feszítés helye is.

Hitünk szerint Szűz Máriát halálakor fia magához emelte a mennybe (Nagyboldogasszony ünnepe), a hagyomány mégis sírjaként őriz egy barlangtemplomot (318-319).

318-319. Szűz Mária sírja

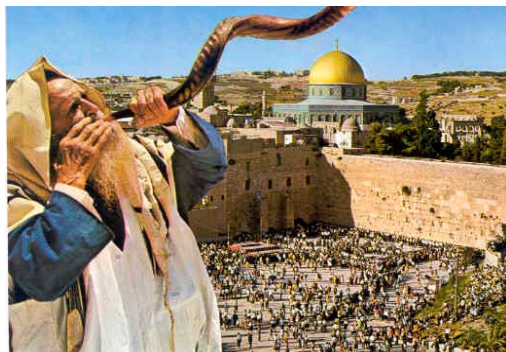
Zsidó emlékhelyek

A Tel-El-Amarnai cserépkönyvtár említi először Kr.e. 1480 körül az Urusalim nevet, mint egy az Egyiptomi fennhatóság alá tartozó tartományi vezető székhelyét. Ezt a várost foglalják el az izraeli törzsek Dávid vezetésével a Kr. e. XI. században. Salamon épít a keleti dombon királyi várat és mellé megépíti az első kötemplomot, s ezzel Jeruzsálemet vallási központtá emeli.

Az az emlékhely, amely máig a legtöbb Izraelbe látogató zsidót vonzza, annak a Templomnak a helye, amelyet Salamon építtetett, s amelynek rekonstrukcióját Nagy Heródes végeztette el (401).

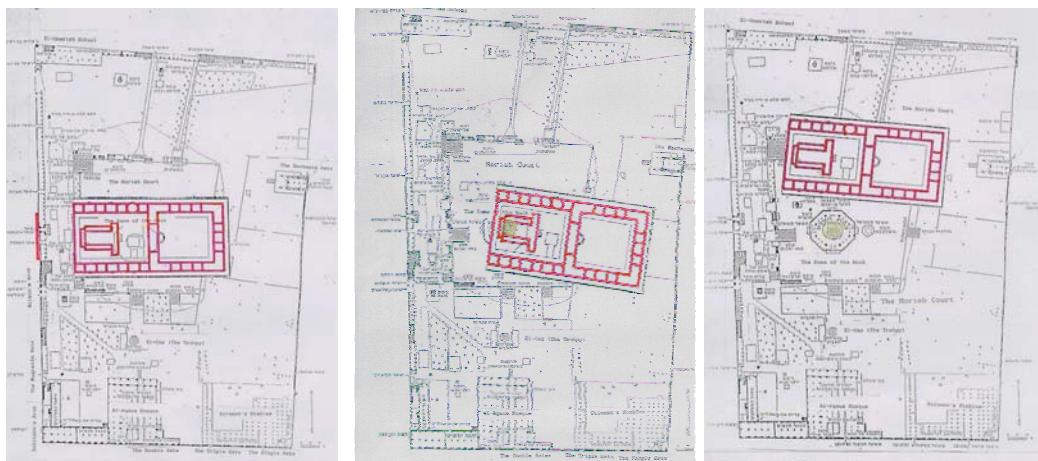

401. Heródes temploma (makett)

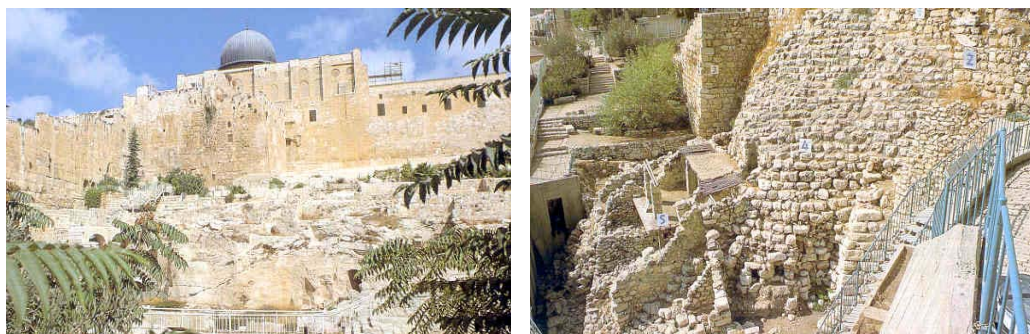
402. A Templomhegy mai képe

Arról, hogy a Templom-hegyen hogyan helyezkedett el az épület, több vélemény ismert (403-405).

403-405. A Templom helyszínrajza

A zsidóság szétszórátása (diaszpora) Kr.u. 70-ben, Jeruzsálem lerombolásakor kezdődött. A Templom környékén jelentős ásatások folynak, s a régi Jeruzsálemből a romok és a rátelepült föld alól egyre több épület maradványa bontakozik ki (406-407).

406-407. Ásatások

Az ókori maradványok rekonstrukciója, állagmegóvása folyamatos. Az egyik szakaszon ősi öltözetű, tízhúrú hárfát pengető, zsoltárt éneklő fura alakra lettünk figyelmesek, aki magát „Dávid”-nak képzei, és az ő zsoltárait énekl, bűnbánatra szólítva fel a járókelőket (408).

A korinthusi fővel díszített oszlopsor mellett diákcsoport haladt el felnőtt kísérettel (409). (Meggökkentő volt a látvány, hogy a csoport előtt és mögött géppisztollyal felfegyverzett kísérő haladt.

1993-ban az arab terroristák támadása ellen a főváros közterületén biztonsági kíséretre volt szükség!?)

408. „Dávid”

409. A római romoknál

410. A várfal és a Dávid-torony

411. Csoportunk

A Templom nyugati fala, a „Siratófal” az a helyszín, ahol a vallásos zsidók a Titus császár alatti rombolásra, majd a diaszporára és az ebből fakadó sorsra emlékeznek és imádkoznak (412-413).

412-413. A nyugati fal belülről és kívülről

Az áhítat biztosítására lánckorláttal védik az imahelyet, de az érdeklődő turistát is bebocsátják egészen a falig. Fekete kartonpapírból kis kapedliket, sapkákat adnak azoknak a férfiaknak, akiknek nincs fejfedőjük. Fedetlen fővel ugyanis nem szabad imádkozni. Nők nem léphetnek be az elkerített részbe.

Igyekeztem egészen a falig eljutni, s az sikerült is (414), a fücsomó alatti szakaszon. Ilyen közélről látszott, hogy az alapfalhoz hatalmas faragott kőtömböket is felhasználtak. Ez a jókora darab mészkő (415) a napfényben finom kristályos márványnak látszott.

414. Közelebbről

415. A fal szikla alapja

Az előző fejezetben szereplő kép (313) mutatja, hogy az olajfák hegyének egy része temető. A képen Absalom, Jákob és Zakariás sírja. A felette lévő területen sűrűn felállított szarkofágok (416-417)

Idős emberek sokan azért mennek Jeruzsálembe, hogy ott haljanak meg és az ősöknél, a Jozafát völgyének keleti oldalába temessék el őket. Ugyanis Joel próféta (4,1-2) azt jövendölte meg, hogy itt lesz a feltámadás helye a Jozafát völgyében.

Sok keresztény és muzulmán is vásárolt sírhelyet ebben a völgyben. A nyugati lejtőn találhatók ezek a sírok.

416-417. Sírok az olajfák hegyén

Az óváros zsidó negyedében lakók az arab negyedhez hasonló városszerkezetben élnek, és az üzletek jellege sem sokban különbözik (418).

418. Utca a zsidó negyedben

419. Arab utca „barát”-tal

420. Menora

Jeruzsálem újjárossát nem ismerjük, nem futotta rá az időből.

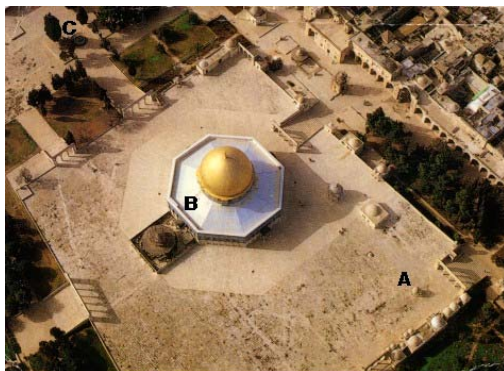
Haifa felé menet – nyilván az utazási iroda érdekeltségének megfelelően – késő délután elvittek minket egy gyémántcsiszoló és ékszerkészítő céghez, ahol utastársaink elmélyülten szemlélődtek és válogattak a gazdag kínálatból. Sokan vásároltak is. Mivel ezt az „úticélt” Cipruson mi már teljesítettük, egy közeli könyvesboltba mentünk át, ahol képeslapokat és egy képeskönyvet vettünk, „*Sami Awwad: Das Heilige Land in Wort und Bild*” címmel, „*drei Religionen – eine Stadt – drei Gebete*” alcímmel. Ennek néhány képét én is átvettem, többek között az Izrael állam jelképét ábrázoló 5 m magas Menorát.

Mohamedán emlékhelyek

638-ban Mohamed második utódja Omar kalifa meghódította Jeruzsálemet és elfoglalta egész Palesztinát. 687-691 között Abd el Majik kalifa építtette fel az ún. **Szklamecsetet** (arra a sziklára, amelyen Ábrahám fel akarta áldozni fiát, Izsákot, illetve ahol Salamon felépítette az első templomot). A legenda szerint erről a szikláról lovagolt fel Mohamed egy éjszakára az égbe.

501.A Templomhegy

502. Szklamecset (1)

A csodálatos nyolcsarkú (502) épületet 1956-1964 között teljesen felújították Arany fényben csillogó kupolájával az egész városból kimagaslik.

503. Szklamecset (2)

504. Szklamecset (3)

505-506. A Szklamecset kívül és belül.

A mohamedánoknak ez Jeruzsálem jelképe. Alatta van a Szent Szikla, a *Mória* hegy csúcsa (507). A Mecsetnek öt színes üvegablaka van. Az iszlám nem engedi meg emberi alakok ábrázolását, csak a dekoratív festést (508).

507. A Szikla

508. Ablak

Ugyancsak a Templomhegyre, annak déli oldalára épült Al-Walid kalifa uralma idején 709-715 között az **El Aqsa Mecset** (510). Az el Aqsa szó távolit jelent. Ez az a távoli templom, ahová a Korán szerint Mohamed a híres éjszakai útját tette.

510. Az El Aqsa Mecset

511. Zarándokok

512. Ablak

513. Korán olvasás

514. Müezzín

Betlehem

Visszatértünk a nagy parkolóra, és vártuk, hogy valamennyi utastársunk megérkezzen. Délutáni programunk ugyanis – az ebéddel összekötve – Betlehem keresztény emlékhelyeinek megtekintése volt.

601. Indulásra készen

602. A jeruzsálemi parkoló

Betlehem most arab igazgatású város, sok keresztény lakossal. Egy arab étterembe mentünk, ahol speciális arab ételeket kaptunk. Olyasmiket, amiket kalandfilmekben a szereplők pusztá kézzel esznek, de nekünk adtak hozzá evőeszközöket is. Mi hárman az ebéddel hamar végeztünk, s úgy gondoltuk, hogy addig, amíg a többiek elpiszmognak az étkezéssel, inkább sétálunk egy kicsit. A vezető azonban felhívta a figyelmünket arra, hogy a mászkálás egyáltalán nem biztonságos. Ha ki akarunk menni, menjünk, de ne távolodjunk el nagyon a bejárattól

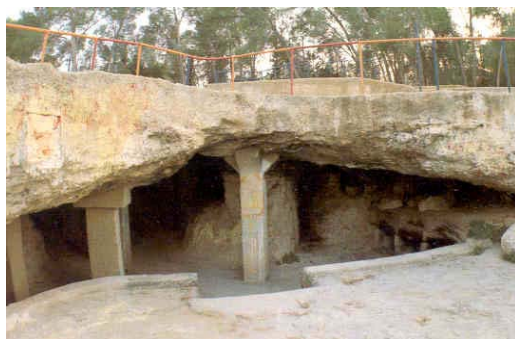

603-604. Betlehem

Betlehem ősi város héber neve Bet Lehem (=a kenyér háza) arab neve Bet Lahm (= a hús háza).

A biblia szerint több nevezetesség fűződik a városhoz:

Itt halt meg Rachel, Jákob felesége, akiért 12 évig szolgált. Elterő az újszülött névadása: a nehéz szülés miatt anyja Ben Oni-nak (fájdalmak gyermeke), apja Ben Jamin-nak (szerencse fiának) nevezte. Itt kente királlyá Sámuel Dávidot. Ide jött József Máriával a népszámlálási összeírásra, és ekkor született Jézus, a hagyomány szerint barlangistállóban. Itt jelentette az angyal a pásztoroknak a születést:... „ne féljete!”! Ide zarándokolt a három napkeleti bölcs! Itt történt a Heródes féle „betlehemi gyermekgyilkolás.”
A vidéken gyakori volt a kőbe vésett barlang, ahol emberek laktak, vagy ahová a hideg ellen állataikat is beterelték (605).

605. Kőbe vájt barlang

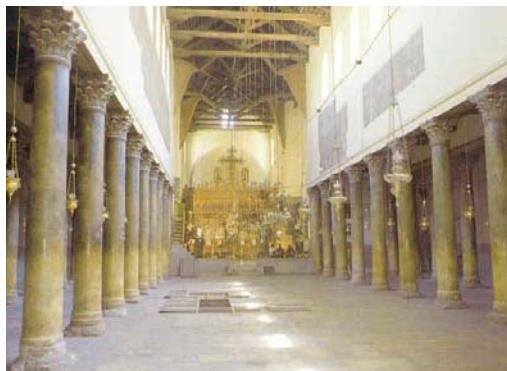
606. Betlehem tornyai

Az első Születési bazilikát Nagy Konstantin anyja, Szt. Heléna építtette 325-ben a hagyományban megjelölt helyre, a barlang fölé, amelyet a perzsák hódítása idején 614-ben leromboltak. A bazilikát a keresztesek idején helyreállították I. és II. Balduin király uralkodása idején.

A Születés temploma kívülről nem mutat barátságos képet, inkább látszik erődítménynek, főleg a körülvevő három erődítményű kolostor miatt (katolikus, görög ortodox és örmény).

A templom öthajós, amelyeket az egyenként tizenegy oszlopból álló oszlopsorok választanak el. A bejáratú ajtó olyan alacsony, hogy minden belépőnek le kell hajtania a fejét. Ennek oka az volt, hogy az arabok ne tudjanak lóháton behajítani a templomba.

Ott jártunk idején jelentős feltáró munkákat végeztek a régészek a templom főhajójában is (607).

607. A templom főhajója

608. A születési barlang

609. A templom tornya

610. Örmény oltár

611. Közös szószék

612-613. A görög ikonosztázból

614. Barlangi oltár

A születési barlang-templomot a görögkeletiek üzemeltetik, ennek megfelelően a füstölők, mécsesek sokasága (kормозása) mindenütt

615. A betlehemi csillag

616. Közelebbről

A csillag közepén lévő, viasszal kiöntött kerek lyukban van az eredeti kőzet, és a hagyomány szerint a hely, amit a felirat mond: „Hic loco Christus Jesus natus est” Ezen a helyen született Jézus Krisztus. A csillag utal a napkeleti bölcsek látogatására: „Láttuk csillagát napkeleten”... „és a csillag előttük ment”...(Mt. 2,1-13.).

Az ezüst csillagot a kivésett márványba öntött ólomhoz rögzítik a csavarok vagy szögek.

617. Jézus születésének helye

A 608. kép jobb oldali részén volt a jászol és a lemélyített rész a kisállatok részére. Mária ide fektette az újszülöttet:

618-619. Pólyába takarta, jászolba fektette...

A barlangban nem volt nagy tolongás, ez volt az első hely, ahol az elmélyülésre egy kis időt hagytak számunkra.

A barlang mennyezetét, vaspántokkal erősítették meg, s ezekre „örökmécseseket” akasztottak, amelyek füstje egész sötétre festette a sziklamennyezet felületét (620).

620. A barlang mennyezete

621. A jászolnál

Visszamentünk a felső szintre, eddigre a látogatók nagy többsége már elhagyta a templomot, és lehetőség volt még egy-két részlet fényképezésére:

622. A jobboldali mellékhajó

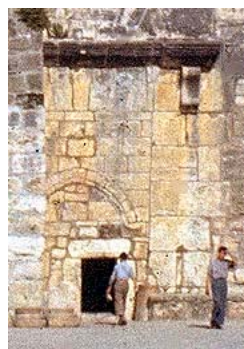

623. Ikonok

Egynapos kirándulásunk két nevezetes része ezzel be is fejeződött. Amikor kiléptünk a bazilikából, hogy vissza utazzunk Haifába, akkor vettük csak szemügyre, hogy tulajdonképpen a kolostorral együtt egy erődítmény az egész:

624. A Születési Bazilika és kolostor

625. Lőháton nem lehet beugratni

Séta a Kármel hegyen

Izraelben nincsenek nagy távolságok, így hamar magunk mögött hagytuk Jeruzsálemet, Tel Avivot, és máris megérkeztünk Haifába. Haifát nem említi a biblia, bár Kr.e. 520 körül már volt itt egy halászfalu és egy parasztfalu.

A bizánciak idején a két települést egyesítették. Az arab uralom idején Haifa már jelentős zsidó közösséggel rendelkező város volt, amelyet a keresztes vitézek 1099-ben leromboltak. Amikor II. Vilmos császár kezdeményezésére 1905-ben megnyitották a vasutat, Haifa gyors növekedésbe kezdett.

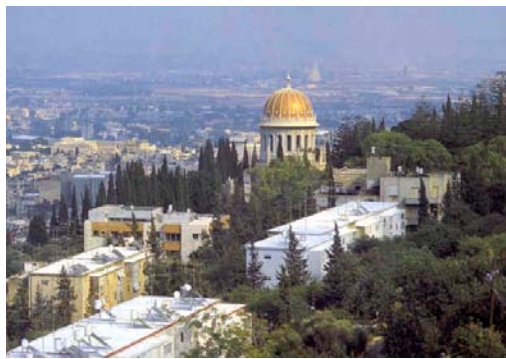
A II. világháborúban és azt követően is – brit felügyelet alatt – megkezdődött a zsidók illegális bevándorlása Izraelbe, és Haifa lett ennek a központja.

A beszállásig még maradt egy kis idő, és a túravezető úgy intézkedett, hogy kanyarodjon fel a busz a Kármel hegyre, ahonnan szép kilátás nyílik a városra és a tengerre.

A **Kármel** jelentése: Isten szőlőshegye. Eliás próféta idején tett szert különleges jelentőségre, amikor a próféta Jahvenak oltárt emeltetett és a pogány Baál papokat a néppel elfogatta. Illés próféta állítólag itt gyűjtötte maga köré tanítványait, és a hegy egyik barlangját a hagyomány ennek a próféta iskolának tiszteli.

701-702. Kilátás Haifára a Kármel hegyéről

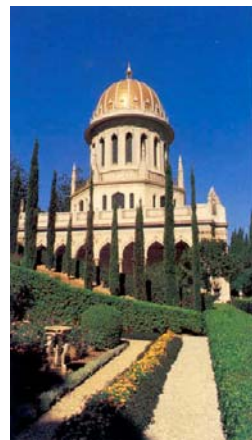
703-704. A panoráma folytatása

Kiemelkedő pontja a hegyoldalnak a **Baha'i szentély**, a bahái vallás alapítójának, Mirza ali Mohamednek a síremléke. Mirza magát „Bab=bolond”-nak nevezte, a megismerés bolondjának. 1850-ben, Perzsiában megölték. Tanítványai

titkon kicsempészték, itt temették el. Sirja fölé 1953-ban monumentális sír-
emléket emeltek.

705. A kilátónál

706-707. Baha'i szentély a Kármelen

Alkonyodott. Az idegenvezető felterelt bennünket a buszra. Irány a kikötő. A
móló mellett ott állt a Romantica. A beszállás most problémamentes volt, fel
kellett menni a lépcsőn. Csak zuhanyozni, és átöltözni maradt időnk, vacsorá-
ra szólított a hangosan beszélő. Egy élményteli szép nappal zártuk a hajóki-
rándulást.

708. Búcsú a Szentföldtől

KRÉTA

BUDAPEST - IRAKLION
IRAKLION - PIREUS

1995

TARTALOMJEGYZÉK (3)

(Kréta)

Visszatérés a görög világba	133.
Iraklion	136.
Régészeti Múzeum	137.
Történeti Múzeum	140.
Kikötő	142.
Középkréta kirándulások (1)	143.
Mallia	143.
Agios Georgios Salinaris	144.
Agios Nikolaosz	146.
Hiera Moné Kardiotisszész	148.
Lassziti fennsík	149.
Diktéoni barlang	151.
Pihenőnap	153.
Középkréta kirándulások (2)	155.
Gortisz	155.
Hiera Moné Kalavyani	158.
Faisztosz	160.
Matala	162.
Zarosz	163.
Aija Varvara	164.
Nyugatkréta kirándulás	165.
Chania	166.
Rethimnon	168.
Knosszosz	171.
Veszteglés a kikötőben	179.

(Alternatív térkép)

Visszatérés a görög világba

1993-ban olyan jól sikerült első ismerkedésünk a „Hellenikummal,” tehát a görög (időkkal) világgal, hogy visszavágytunk. Számtalanszor elismételtük, hogy addig nem halhatunk meg, amíg nem láttuk az európai kultúra bölcsőjét a mítosz Krétát és a hellenista félszigetet (a Peloponnészoszt).

Először olvastunk: útikönyvet, művészettörténetet, néztünk térképeket, majd döntöttünk: először Krétára megyünk, majd megismerjük a kontinensen és a görög szigeteken elterülő egykori „birodalom” megmaradt emlékeit.

A terv csak részlegesen sikerült.

Bejártuk és megismertük Kréta nagy részét, majd mintát vettünk a kontinensen elterülő csupa szikla és kő ország kulturális maradványaiból: láttuk Athént, megnéztük a Meteorákat, olvastuk a thermopülei sírfeliratot, láttuk Szt. Pál egyik jelentős missziós állomását, Thesszalonikit, majd átvergődtünk a háborús Macedónián és Szerbián. „Élveztük” ez utóbbi határrendőrségének és vámőreinek zsákmányéhes szemtelenségét, és minden baj nélkül végre magyar földre léptünk a velünk együtt érkezett első hóval.

De lássuk az elejéről, sorjában.

Azt gondoltuk, hogy Görögországba menni legjobb lesz egy görög idegenforgalmi szervezettel. Felkerestük a Jorgosz utazási irodát, ahol számos időpontban, számos útitervvel kínáltak lehetőséget.

Úgy gondoltuk, hogy utószezonban kell menni – ha már Cipruson előszezonban voltunk – mert időjárás és pénzjárás dolgában egyaránt kedvezőbb: nincs már olyan meleg, és olcsóbb is ugyanaz, amiért a kánikulai főszezonban drágán meg kell szenvedni.

Katalógusokat bújtunk, és úgy döntöttünk, hogy október végén optimális lesz az utazásunk. Így választottunk: repülővel megyünk Krétára, ahol egy Heraklion melletti kis település, Amoudara területén lévő apartman-házat választottunk kétágyas szobával, konyhával, fürdőszobával.

Már az ókorban járt a latinoknál a mondás: „timeo danaos et dona ferentes,” azaz akkor is félek a görögöktől, ha ajándékot hoznak. Hát még ha nem! De ne vágjunk a dolgok elébe, mert végül is minden jól sikerült.

Útleveleink még érvényes volt, vízumot váltottunk, repülőjegyet vettünk, és befizettünk egy olyan „egyéni” társasutazásba, ahol a kereteket a szervezet biztosította (utazás, szállás, programválaszték) a tartalmat viszont magunknak kellett hozzá választanunk.

1995. október 17-én hajnali hat órakor jelentkezünk a Ferihegyen, a MALÉV charter járatára, amely Krétára repített bennünket. Kellemes október volt itt-hon, azt reméltük, hogy meleg ősz lesz a görögöknél, és szerencsésen túléljük az autóbuszos hazaérkezést november 1-jén.

A repülőút – gyakorlott légi utasoknak – hamar véget ért, és a tenger felől sikeresen landolt a TU-154-esünk Iraklionban (Heraklion), Kréta „főváros”-ában.

A görög határ- és vámőrség nem csinált nagy ügyet érkezésünkből, kisereglettünk a repülőtér fogadó épületéből a parkolóba, ahol „Jorgosz” autóbuszok várták az utasokat.

A buszokon feliratok voltak a megrendelt „desztináció” megjelölésével, magyarul a szálláshelyek szerint. Buszonként idegenvezető fogadta az érkezőket, és amikor a névsor szerint mindenki felszállt, útnak indultunk az „ismeretlenbe”.

Buszunk elhajtott a város mellett és egy autópálya-autóút csomópontban irányt vett nyugat felé, majd rövidesen északra, vagyis a tenger irányába és megérkezett Amoudarába, ami kb. 5 kilométerre fekszik Herakliontól.

002. Amoudara parti sávja

Egy kis téren állt meg a busz, és egy kávézóba terelték az utasokat, ahol eligazítást kaptunk szálláshelyünkről és a további időszak programlehetőségeiről. Szállásunk a kávézó melletti utcában volt, mintegy 50 méterre az elágazástól, az „Ikaros” apartmanházban, az I. emelet 3. sz. „lakosztályban”.

003. Ikaros apartmanház

004. I. emelet 3.

Az utca mindkét oldalán bougainvillea borította az épületek homlokzatát jellegzetes piros, illetve fehér színű virágaival

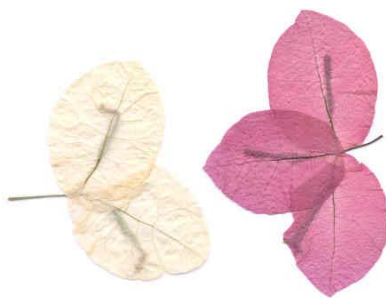
005-007. Bougainvilleáink

Beköltöztünk, vagyis kicsomagoltunk és elrendezkedtünk a kópadlós, árnyékos lakrészben, amely biztosan kellemesen árnyékos lehetett a legforróbb napokban.

Megszemléltük a fürdőszobát is és kellemesen tisztának találtuk. Figyelmeztetett a szállásadó, hogy a melegvíz bojlereket napenergiával fűtik, tehát igyekezzünk elsők között zuhanyozni, hogy megfelelő hőmérsékletű vizet kaphassunk. Igyekeztünk, bár ez nem mindig járt sikerrel.

008. Az utca túloldala

009. Virágszirmok

Gyorsan ettünk valamit ebédre, és nekiláttunk, hogy a menetrendszerinti járással, amelynek az utcánk sarkán is volt megállója, bemenjünk Iraklionba, hogy a délutánt is hasznos turizmussal töltsük.

A főutca még fejlődésben volt, az élelmiszerboltok, giccsüzletek és egyéb turista kellékek boltjai elég bódészerűek voltak, bár sok új üzleti épület már elkészült. Nem kellett sokat várnunk a buszra, és elindultunk felfedező utunkra.

Iraklion

Néhány kanyar után megérkezett a busz a városfalhoz, és egy szűk városkapun (Chanioporta) áthaladva beléptünk a városba.

100. Iraklion belvárosa

Iraklion (115.000 lakos) 1972 óta nemcsak az azonos nevű tartomány, hanem Kréta fővárosa is.

A város modern, de mégis kicsi repülőterét már ismertük, nagy kereskedelmi kikötőjével később ismerkedtünk, amikor a kontinensre utaztunk. Most első utunk a velencei időkben épült kikötőhöz vezetett, amelyben ma már többnyire magánhajók, halászhajók és jachtok horgonyoznak.

Azt a helyet, ahol a mitológiai időkben Héraklész kikötött, hogy a tűzokádó bikát megfékezze, Herakleának nevezték el. Később, 824-ben az arabok – a sziget meghódításakor – itt építették meg a Rabd el Kandak erődöt, majd 961-ben a kelet-római birodalomhoz csatolták. 1204-ben a velenceiek megvásárolták, és a földközi tenger egyik legjelentősebb kikötőjévé fejlesztették. A várost és a szigetet egyaránt Candiának nevezték el.

A XVII. sz. közepén a törökök közel 20 évig ostromolták, végül is a város megadta magát. Az elhúzódó háború a szigetlakók részéről kb 30.000, a törökök részéről közel 120.000 áldozatot követelt. Történetírók szerint a kikötő a török időkben csaknem teljesen elvesztette a jelentőségét.

Éppen csak egy pillantást vetettünk a kikötőre, és igyekeztünk a híres Régészeti Múzeumba, hogy első benyomásokat szerezzünk a minoszi kultúra emlékeiből.

101-102. Kikötő a velencei kori erődítménnyel, mostani kihasználásával

Utunk a velencei ún. Marosini díszkút mellett vezetett, amelyet 1622-ben építettek egy 15 km-es vízvezetékkel egyetemben.

A kút nyolc apszishoz hasonló öblös részét a görög mitológiából vett jeleneteket ábrázoló domborművek díszítik. A négy vízköpő oroszlánt később illesztették hozzá.

103. A velencei díszkút

104. Belépő a Régészeti Múzeumba

A **Régészeti Múzeum** átfogó képet ad a minoszi kultúra feltárt maradványai- ból. A leletek 5000 év történelmébe engednek betekintést. A gyűjteményt, amely húsz terem tölt meg, időrendi sorrendben állították ki. Többször is jár- tunk a múzeumban, de így is csak átfogó képünk, halványuló benyomásaink maradtak.

Első nap csak éppen átszaladtuk (mint az amerikaiak), leginkább csak a III- VIII., illetve XIV-XVI. terem vettük szemügyre.

Az egyik tárlóban, ahol apró csecsebecséket, aranytárgyakat mutattak be, fel- fedeztük a múzeumi belépőn ábrázolt fülbevalót (ld. a tárlót mutató 105. sz. képen, a jobb felső részen).

A III. terem legnagyobb nevezetessége az ún. Paistosi agyagkorong, 1908-ban találták a 16 cm átmérőjű és 2 cm vastag korongot, amely égetett agyagból készült. 61 képmezőjét vonalak határolják. 45 különböző hieroglifa található rajta, az írásjelek a korong pereméről csigavonalban haladnak befelé. Ezt az írást napjainkig nem sikerült megfejteni.

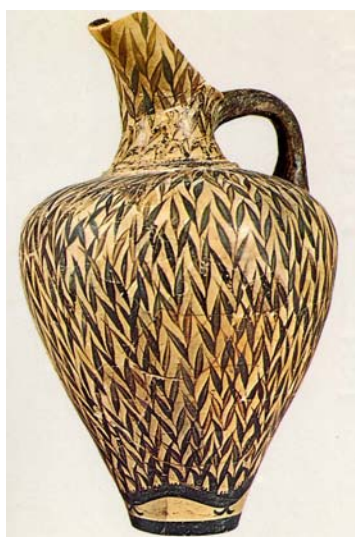

105. Az arany fülbevaló és egyebek

106. A Phaistosból származó korong

A Phaistosi korszak szép emléke a fűzfalevél mintás magas váza.

107. Phaistosi váza

108. Bikafejes ivóedény

109. Kígyóistennő

A IV. terem érdekessége a két kígyóistennőt, vagy papnőt ábrázoló szobrocška. Mindkettő tipikus minosz-kori hosszú szoknyát és a kebleket szabadon hagyó fűzöt visel, törzsükre és karjukra kígyók csavarodnak. A kisebbik alak sapkáját egy kis párdúcfigura díszíti, két kezében egy-egy kígyót tart. Őt tekintették a vadállatok istennőjének (?). A két szobor egy kis talapzaton áll, amelyet korábban (festett?) kagylók díszítettek.

A bikafejes (tojáshéj) kerámia ivóedény (rhyton) kultikus célokat szolgált. Felül, a nyakrészen van a betöltő, és a bika szájánál a kifolyó nyílása. A szemeket hegyikristályból és jászpisból készítették, a fehér színű szájrészt pedig kagylóból.

Se szeri, se száma annak a sok apró ásatási, többnyire sírletnek, ami a tárlókban látható.

Az emeleti termekben állították ki a freskó(másolato)kat, elsősorban a Knosszosz-ban feltárt falmaradványok képeiből.

110. Felvonulás

111. Szüretelők (áldozat?)

A menet kétfelé halad. A jobbra tartók áldozati ajándékokat (állatokat) visznek egy istennő, vagy papnő felé. A kép baloldala, amely kinagyítva is látható szüretelőket (?) ábrázolhat, amint puttonyukból a szőlőt kádba öntik, vagy esetleg áldozati ajándékot hoznak (?).

112. Bikaugró

113. Delfinek

A bikaugrás a krétaiak „sportja” vagy esetleg kultikus cselekménye volt, amelyben a száguldó bika szarvát megragadva a versenyző (vagy áldozat) szalatót ugorva átveti magát a bika felett, akit a mutatvány végén segítő vár. A delfineket és halakat ábrázoló képet a királynő lakrészében találták.

114. Kék hölgyek

115. Hellenisztikus szobrok

A három mandulavágású szemű kék hölgy a királyi lakosztály falát díszítette.

A hellenisztikus időkből való emlékek Giamalakisz gyűjteményéből valók, amelyek 1962-ben kerültek állami tulajdonba.

A **Történeti Múzeum** az alapító A. G. Kalokairinosz lakóházában található. A kiállított tárgyak elsősorban a korai keresztény időszakból származnak.

116. Az iraklioni kikötő

117. A kárhozat kinjai

118. Utolsó vacsora

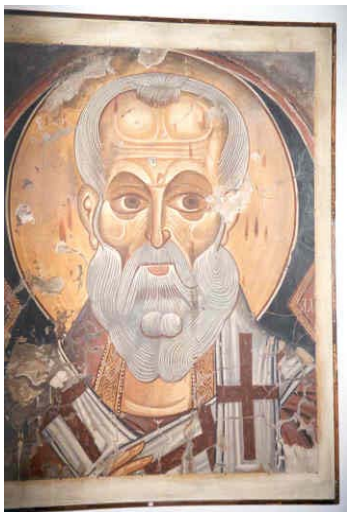
119. Feltámadás

120. Életfa

121. Ismeretlen megnevezés

122-124. Freskórészletek

A folyosón elhelyezett ikonok a Potamieszben lévő templomból származnak, és a XVI-XVII. században készültek. A folyosó egy bizánci kápolnába torkollik, amelyet töredékekből építettek újjá.

Az emeleti részen emlékszobákat láttunk, ezek közül számunkra Nikosz Kazantzakis volt ismert személyiség: Itt láthatók az író munkaszobájának berendezése, személyi tárgyai, levelei, jegyzetei, kézíratai stb.

125-126. Nikosz Kazantzakis emlékszobája előtt

Feltorlódott emlékezetünkben mindaz, amit Kazantzakis írói tevékenységéből ismertünk: Az 1957-ben bemutatott filmről: „Akinek meg kell halnia”, amelyben emléket állít a görögségnek a törökök által többször megkísérelt kiirtásáról (ld. még másutt is, pl. :” A Musza dag negyven napja”).

127-128. Kazantzakis emlékszoba

Emlékeztünk Anthoni Quinn nagyszerű alakítására a „Zorba(sz) a görög” c. filmben, ahol megtudtuk, hogy nincs krétai, aki ne hazudna.

Később láttuk a népet Krétán, csakugyan olyanok, mint a filmben: feketébe öltözött öregasszonyok, akik sokszor ott gubbasztanak a fal melletti árnyékban, sötét tekintetű, marcona férfiak, akik ülnek a kocsmák előtt, az öreg asztalok mellett, vagy az áruikat a járókelőre tukmáló kereskedők.

Mindez igaz, de az is, hogy ha bárkit megkérdezel és érti, hogy mit akarsz (pl. ha tudsz görögül), a világ legbarátságosabb, legkedvesebb, melegszívű emberek.

Időközben besötétedett az ég, szél kerekedett, s mire visszaértünk a **kikötőhöz**, barátságatlan tenger fogadott minket.

129. A tenger alkonyatkor

Megkerestük hát a buszmegállónkat (szinte mindegyik vonal vége a kikötőnél volt), és visszatértünk Amoudarába.

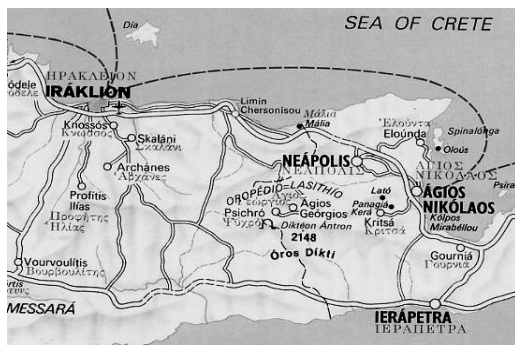
A szükségesnél egy megállóval előbb szálltunk le, de szerencsénkre itt egy nagy élelmiszerüzletet találtunk, ahol bevásárolhattunk olyasmiket is, amit nem hoztunk magunkkal az útra.

Középkrétai kirándulások (1)

A szálláshoz reggeli és napi egy főétkezés tartozott. A reggelit a sarki bisztróban szolgálták fel. Ebédet vagy a kiránduláson lehetett kérni, vagy vacsorát kaphattunk egy másik sarki vendéglőben.

Mi két autóbuszos kirándulásra jelentkeztünk, az első a közép-krétai (1) volt: a Mallia környéki ásatásokhoz, majd városnézés Aiosz Nikolaoszban, és a Dikté barlangi kaland.

Malliába érkezünk először, az ugyanolyan nevű öböl partján. Lementünk a falun át egész a tengerig, ahol pálmafákkal szegélyezett a part.

201. Középkrétai kiránduláson

202. Pálmafás tengerpart

Buszunk a **malliai ásatási terület** dróthálóval védett területe közvetlen közelében állt meg. Az utasoknak mintegy a tíz százaléka volt csak kíváncsi a romkert megtekintésére, ezért kaptunk egy negyedórát, hogy mintát vegyünk a térdig sem érő romok között.

Az útikönyv szerint Malliában a minoszi emlékhelyek jelentik a fő vonzerőt, ezt azonban nem tapasztaltuk útitársainknál, (akik talán szívesebben bókásztak volna Ajosz Nikolaoszban a piacon). Az ásatások területén nem engedtek fényképezni, a képeslap üzlet pedig zárva volt, így a magunk szemére és belső fényképeinkre hagyatkozhattunk.

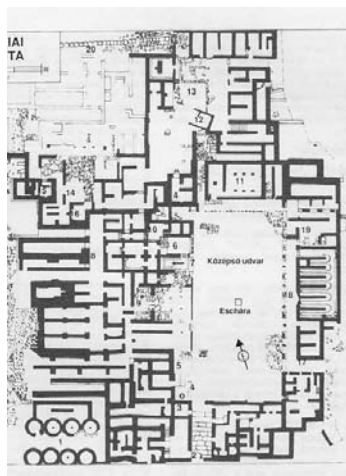
Láttunk egy mészkőből készült áldozati asztalt, közepén egy nagyobb, peremén több (34) kis mélyedéssel, amelyen állítólag étel és italáldozatokat mutatnak be, amely révén a jó aratást kérték az istenektől. Az idegenvezető szerint ez egy afrikai táblás játék asztala volt. Ki tudja az igazat ennyi idő távolából.

Megnéztünk egy lodzsát, amely a vallási szertartások színhelye volt, mögötte a megtisztulást jelképező fürdővel (később ugyanezt Knosszoszban is hallottuk), de ez emlékeztethetett a korai keresztények alámerítéses keresztelő medencéjére is.

Észak felé haladva egy temetkezőhelyet találtunk („arany királyi sírgödör” felirattal), amelyben a régészek agyag bálványszobrokat és egy színaranyból készült, két házi méhet ábrázoló függőt találtak. Az aranytárgyat láttuk is Iraklionban, a Régészeti Múzeumban.

A palotát 1915-ben Chatzidakisz régész kezdte feltárni, majd franciák szereztek meg az ásatások jogát.

Mallia a mitológia szerint Zeusz és Európa harmadik gyermekének, Szaperdonnak a palotája volt. A palota minoszi neve nem maradt fenn. A palota legrégebbi maradványai Kr. e. 2000 körüliek, egykorúak Knosszosz és Fesztosz emlékeivel, és mint azokat, ezt is a földrengés (szököár) tette tönkre. Mallia egy falu, amely már a velencei időkben is létezett. Néhány pillanatra megálltunk, mert valakinek sürgős elintéznivalója akadt. Közben egy jellegzetes öreg atyafit kaptam lencsevégre.

203. Mallia palotája

204. Füles köedény

205. A kocsmánál

A palotához vezető leágazáshoz visszatérve egy hegyszoroson vezetett tovább az út, és kis idő múlva megérkeztünk egy jól ápolt kolostorhoz és kegytemplomhoz, **Hagiosz Georgiosz Szalinarisz**hoz, amelynek nevezetessége volt, hogy templomát (az angyalok?) egy holdfényes éjszaka alatt építették fel.

206. Mallia után a hegyek között

207. Hagiosz Georgiosz Szalinarisz

A török időkben ugyanis nem volt szabad keresztény templomot (kápolnát) építeni, a kész építményeket azonban nem rombolták le, csak az épülőfélben lévőket, ha rajtakapták az építőket. A kolostorban jelenleg öregek otthona van, elsősorban öreg papokról gondoskodnak, de láttunk civileket is. Az épületben nagyon szép falfestmények vannak, pl. az étteremben, de nem szívesen látják a gondozók, ha idegenek belépnek a belső részekbe.

208. Öreg papok otthona

209. Jézus megkeresztelése

210. Kánai mennyegző

211. A kolostor alapítása

212. Szt.György harca a sárkánnyal

213. Részlet az ikonosztázból

Az ott lakó öreg papok nagyon barátságosak lettek, amint Marika megszólalt görögül, és az egyikük végigvezetett bennünket az épületben. Így láttuk a kápolnájukat is, de az egyik gondozó megtiltotta, hogy a lakószárnyban fényképeket készítsünk.

Rövid látogatást tartottunk az árnyékos ligetes kolostornál, majd indultunk tovább, Agiosz Nikolaosz irányába.

Agios Nikolaosz

Útközben a lankás hegyoldali részeken láttuk, hogy már folyik az olajbocsó szüret. A fák alá ponyvát terítenek, és hosszú botokkal verik le az érett bogyókat, mint itthon a diótermést.

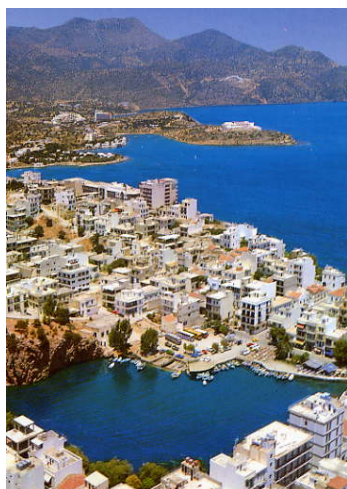
A hágón átjutva kitárult előttünk az öböl panorámája, és benne a fehér város.

214. Olajbogyó szüret

215. A Mirabello öböl

216. Agios Nikolaosz

A 8.500 lakosú, város a Mirabell öböl partján fekszik. Lasziti tartomány fővárosa, kréta második turisztikai célpontja. Ennek ellenére jól megőrizte eredeti görög jellegzetességeit.

Először a piac közelében álltunk meg. A nagy nyüzsgésben alig lehetett közelférközni az árukhoz, hogy lencsevégre kaphassam azokat. A kereskedők hangos szóval, szinte elháríthatatlan ragaszkodással próbáltak vevőt fogni.

217. Virágpiac

218. Kézimunka szuvenírek

Átvergődtünk a piacon, ahol a rövidárutól a padlószőnyegig, az ágytakarótól a konyhafelszerelésig, és természetesen töménytelen mennyiségben ajándéktárgyakig minden kapható volt.

Rövid tájékozódás után visszatértünk a buszhoz, és megvártuk, amíg útitársaink elvégzik a nagybevásárlást, majd behajtottunk a városba.

A városközpont a Vuliszmeni tavat veszi körül. Modern épületek szállodákkal, üzletekkel, butikokkal, éttermekkel, kávézókkal. Mindent a turizmusért.

219. A városközpontban

220. A parkolót korlát védi

A halászkikötővel csatorna köti össze a tavat, amelyet a lakosok feneketlennek tartanak (64 m). Lesétáltunk a kikötőhöz. A városnak nagy kikötője van, ahonnét menetrendi sűrűséggel kirándulójajók indulnak Iraklionba, és a sziget keleti végébe Szitiába. Ezt a partszakaszt hívják Kréta riviérájának, sajnos nem láthattuk.

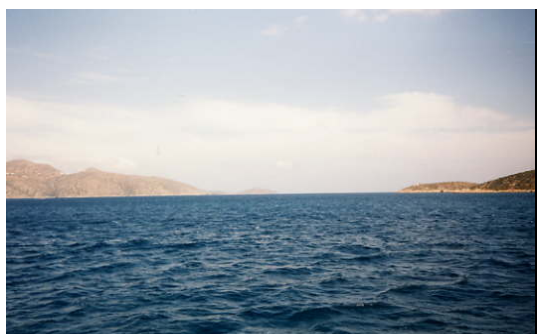

221. Belső kikötő és a csatorna

222. A Mirabello öböl

Délben a koradélutáni ebéd ígéretével újra buszra szálltunk, és elindultunk a Lassziti fensikra, útba ejtve a Malliai öböl panorámáját.

223. Látkép a hegyoldalból

224. A Malliai öböl felett

A malliai öböl táján a busz rövid „technikai” és fényképezési szünetet tartott, amit mi is kihasználtunk.

225-226. Útban a Lassziti fennsíkra

Kera felé vettük az irányt, hogy meglátogassuk a város előtt épült **Hiera Moné Kardiotisszész kolostort.**

227-228. Tovább a kerai kolostorhoz

229. Harangtorony

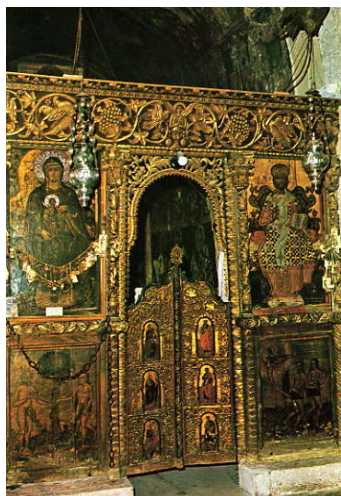
230. Belső folyosó

231. A Kegykép

A kolostor a késő bizánci korból származik ma is működő kolostor. Sok látogatót és zarándokot vonz a templom ún. „Örökös Segítség Madonnája” c. ikon, amely a legenda szerint kétszer csodásan visszatért kegykép. A török időkben a képet elhurcolták, és egy köztéren álló kőoszlophoz láncolták, de másnapra csodásan mindig visszatért eredeti helyére, az ikonosztázra.

Az eredeti képet 1948-ban egyházi gyűjteménybe szállították, a jelenlegi kép másolat.

232. Az ikonosztázon

233. Fogságban

234. Egy másik kápolna

Értékes freskókat fedeztek fel a templomban, ezek helyreállítását 1981-ben fejezték be.

235. Az egyik freskóból

236. Az ikongyűjteményből

Lassziti fennsík maradt a további uticélunk, amely a sziget legtermékenyebb mezőgazdasági termőterülete. Termékenységet a hegyekből évszázadok óta lesodródó hordaléktalajának és a viszonylag magas talajvíz szintnek köszönheti.

A talajvizet csaknem 10.000 szélmalom által működtetett szivattyúrendszer hozta a felszínre. A szivattyúhajtást ma már többnyire villanymotorok biztosítják, ezért sok vitorlát le is szereltek.

A fennsík peremére települt 21 faluban látszólag megállt az élet. Egyezményesen nem fejlesztik a településeket, hogy ne foglaljanak el mezőgazdaságilag hasznosítható területet. A falvak a hegy nyulványaira épültek, amelyek védelmet nyújtanak a hóolvadáskor gyakori árvizek ellen.

237. A vitorlás szivattyúrendszer

238. Szelelés cséplés után

A mezőgazdasági művelés ősi eszközét is látni lehet még a fennsíkon, amelyben patkolatlan számmárral csépelik ki a gabonát, majd a pelyvát szeleléssel távolítják el.

Megmaradt néhány kettős malom is: szélmalom, ha fúj a szél, és villanymalom szélcsendes időben. Kistermelők hozzák ide saját családjuk ellátására termelt gabonájukat,

239. Szállítás számmáron

240. Szélmalnár

241. Készül az ebéd

Igencsak éhesen érkeztünk a fennsík déli peremére, a hegyek lábához, ahol megpihentünk és ebédet kaptunk a Zeus születési helyét, majd Kronosz elleni rejtekét adó Dikté barlang meglátogatása előtt.

A vendéglőben füstös kemencében sütötték számunkra az ebédet nagy acél tepsikben. Együtt sült a hús a burgonyával, és csábító illata még fokozta étvágyunkat. Kockás abrosszal terítettek, sürgölődő pincérek tálták fel a kiporciózott, de nagy adagokat, és hozzá asztalonként (négy személyre) egy üveg bort.

Diktéoni barlang volt a további uticélunk. Busszal Pszichro faluig lehetett menni, ez a hegyi kirándulás kiinduló pontja. Nagy parkoló fogadja a kiránduló buszokat, és ott állnak a gyalogösvény előtt a számárhajcsárok, akik jó pénzért felviszik a hegymászásban járatlan utazókat a barlang nyílásához.

242. Belépőjegy

243. Évezredes tölgyfa

Az ösvény bejáratánál lehet jegyet váltani a Dikteon Ántron meglátogatásához. A barlang, amely 1025 m magasan fekszik, ahol a mitológia szerint Zeusz a gyermekkorát töltötte, már a mítoszoktól a klasszikus kor végéig látogatott kegyhely volt.

Meredek kapaszkodón lehet feljutni a cseppkőbarlang bejáratáig. Marikának mi is számárbérletet váltottunk. Magam vállalkoztam a hősi feladatra, a hegymászásra.

244. Hegyменetben

245. A Dikti barlanban

246. Letört oszlop

A bejáratnál vezetők vártak bennünket karbid lámpákkal, mert a barlang világítását még nem oldották meg. A túra eléggé kaland jellegű, mert a pislákoló fényben kell kb 65 métert ereszkedni lefelé sáros, csúszós lépcsőkön, deszka hidakon.

A valóságban alig láttunk valamit, mert a vakuk villanása oly rövid ideig tart, hogy az nem elég a szemnek a képalkotáshoz.

247. Részlet a látványból

248. Lejtmenet

A számár neve Katharina volt, a hajcsáré pedig Manolisz. Ahogy megtudta: Marika beszél görögül, honfitársaként, megkülönböztetett tisztelettel viselkedett vele. Amikor visszaérkeztünk a parkolóhoz, nem engedte leszállni, odavezette a szamarat, ahol társai várakoztak, és bemutatta nekik a görögül beszélő magyar asszonyt. Nagy zsibongás kezdődött. Leemelték a számárról, megölelgették és örök barátságukról biztosították, itallal kínálták.

A nagy ünneplésnek a tûrabusz motorjának berregtetése vetett véget, alkonyodott, indulnunk kellett.

Fáradtan zötykölödtünk a kanyargós hegyi utakon lefelé, a kanyarokban jobbra-balra dülve a centrifugális erő hatása következtében. Még besötétedés előtt sikerült az autópályára visszaérkeznünk, és azt reméltük, hogy rövidesen ott-hon leszünk, és a sarki étteremben jó szuflakit vacsorázunk.

Nem így történt. Iraklion előtt a busz a tengerpartra kanyarodott, ahol az utasok fele egy másik üdülõhelyi kisvárosban lakott. Ezek kiszálltak, mi meg csak álltunk, álltunk, várakoztunk majd egy órán át. Végül is lázadáshoz közeli hangulat uralkodott el a busz kb. 30 főnyi maradék utasán. Hangosan követelték, hogy induljunk (a pénzünkért), de a felelõs idegenvezetõ nem volt jelen, a buszvezetõ pedig nem is értette a magyarokat, meg nem is állt hatáskörében indulni Amoudarába

Végül megoldódott a rejtélyes várakozás oka. A Jorgosz egy munkatársát kellett Iraklionba elvinni, órá vártunk.

Végül is megérkeztünk, lezuhanyoztunk (a nekünk maradt jó friss vízzel), és lesétáltunk az étteremhez, hogy a megérdemelt, és előre tervezett vacsorát elfogyasszuk.

Utána még maradt (vagy feltöltõdött) energiánk elegendõ volt arra, hogy a közeleli ékszerüzlet kirakatát megsejmeljünk, és terveket szõjünk arról, hogy milyen ajándékokat vegyünk majd másnap szeretteinknek.

Pihenőnap

A közép-krétai kirándulás zsúfolt programja után üdítő volt a semmittevés Amoudarában. Nem volt szikrázóan fényes reggel, későn keltünk (8 órakor) és lesétáltunk reggelizni. Reggeli után kimentünk a partra, és láttuk, hogy az októberi nap már nem alkalmas strandolásra, amit egyébként nem is terveztünk.

Az ég kékjénél sötétebb tenger hullámai rendszeresen kifutottak a parti fövenyre, és hallani lehetett a – rodostói irodalmi emlékekből ismert – „tenger mormolását.”

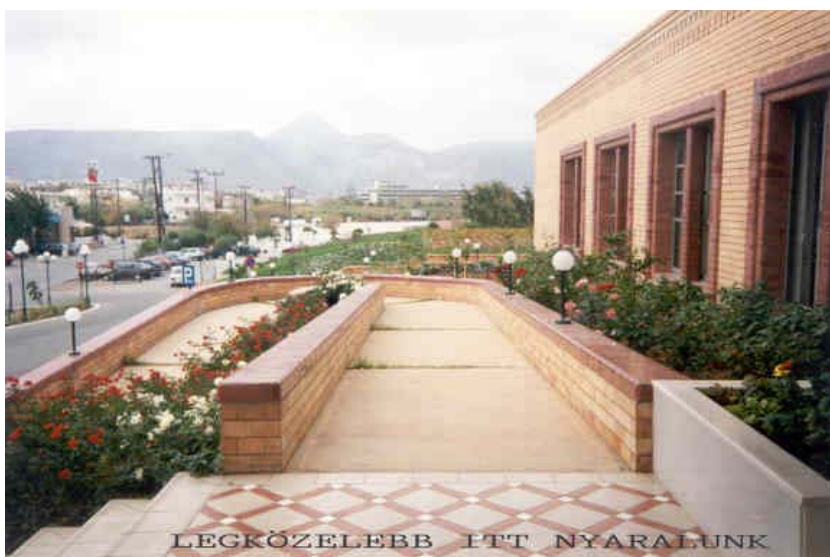
301-302. Az amoudari öböl csütörtökön délelőtt

Körülnéztünk a kihalt parton, és átléptük az előkelő szállodai strand határát. Ott is teljesen magunk voltunk.

303-304. Az üres strandon

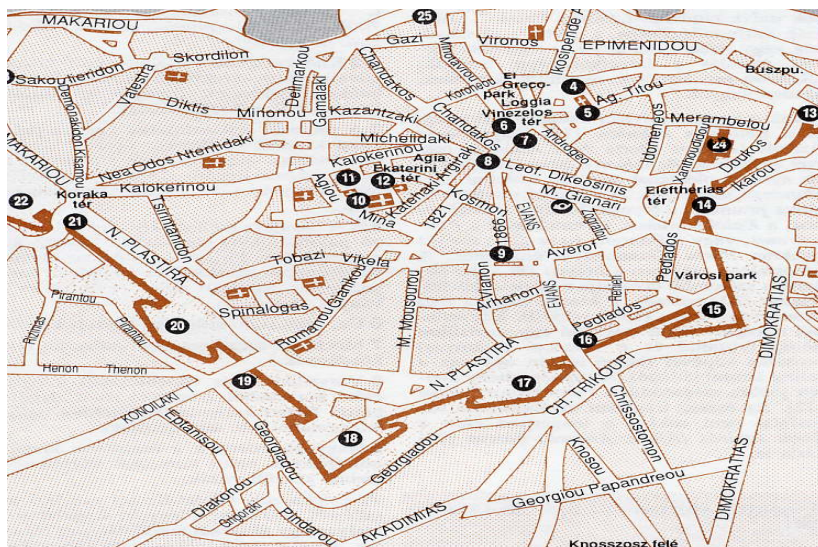
Végigjártuk a ciprusi szálloda strandjához hasonló területet. Bungalók sora állt a fák között, majd elérkeztünk a szálloda épületéig. A környezetet nagyon barátságosnak találtuk és „elhatároztuk”, hogy legközelebb itt nyaralunk.

305.A település főutcája felőli homlokzat

Amoudarában nem volt több említésre méltó látnivaló, így hát felkerekedtünk, és buszra szálltunk: irány Iraklion.

Természetesen megint a Régészeti Múzeumban kötöttünk ki, és most a múltkorinál aprólékosabban haladva nézelődtünk az egykor volt kultúrából fennmaradt emlékek között. A múzeumi séta után megnéztük a velencei időkben épült városfalat, amelynek bástyái és véderőművei biztosan sok bosszúságot okoztak az ó- és középkor kalózáinak, majd a későbbi a török hódítóknak.

306. A velencei korban épült városfal és erődítmény rendszer

Középkrétai kirándulások (2)

Középkréta ókori kultúrájának további felderítésére vállalkoztunk, és csatlakoztunk ahhoz a társa kiránduláshoz, amelynek kijelölt útvonala további jelentős ókori települések megtekintése, legtávolabbi célpontja pedig a valamikor kalózok és remeték lakta sziklabarlangok megtekintése volt a déli parton, vagyis a Líbiai tenger partján.

Gortisz volt az első célállomás, ahová meredek kapaszkodón kanyarog az út, amíg felér a Messzara síkságra, amelynek termékeny földje a mezőgazdasági művelés egyik központja.

401-402. Hegyi utakon déli irányba

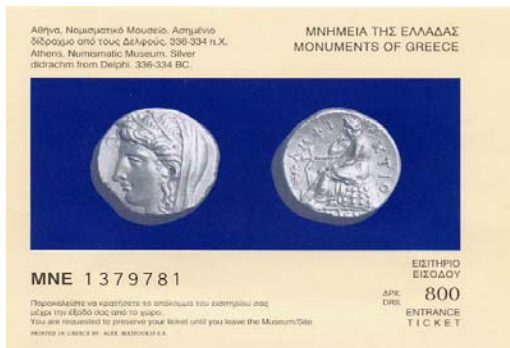

403-404. Messzara síkság a mezőgazdaság központja

Gortisz egy romváros, amely már a mítoszok időkben is létezett, de jelentősége csak a dórok idején növekedett meg, Kr.e 800-600 között, amikor kereskedelmi központtá vált. 600 körül átvette Faisztosztól az uralmat Messzara fölött, és mintegy száz év múlva kőbe vészték törvényeit. Ez eleddig a legrészletesebb ógörög törvénytöredék.

Az archaikus dór nyelvjárásban írott szöveg jellegzetessége, hogy a páratlan sorok balról jobbra, a páros sorok tükörképszerűen jobbról balra olvashatók, a folyamatosság érdekében. A törvény szankcionálja a házasságtörést, a kiskorúak elcsábítását és a nemi erőszakot. Szabályozza a válást, az örökösödést, a jelzálogot és a rabszolgákkal való bánásmódot.

Jogtörténészek szerint jelentős a szerepe a modern joghoz vezető úton, s azt megelőzően a római jog kialakulásában.

405. Gortiszi belépő

406. Az Odeon és a környéke

407. A törvényház az odeon falában

408. A törvényeket védő „ház”

409. A törvény szövege (részlet)

A kőtáblák mérete 70x170 cm. A törvényt 20 szakaszra osztották, mindegyik szakasz 52 sort tartalmazott, összesen 17000 karakterben. Az archaikus ábécé 18 betűt tartalmaz.

Arra lehet következtetni, hogy itt egy görög akropolisz és egy római színház volt.

410. A törvénszöveg távolabbról

411. A sokszáz éves olajfánál

Kr.e. 67-ben a rómaiak elfoglalták a várost, és egy Ciprust is magába foglaló tartomány fővárosává tették. A romkert kiterjedéséből felmérhető, hogy milyen pompázatos lehetett a 300.000 lakosú nagyváros, amely az első bizánci időszak alatt is megőrizhette gazdagságát.

Az olajfaligetben megbúvó épületmaradványok közül említésre méltó a Szt. Titusz bazilika apszisa, amely kréta első keresztény templomának maradványa.

412-414. Szent Titusz bazilika maradványainál

827-ben az arabok meghódították a szigetet, és ekkor megkezdődött a város hanyatlása, majd felszámolása.

A romok meglátogatására szánt időből többre nem futotta, így nem láttuk a márványburkolatú Apollón szentélyt, az oszlopcsarnokot, a távolabbi részen fekvő mínoszi városmaradványokat.

Az úton tábla hirdette a „Felebaráti Szeretet Városát”. A szokatlan elnevezésű létesítmény természetesen része volt az útitervnek.

Hiera Moné Panagia Kalyviani-t Timotheus metropolita adományokból hozta létre, és ez egy nagy leánynevelő intézet árva gyermekeknek.

415. Belépőjegy

416. A kolostori intézet főutcája

417-418. A múzeum bejárata

419. Utcarészlet

420. Bougainvilleák zuhataga

421 Házi szövőszék (XIX. sz.)

422. Paraszti hálószoba

A létesítmény tehát árvaház, ahol óvodától érettségiig, illetve szakmunkás bizonyítvány megszerzéséig mindenféle középiskolai képzési forma megtalálható volt.

A kézimunka készítés, szövés, fonás, háziaszszonyi ismeretek, stb. mind része volt a nevelési tervnek, és ennek eredményeit kiállításokkal, mesterdarabokkal illusztrálták is.

Együttal múzeumot is berendeztek a XIX. sz. kréti népművészet tárgyaival felszerelt lakókörnyezet bemutatására.

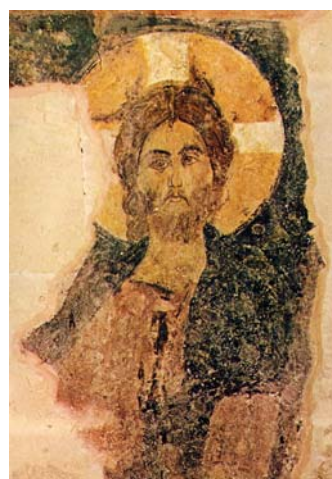
A kápolna régi görög templom romjaira épült, így láthattunk XVI. sz.-i freskómaradványokat is.

422-423. A növendékek kézimunkáiból

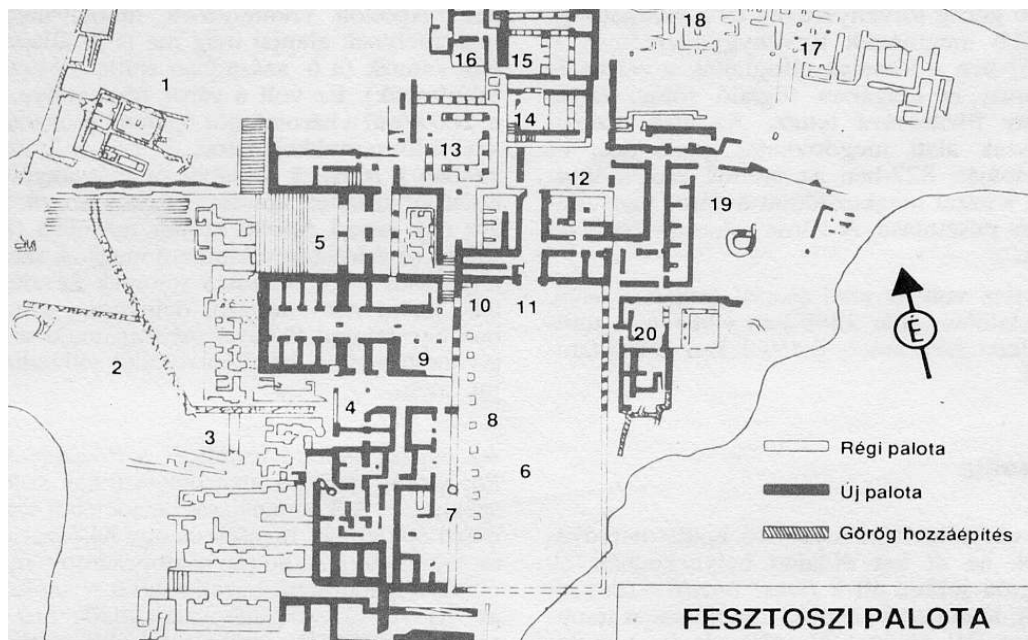
424. Kápolna részlet

425. Freskótöredék

Faisztos volt a következő állomás, mai nevén Fesztosz, ahová kanyargós hegyi utakon jutottunk el.

A Régészeti Múzeumban, Iraklionban erről a palotarendszerről is kaptunk tájékoztatást, és láttuk legfontosabb leleteiket, vagy azok képét..

426. A Fesztoszi palota térképe

Az új paloták korát megelőző, a régi paloták korára (Kr. e. 2000) jellemző leletekből is sokat tártak fel itt, amelyeknek nagy jelentőségük volt a minoszi kultúra építészetének tanulmányozása szempontjából.

A mitológia szerint Fesztoszt Minosz király alapította, és a fivére, Radamanthys kormányozta. Itt született Epimenidész, a filozófus, akitől a „minden krétai hazudik” mondás származik, amelyet Szent Pál apostol idézett Titushoz írott levelében.

Az ásatásokat olaszok kezdeményezték, és 1884-ben felfedezték, de csak 1900-ban tudták befejezni, amikor megszűnt a török uralom Krétán.

A nyugati udvar (2) a régi paloták korszakából származik. Az új és a régi palota között kövezett (felvonulási) út vezet, amelynek a végén a régi palota három kis szentélye látható. A központi udvarban (6) rendezték a knosszoszi bikaugratási szertartásokat, és ennek északnyugati sarkában lépcsős oltár állt.

A királynő helyiségeit (14) ülőpadokkal látták el, amelyben egy kis oszlopcsarnok is volt a vendégek fogadására. A király szobáit (15) a trónterem kezdte, és ehhez is csatlakozott egy csarnok. A lakosztálynak külön fürdőcsarnoka volt (16). Egy feltehetően pap lakosztályában (20) értékes ajándéktárgyakat hozott felszínre az ásatás. A lakosztály oszlopsorral zárul.

427-428 Fesztoszi látkép

429-430. Részletek

431-432. A felvonulási út és a lépcsősorok

A hellenisztikus házak maradványaival a vezetőnk nem is foglalkozott, hiszen készültünk a kontinensre, ahol még elegendő hellenisztikus korból származó maradvány, illetve monumentális műemlék látnivalójában gyönyörködhetünk.

Fesztoszban alig időztünk, különös tekintettel arra, hogy itt semmit nem rekonstruáltak, és minden csak térdig ért.

Kréta eredeti művészeti emlékeit a földrengés és a szökőár döntötte romba. A későbbi kor maradványait pedig a mohamedán idők megszállói pusztították el sokszor a föld színéig.

Matala délnyugatra haladva 10 kilométerre fekszik Faisztosztól. Az öblöt oldalról határoló hegyek falába az őslakók (egyes vélemények szerint korai keresztények) barlangokat, sírkamrákat véstek, és kultikus célokra használtak.

433-434. Tengerparti strand Matalában

435-436. A „barlanglakások”

Később azonban - a hagyomány szerint - a sírkamrákat kifosztották, majd kalóztanyák és remetelakok céljára vették használatba.

1979 óta tilos a barlangokban megszállni a kempingezőknek, és a világ minden tájáról ide sereglő fiataloknak (hippiknek), aki ezeket „szállodaként” használták. 1980-ban bekerítették a területet.

Mi sajnós nem vittünk magunkkal fürdőruhát, ezért nem próbálhattuk ki a matalai strandolást.

Ajia Triada érintésével kanyarodtunk a hegyek felé, majd az Ida hegység felé vettük útirányunkat. Nem mutatkozott igény újabb romváros megtekintésére, inkább éhes volt már az utazóközönség, így nem álltunk meg az ásatások mellett.

Az újpaloták korában létesült település (Kr. e. 1600 körül) minosz-kori elnevezése nem ismert. Nevét a velencei Santa Trinita nevű faluról kapta.

Feltárását 1909-ben kezdték el.

Zarosz-nál álltunk meg, ahol igazi görög hangulatú étterembe kalauzoltak minket. Kis hegyi tó partján volt a vendégfogadó hely, ahol a helyben tenyésztett pisztrángokat tálalták fel igény szerint elkészítve

437-438. A Zarosi pihenőhelyen

Ebéd előtt sétáltunk a környéken, és kellemes várakozásban töltöttük az időnket. Végre felszabadultak az asztalok, és beléphettünk a kerthelyiségbe. Négy személyes asztalokat terítették, mi sült pisztrángot rendeltünk, én sörrrel, Marika paradicsomsalátával, ásványvízzel. Nagy tisztaságáról és a szervezetnek hasznos ásványi ion tartalmáról híres a zároszi ásványvíz.

439-440. A zaroszi ebéd

Megküzdöttünk a nagy halakkal, amelyekre elég sokat kellett várakoznunk. Jóllakottan és megbékélve szálltunk vissza az autóbuszba, hogy Kréta földrajzi középpontjának érintésével térjünk vissza Iraklionba, helyesebben Amou-darába.

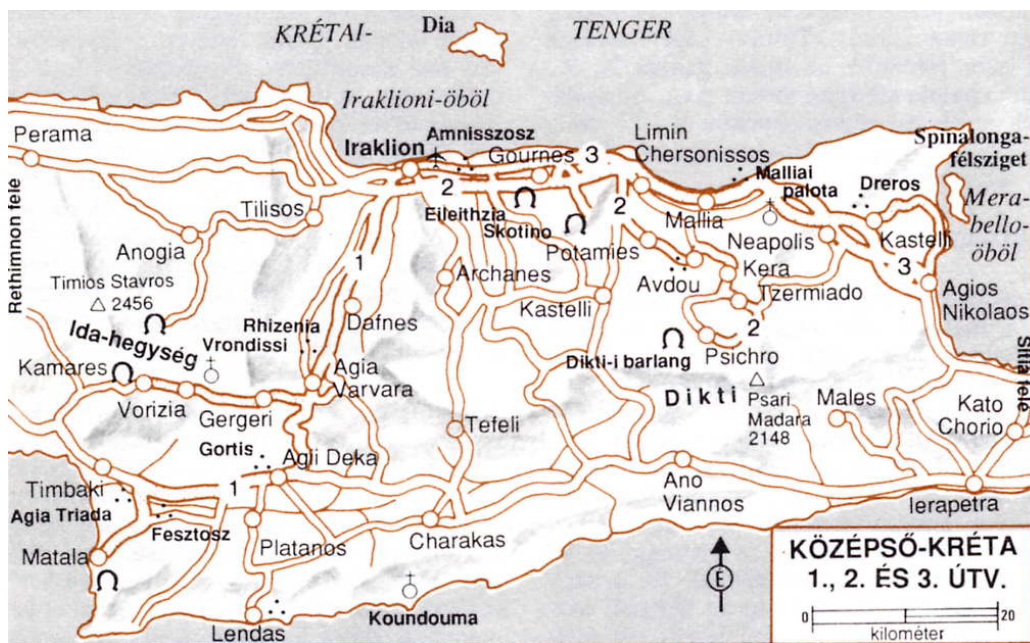
Agia Varvara, vagyis Szent Borbála a neve annak a kis hegyi falunak, ahol egy kiemelkedő sziklán ókori akropolisz van, neve Rhizenia. Itt egy másik ókori templom romjait is megtalálták (Kr.e. 650 körüli időből).

Itt kezdődik a sziget legnagyobb szőlőtermelő területe. A falu utcái olyan szűkek, hogy egy autóbusz kerítéstől kerítésig érne, ha lennének kerítések, de visszapillantó tükröi szinte faltól falig érnek, és művészet áthajtani baleset nélkül.

441. Agia Varvara központja

Nem volt egyszerű az áthaladás, mert épp egy forgalmi gócban, ahol több utca összefutott, szembe találtuk magunkat egy másik autóbusszal. Egyik busznak be kellett tolatnia a meredek szögben nyíló mellékutcába, amely végül is - a fél falu hangos együttműködése eredményeképpen - sikerült.

442. A középkréta kirándulás-2 térképe Irakliontól Mataláig

Ezután már gyerekjáték volt a hátralévő, mintegy 30 kilométeres út megtétele és alkonyatra megérkeztünk szálláshelyünkre

A nagy kirándulást most is pihenőnap követte, amikor csak kószáltunk a tengerparton, és heverésztünk a délutáni szieszta idején.

Úti tervünknek megfelelően október 20-án este (21 órától) kibéreltünk másnap estig egy Renault Cliot teljes casco biztosítással, hogy reggel magánkirándulást tegyünk Nyugat-Kréta. Az autót ki kellett próbálni, nehogy másnap a túrán meglepetés érjen. A Clio kezesnek bizonyult.

Nyugatkrétai kirándulás

Október 21-én a reggelinél összejöttünk a házaspárral, akiket a repülőtéri parkolón ismertünk meg: Fekete Ferencsel és feleségével, Marikával. Kérdeztük programjukról, tanácsstalanok voltak. Mondtuk, hogy mi magánprogramot terveztünk, autót kölcsönöztünk, és nyugat felé indulunk. Ha kedvük van, tartsanak velünk. A kocsiban van hely, és ha a költségeken osztozunk, akkor még gazdaságos is a kirándulás. Szívesen társultak. Mondtuk, hogy Chaniaba igyekszünk, mint tervezett legtávolabbi célállomásra, majd onnét hazafelé útba ejtjük Rethimnont. Tetszett nekik az ötlet, csatlakoztak. Felpakoltunk, és indultunk.

501. Nyugat-krétai kirándulás térképe Irakliontól Chaniaig

502. A Clio

Mi az autópályán szerettünk volna menni, de a csatlakozó ponton eltévedtünk, és egy, a hegyek felé vezető keskeny útra hajtottunk. Az út egyre meredekebb lett, majd az aszfalt is megszűnt, és egy kőbányában találtuk magunkat. Visszatolattunk, rövidesen elértük Tilissost, és sok kanyar után Anogián keresztül lejutottunk a tengerparti új útra Molidoni után.

A mintegy másfél órás „extra kirándulás” olyan látványokkal ajándékozott meg minket, amely kárpótolt a tévelygésért. Az autó helytállt a köves, hegyi utakon, ezért is szívesen gondolok vissza erre a kitérőre.

Igaz ugyan, hogy ezáltal elkerültük Fodelét, ahol a világhírű festő, *Domenikosz Theotokopulosz* (1541-1614), ismertebb nevén *El Greco* született. 1565-ben ment Itáliába, ahol Tiziano műhelyében, Tintoretto és Veronese társaságában sajátította el a festészetet, majd 1577-ben Toledóba költözött. Ott alakult ki sajátos, egyéni stílusa. A Valladolid Egyetem a festő tiszteletére egy emléktáblát helyezett el a község főterén, ahol hatalmas tölgyfa áll. A község ma gyümölcsstermesztéséről (narancs és citrom) híres.

Elkerültük így Balit is, a gyorsan fejlődő fürdőhelyet, ahol szép pálmákat látni.

Chania (50.000 lakos) Nyugat-Kréta gazdasági központja, és az azonos nevű körzet (tartomány) székhelye, 1972-ig a sziget fővárosa volt. Sok turistát vonz a város szép városképeivel, velencei és török kori emlékeivel.

503. Chania látképe

A város az ókori Kúdonia helyére települt. Az ókori városból kevés emlék maradt fenn.

A városnak jelentős szerepe volt a Kr.u. 69-ben történt római megszállás, majd a bizánci uralom (Kr.u. 369) idején is. Az arab fennhatóság idején elvesztette a jelentőségét, de a velenceiek 1252-ben elfoglalták, La Canea néven Kelet Velencéje lett, és ismét felvirágozott. Az első török támadások (1537) után a velenceiek az erődöt megerősítették, ennek ellenére 55 napos ostrom után a város megadta magát. A török hódítók a városfalakat tovább építették és megerősítették.

1898-ban a törököknek el kellett hagyniuk a szigetet, és a görög György herceg lett a sziget főkormányzója, aki Chaniát választotta székhelyül.

A II. világháborúban jelentős károkat okozó bombatámadások után 1941-45 között német fennhatóság alá került

Csaknem az összes történelmi műemlék a régi kikötő negyedben található, amelynek két medencéje körül helyezkedik el az óváros.

504. Az öbölnél

505. A kikötőnél

Először a partra mentünk, ahol szerencsére jó, árnyékos parkolóhelyet találunk. A kantáron vezetett kislány képe arra az időre emlékeztetett, amikor Andrást mi is ilyen szíjon sétáltattuk, hogy függően el ne szaladjon, vagy fel ne bukjon.

Egy halász éppen akkor kötött ki, jó fogása volt, és épp egy polippal akart végezni, amelyik elég szívósnak bizonyult.

506-507. Poliphalász

Bejártuk a város kikötői negyedét, távolról láttuk a kikötői gáton épült erősítményt, amely mind a velencei, mind a török időkben a büntetésvégrehajtás helye volt. Megnéztük azokat a nagy raktárházakat, amelyeket a velenceiek emeltek. Az ún. arzenálok a kikötő mellett hosszan elnyúló hajódokkok és tároló csarnokok voltak, és a XV-XVII. században épültek. Az épületek agyag dongaboltozattal épültek, korábban 24 ilyen épület volt, közülük csupán 7 maradt fenn. A parthoz közel ásátásokat végeznek, és felszínre kerültek olyan emlékek, amelyekből arra lehet következtetni, hogy a minoszi időkben is állt itt város.

A kikötőre nyíló utcában minaretos mecsetet láttunk, amelyet janicsárok mecsetjének neveztek el, amely 1645-ben, a város megszállása után épült.

A velencei korból maradt fenn az egykori Archivum épületének a homlokzata.

Elmentünk a vásárcsarnokhoz, és megnéztük a halárusokat, akik már az utcán nagy kirakodó standokon kínálták a portékájukat, majd bementünk az

épületbe is, ahol szemben a nyugati árusítóhelyekkel nem jégen, hanem ládákából és asztalokról kínálják az árut. Bár október vége felé járt, elég meleg volt ahhoz, hogy csak rövid ideig lehetett levegővétel nélkül bent maradni.

508. Az öbölnél

509. Janicsármecset

510. Archivum

511-512. A vásárcsarnok előtt és a csarnokban

513. A kis öböl

A belváros szebbik része a belső városfal egyik kapuívén áthaladva a kisebb öböl partján érhető el, kellemes látvány a kávéházi és éttermi teraszokkal.

Mi előregyártott szendvicseket hoztunk magunkkal, amelyekből még a parton fogyasztottunk, és a séta során leültünk egy kávézó teraszán, ahol törökös kávét szolgáltak fel, egy kicsit talán túlédésítve.

Az idő gyorsan telt, és ha a másik várost is meg akartuk nézni, indulni kellett.

Rethimnon felé egy kis időre lekanyarodtunk a tengerpartra, hogy visszapilantsunk a Nyugat-krétai vizekre.

514-515. Tengerpart Chania és Rethimnon között

A gyorsforgalmi úton jól haladtunk, és hamarosan elénk tárult a 18.000 lakosú város, az azonos nevű körzet (tartomány) fővárosa és a Krétai Egyetem Filozófiai Tanszékének székhelye. A sziget szellemi központjának nevezik. Középkori épületmaradványok határozzák meg a város hangulatát zegzugos utcákkal. Először Bulgáriában látott török faházak is jelentős városrészt foglalnak el jellegzetes erkélyekkel.

516. Rethimnon a mólóról

517. Az erőd

Az Arkadi Kolostor a törökökkel szembeni ellenállás egyik központja volt. Egész Európa sajtóját bejárta a híre annak idején, amikor 1866-ban a felkeléskor kb. ezer ember menekült a kolostorba, amelyet nem sokkal azután a 22.000 fős török hadsereg ostrom alá vett.

Amikor a krétaiak látták, hogy helyzetük reménytelen, Gavril apát felrobbantotta a lőszerraktárt, hogy ne kerüljön török kézre. A robbanást 140 ember élte túl, és 1.800 török katona is áldozatul esett.

Az 1587-ben épült templom, a nyugati iker homlokzatával a Krétán található egyik legszebb reneszánsz épület.

Gyorsan alkonyodott. Igyekeztünk még a sötétség beállta előtt haza jutni, nehogy az induláshoz hasonlóan eltévedjünk a még építés alatt lévő csomópontnál, ahol le kellett térni Amoudara felé.

518-519. Az Arkadi kolostor temploma

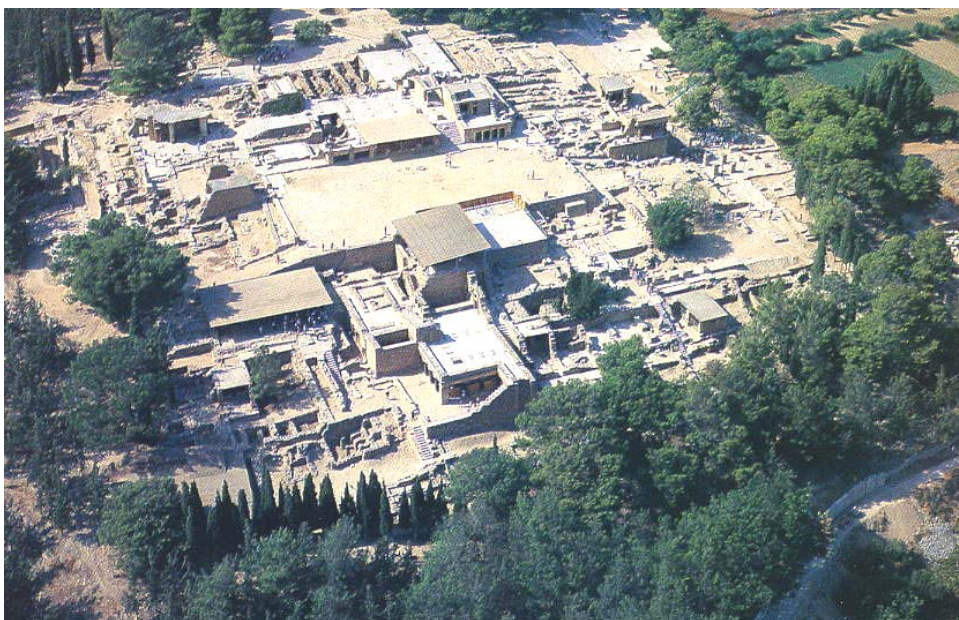
Szerencsésen hazajutottunk, a Clio tankját feltöltöttük és visszavittük a kölcsönzőbe.

Megérdemeltünk egy jó vacsorát, amit a szállásunk utcájának sarkán lévő kisvendéglőben választottunk és fogyasztottunk el.

Másnapra maradt a krétai utazás egyik fő látnivalója, elsődleges úticélja, a minoszi kultúra legfőbb emlékhelyének, a Knosszoszi Palotának a meglátogatása.

Knosszosz

Knosszosz Irakliontól egy „kőhajításnyira” (5 km) van, városi busszal mentünk ki. Az ókori történelmi tanulmányok keltette vágyunk végre teljesült, itt vagyunk a minoszi kultúra legalapvetőbb emlékeinél, a Knosszoszi Palotánál.

601. Knosszosz

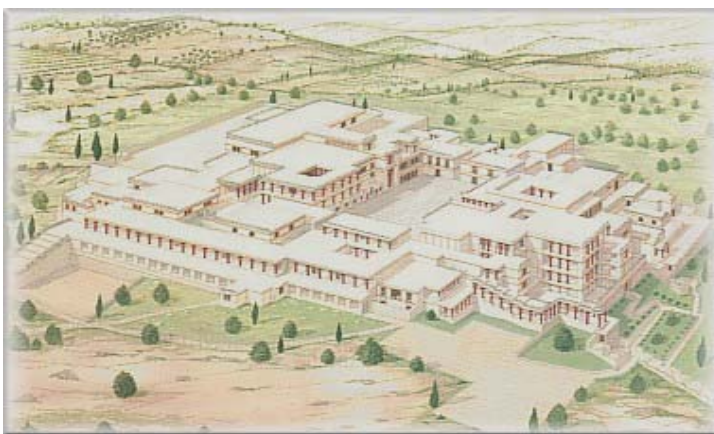
A bejáratnál Sir Arthur Evans, a palotát feltáró angol régész mellszobra fogadott minket, aki először 1894-ben tett kutatóutat Krétán.

16 évvel korábban elsőként *Mínosz* Kalokairinosz, egy helybéli amatőr régész ásta ki azokat a helyiségeket, amelyeket később a palota raktáraiként azonosítottak.

A török kormány azonban betiltotta a kutatást, és pórul járt Heinrich Schliemann is, pedig ő meg akarta venni a telket, de elutasították.

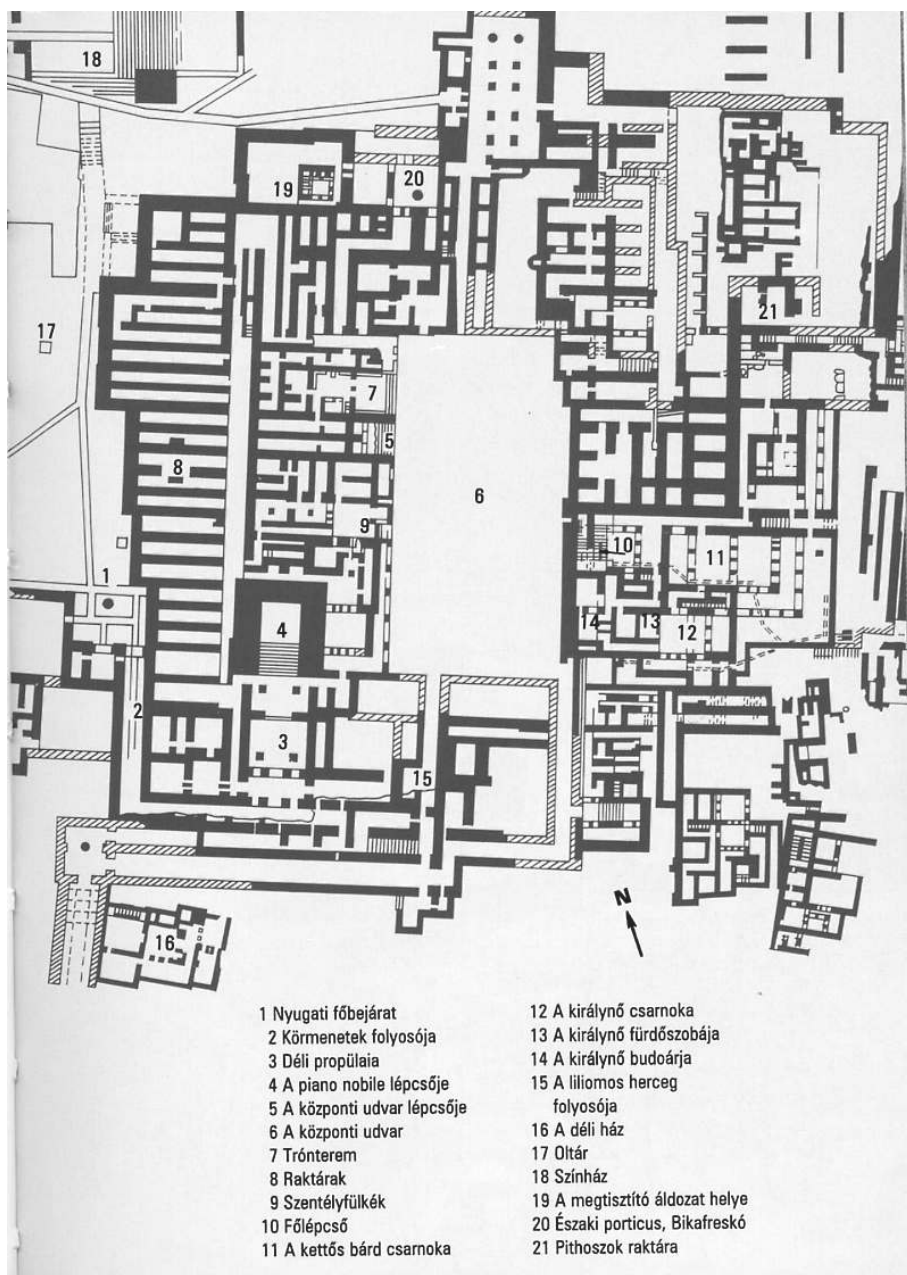

602. A. Evans

603. A Knosszoszi Palota rekonstrukciója

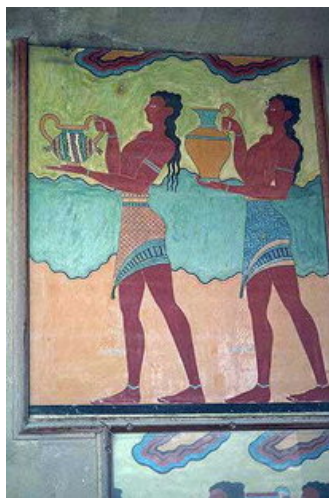
Evans türelmesebb volt, megvárta Kréta autonómiáját, megszerezte az engedélyt és 1901-1940 között jelentős feltáró és rekonstrukciós munkát végzett.

604. A knosszoszi palota alaprajza

Ha rátekinünk az épületkomplexum alaprajzára, hihetőnek látszik az a feltevés, hogy ez volt „a” híres labirintus. Szűk, zegzugos átjárók, folyosók, lépcsőházak, belső udvarok, összesen 1200 helyiség. Egyes feltételezések szerint a bonyolult alaprajz az épületre törő ellenség megtévesztésének eszköze volt.

A régész szobra mögött ajtó nyílik egy folyosóra, amelyet körmenetek folyosójának neveznek. Falán több freskómásolat látható, rekonstruált eredetijüket a Régészeti Múzeumban láttuk.

605-607. A körmenetek folyosóján

A központi udvar lépcsőjén felérkezve a krétai vallási kultusz fő területére lépünk. Innét nyílik a királyi trónterem lábmosós előszobával. A trónterem falát sasfejú, oroszlántestű griffek és stilizált növények díszítik.

A trónnal szemben van a szentélyfülkék bejárata, majd a szentély kisméretű helyiségei ahol az egyik kamrában találták az ún. kígyóistenő szobrokat.

608. A központi udvar lépcsője

609. A trónterem előszobája

A szemben lévő oldalon helyezkedett el a királyi és a királynői lakrész.

A királynő lakosztályában nagy csarnok szolgált az udvartartásához. Fürdőszobájában égetett kerámia fürdőkád áll, amelyet erős ráccsal védenek a turisták elől. Különlegessége a lakrésznek a vízöblítéses, faülökés toalett.

610. A trónterem és bejárat a szentélybe

611. királyi lakosztály

612-613. Királynői lakosztály

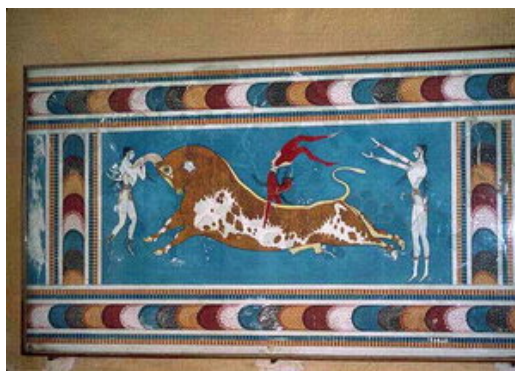

614-615. A királynő udvartartása és fürdőkádja

A központi udvaron zajlottak a bikaátugrás kultikus szertartásai, amelyről egy freskómaradvány ad tájékoztatást. (Eredetijét ugyancsak a Régészeti Múzeumban láttuk.)

A kép egyszerre ábrázolja az ugrót, aki a rárontó bika szarvát megragadja és szaltóval a bika hátán támaszkodva lendül át, és a bika faránál (feltehetően egy papnő) várja a vakmerő „sportoló” érkezését.

A freskókból elég kevés maradt az utókorra, ez különösen jól látszik a királynői lakosztály falán lévő delfinképekből, és elég nagy fantáziára volt szükség a rekonstrukció elkészítéséhez.

616. Bikaátugrás

617. Delfinek

A központi udvar déli részén lévő emeleti helyiségekben elég sok freskómaradvány, rekonstrukció található. Ezekről látszik, hogy milyen fejlett volt a krétaiak természetismerete, szeretete és ábrázolása.

618. Kék majmok

619. Vadlibák

A nyugati szárny világításához és szellőztetéséhez légaknát építettek (Lichthof), amely a kiégett faoszlopok kivételével fennmaradt.

A szárny déli folyosóján megmaradt liliomos kép fiatal férfit ábrázol tollas kaplapban, aki a „Liliomos herceg” elnevezést kapta. Egyes feltevések szerint az egyik ifjú papot ábrázolja.

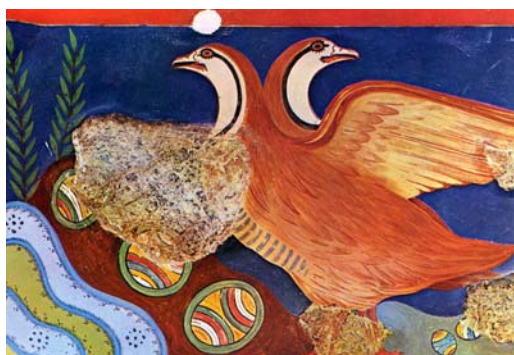
A fürjes kép a később megismert ún. Karavánszeráj frizéből való.

620. „Tollas herceg”

621. A nyugati szárny légudvara az emeleten

633. Fűrjek tojásokkal

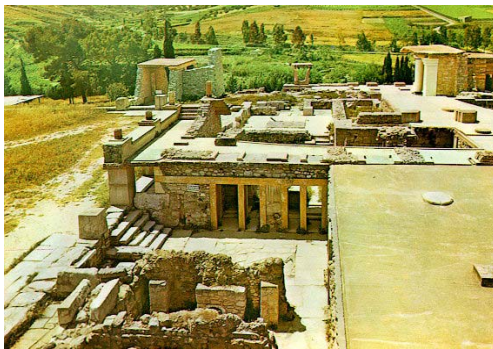
622. Freskótöredékek

A keleti szárny főlépcsőházában több eredeti állapotában megmaradt oszlopot, és a falakon 8-as formájú pajzsokat ábrázoló freskókat találtak. Magát a lépcsőt a turisták nem használhatják, az alsó szint itt zárva volt, és a jobboldali kép mutatja azt, amit mi az egészről láthattunk.

623-624. A keleti szárny főlépcsőháza, és ami látható volt belőle

A nyugati fal mentén végig kereskedők, iparosok helyiségei voltak raktárakkal és műhelyekkel. A különböző méretű kamrákban sok szépen díszített olaj, bor, méz, gabonátároló edény maradt meg. Közülük néhány még ma is az eredeti helyén áll. A padlóba vájt csatornák és mélyedések valószínűleg a kifolyt olaj (bor, stb.) felfogására szolgáltak. Az edények olyan méretűek, hogy egy ember is elrejtőzhetett benne, vagy bele is eshetett, mint a hagyomány szerint Minosz fia, Glaukosz, aki mézet akart csenni.

625-626. Az épület nyugati szárnya

627. Raktárak

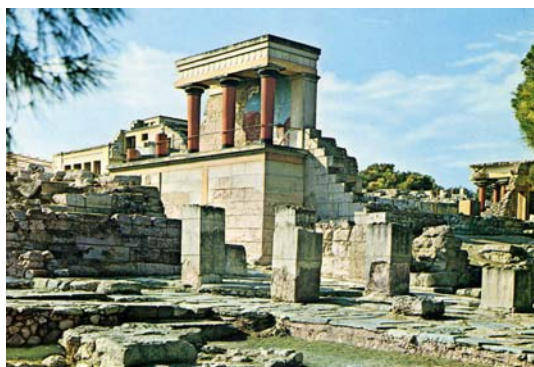
628. Hombárok

629-630. Az egykori kereskedőnegyedben

Az épület nyugati szárnyának északi végénél, ahol a vendégek (zarándokok) érkeztek áldozati ajándékokkal, egy nagy terem szolgált az ajándékok átadására, amelyet Evans „vámház”-nak nevezett el.

Az északi fal nyugati sarkán kis fürdőépület található a kultikus megtisztítás céljára. A terhüktől immár megszabadult vendégek felüdülhettek a kellemes fürdőben.

631. Kultikus fürdőház

632. Oltár

A nyugati udvarban megmaradt két hatalmas méretű, bikaszarv formára emlékeztető oltár azt valószínűsíti, hogy ezt a területet kultikus célokra használták.

Találtak ezen a részen három nagyobb kőbe vájt gödröt is, amelynek a rendeltetését ezideig nem lehetett meghatározni.

A közeli büfében megebédeltünk, majd sétáltunk a környéken elterülő parkban, ahol még számos helyen folyik a feltárás, amelyet angolok végeznek.

Kiástak egy 500 férőhelyes **színházat** is, és rátaláltak egy kövezett, ún. **királyi útra**, amely az ún Kis Palotához vezet, és beletorkollik abba az útba, amely Knosszosz kikötőjéhez, Kakámbaszhoz vezetett.

A **Kis Palota** szerkezetét tekintve másolja a Nagy Palotát, és nevezetessége, hogy itt találták a bikafej formájú ivóedényt.

Feltártak egy vendégházat is, az ún. **Karavánszerájt**, a palota látogatóinak fogadó és pihenő házát, amely egy szent forrás fölé települt, fürdőkkel és itató helyekkel.

Október vége ellenére elég meleg nap volt. Bejártuk a terület valamennyi olyan helyét és helyiségét, amelyet a látogatók számára megnyitottak.

Fáradtan autóbuszra szálltunk, Iraklionba utaztunk, és a végállomásnál a kikötői tenger látványánál még elidőztünk, majd alkonyatkor megkerestük az amoudarai buszt, és hazatértünk a mi Ikarios-unkba.

Elvileg véget ért a krétai kirándulás, mert a menetrendünk szerint másnap behajóztunk: irány a kontinens, irány Hellasz.

Veszteglés a kikötőben

A program szerint október 23-án kellett „behajóznunk”, hogy Hellaszba utazzunk. Reggeli után kényelmesen összepakoltunk, és 11 órára kimentünk a találkozó helyre, hogy autóbusszal a kikötőbe vigyenek bennünket. A buszra várakozók zsibongásából egy egy helyiségnév, egy egy műtárgy neve hangzott ki, amint a társaság tagjai megosztották egymással az elmúlt napok élményeit. Megérkezett a „Jorgosz-busz” az ismerős idegenvezető nővel, csomagjainkat berakták, felszálltunk.

Az iraklioni személykikötő épülete eltörpült a kereskedelmi rész hatalmas dokkjai, raktárai mellett. A kikötőparton a Kazantzakis komphajó hatalmas szája nyelte az utasok és a járművek áradatát. Autóbuszunk behajtott, és a hajó gyomrában egy lifthez parkolt.

701. A Kazantzakis komphajó

Kiszálltunk, megkaptuk csomagjainkat és a szállókártyát. Négyágyas kajütökre szolt az elhelyezés, mi kölcsönösen a Fekete házaspárt választottuk.

Az utaskísérő közölte a számot, fogtuk a csomagokat és a -II. emeleten megkerestük a hálókabát, mert a kajütünk csak hálókabát volt, kisebb, mint egy vasúti hálókocsi kabátja. A két emeletes ágy között szinte csak lapjával lehetett elférni, bizonyára a kamion sofőrök részére készült. Kérdeztünk a hajó személyzetét, hogy vannak-e kényelmesebb kajütök, mondták, hogy az I. osztályúak még üresek.

Kerestük az idegenvezetőt, közölte, hogy a Jorgosz partnercége erre az elhelyezésre váltott jegyet, és ezt fizettük be mi is. Mondtuk, hogy kifizetjük a többletet, intézze el az átváltást. Azt mondta, hogy neki nincs beleszólása, bírjuk ki egy éjszakára. Megkerestük a kapitányt, azt válaszolta, hogy nem hatásköre a kereskedelmi kérdés, így rendelték meg az elhelyezésünket. Furcsának találtuk egy EU országban az utasokkal ezt a bánásmódot, amit a nem EU tag cipruson egész másképpen tapasztaltuk. Igaz, hogy az ott angol szervezés volt. Szerencsére a kényelmében vittük a háló és mosdó felszerelést, mert csomagjainkat szinte ki sem lehetett nyitni.

Felmentünk a társalgóba, ahol nem volt osztálykülönbség. Leültünk egy négyes asztalkánál és vártuk az indulást. 14 órakor volt az indulás tervezett ideje, de ekkor a hangosanbeszélő a társalgóba szólította az utasokat, ahol közölték,

hogy bizonytalan ideig elhalasztották az indulást, mert a tengeren nagy hullámzás van, a hajó nem indulhat. Az utasok kiszállhatnak a partra, a beszélőlőkártyával igazolhatják magukat a kapuőrségnél, szabadon kimehetnek a városba, újabb információt 18 órakor adnak. Méltatlankodó zúgolódás volt, de Petőfitől tudtuk, hogy „...a víz az úr!”

Kimentünk a kikötőből, egy parti kisvendéglőben megebedeltünk (természetesen szuflakit), és kószáltunk a partközeli belvárosban.

Újra megnéztük a velencei szökőkutat, és bementünk az ugyancsak velencei stílusban épített templomba is.

702-703. Az irakioni Szent Márk templom és előtte a városi kút

Később Fekete Feriékkel összetalálkozva leültünk egy kisvendéglőnél, és ittunk egy-egy pohár vörösbort. A választás jól sikerült, a bor édes volt, sűrű és páratlan volt az aromája. Mellesleg az ottani árakhoz mérten elég drágán mérték.

Az idő lassan múlt, felkerekedtünk, visszamentünk a kikötőbe, megkerestük a liftünket, 3!4 6 volt, felmentünk a társalgóba, és vártuk a közleményt. Tudtukra adták, hogy a meteorológiai (marinológiai?) helyzet változatlan, a hajó indulási időpontja továbbra is bizonytalan.

704. A társalgóban

A hajón éttermet nem működtettek, csak büfé volt, amelyet most az utasok megrohamoztak. Süteményeket, gyümölcsleveket, üdítő italokat lehetett vásárolni. Örömmel fedeztük fel, hogy tizes csomagolásban „Madelaine”-t lehet kapni. Vittünk is mindjárt három adagot, visszamentünk a társalgóba.

Időnként alakuló csoportosulásban változtak körülöttünk a beszélgetőtársak.

A körülöttünknek az volt az oka, hogy a Jorgos idegenvezető-hölgy minket választott utitársaknak.

Később a kabinunkból felhoztuk az úti elemózsiát, aminek egy részét még ott-honról hoztunk, és vacsorához láttunk, amihez a büfében palackos ásványvizet vettünk.

Késő este, amikor már a társaság kifogyott a szóból, mindenki fáradt volt és álmos a semmittevéstől, mégiscsak le kellett menni a „barlangunkba”, aminek nem volt természetes szellőztetése.

A büfébe menet és szállásunkra lefelé is át kellett haladni a fedélközön, ahol az összezsúfolt helybéli utasok kisebb nagyobb csoportokban a földön fekvé aludtak, sokan újságpapíron, mások kendőjükbe burkolózva. Megrázó látvány és élmény volt. A filmekről, régi képekről ismerve tudtuk, ilyenek lehettek annak idején, amikor József Attila szerint „kitántorogtak” az amerikai kivándorlók.

Reggel a levegőtlen szoba fülledt volt, fáradtan ébredtünk, a pici fürkében csak elvi mosdásra volt lehetőség, „láttuk a vizet”. Irány a büfé, kávét ittunk, az elemózsiás szatyorból reggeliztünk. Vártuk az indulási tájékoztatót. A helyzet változatlan volt, a tenger hullámozása nem csillapodott, az indulást további bizonytalan időre elhalasztották. Új közlemény 14 óra körül volt várható.

Kimentünk a városba, bementünk mindkét múzeumba, hogy most egy-két dolgot részletesebben megnézzünk.

705-708. Ismét az Archeológiai Múzeumban

Később buszra szálltunk, hogy megnézzük a híres városfalat, amiből eddig csak a nyugati kaput láttuk, amely alatt Amoudarába ment az autóbusz. A város szélén a keleti irányban találtunk egy szakaszt a régi vízvezetékéből a gazos fűben nagyon szép színű, vadon termő íriszeket találtunk.

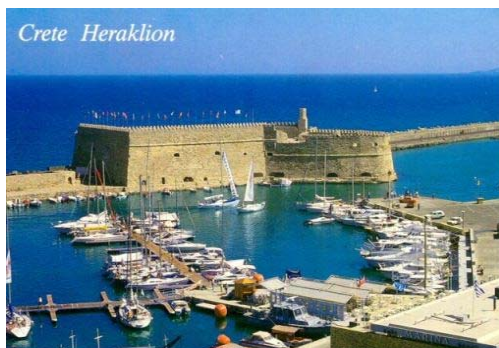

709. Városfal és vízvezeték

710. Vadon növény írisz

Visszabuszoztunk a belvárosba, megebédeltünk egy parti vendéglő teraszán ponyva árnyékvető alatt, majd köszáltunk még egy keveset a kikötői erődménynél és abban reménykedtünk, hogy a Földközi tenger vize is olyan sima, mint a parti víz, amit a kikötőnél láttunk.

711-712. Búcsúpillantás a régi kikötői erődre

Visszasétáltunk a komphajóhoz, beszálltunk és reménykedtünk, de azt közölték, hogy továbbra is bizonytalan az indulás, viszont kérték az utasokat, hogy most már ne hagyják el a hajót.

A Jorgosz képviselő leltárt csinált, a névsorolvasás szerint mindenki megvolt, részünkről akár indulhattunk is. Üldögéltünk a társalgóban, reménykedtünk és türelmetlenkedtünk, Madelainet ettünk, szőlőlevet ittunk, egyszercsak megszólalt az „úr hangja”: 21 órakor indulás. Végre.

Egyszercsak megindultak a motorok, a hajó farán becsukták a nagykaput, egy kis vontató kötéltre vette a monstrumot, és szép lassan a mélyvízre, irányba állította azt.

Elindultunk, a hajócsavarok zúgása felerősödött, a hajó kissé billegett, de már mentünk.

Azután aludni tértünk. Mondták, hogy korán érkezünk, mert délkeleti szél fúj, ami segíti haladásunkat.

GÖRÖGORSZÁG

IRAKLION - PIREUSZ
THESSZALONIKI-BUDAPEST

TARTALOMJEGYZÉK (4)
(Görögország az európai kontinensen)

Hajóúton Iraklionból Pireuszba	185.
Athén	186.
Hajnali városnézés	187.
Akropolisz	189.
Parthenon	191.
Akropolisz Múzeum	193.
Színházak	195.
Erechtheion	196.
Areiopagosz	198.
Nemzeti Régészeti Múzeum	198.
Agora	200.
Őrségváltás	202.
Athéntől Thesszalonikiig	204.
Théba	204.
Lamia	204.
Larissza	204.
Meteorák	205.
Katherini	207.
Thesszalonikitől Budapestig	209.

Hajóúton Iraklionból Pireuszba

A hajómotor monoton dohogása és a lecsillapodott hullámváz okozta imbolygás jótékonyan hatott az elalvásra.

A Kazantzakisz átszelte a Földközi tengert, s mire hajnalodott, megérkeztünk Pireuszba.

A Kazantzakisz komphajó

Ezen az úton sajnos nem láthattuk ilyen szépnek a tengert, mert a sötétség leple alatt a hajó átért a kontinensre. Reggel ötkor ébresztették az utasokat, mosdást helyettesítő permetezés, csomagolás, kiszállás.

Eszembe se jutott fényképeket készíteni. A hatalmas kikötő egy kis szeletébe láttunk csak be. A kiszállás helyétől kb 50 méterre, számozott Jorgosz buszok várták az utasokat. Jó magyar szokás szerint rohanás, hogy minél jobb helyet foglalhassunk. Nem voltunk elég fürgék, a busz végében, a hátsó ajtó mellett, a kakasülés előtti sorban kaptunk helyet, és ez megmaradt egészen Budapestig.

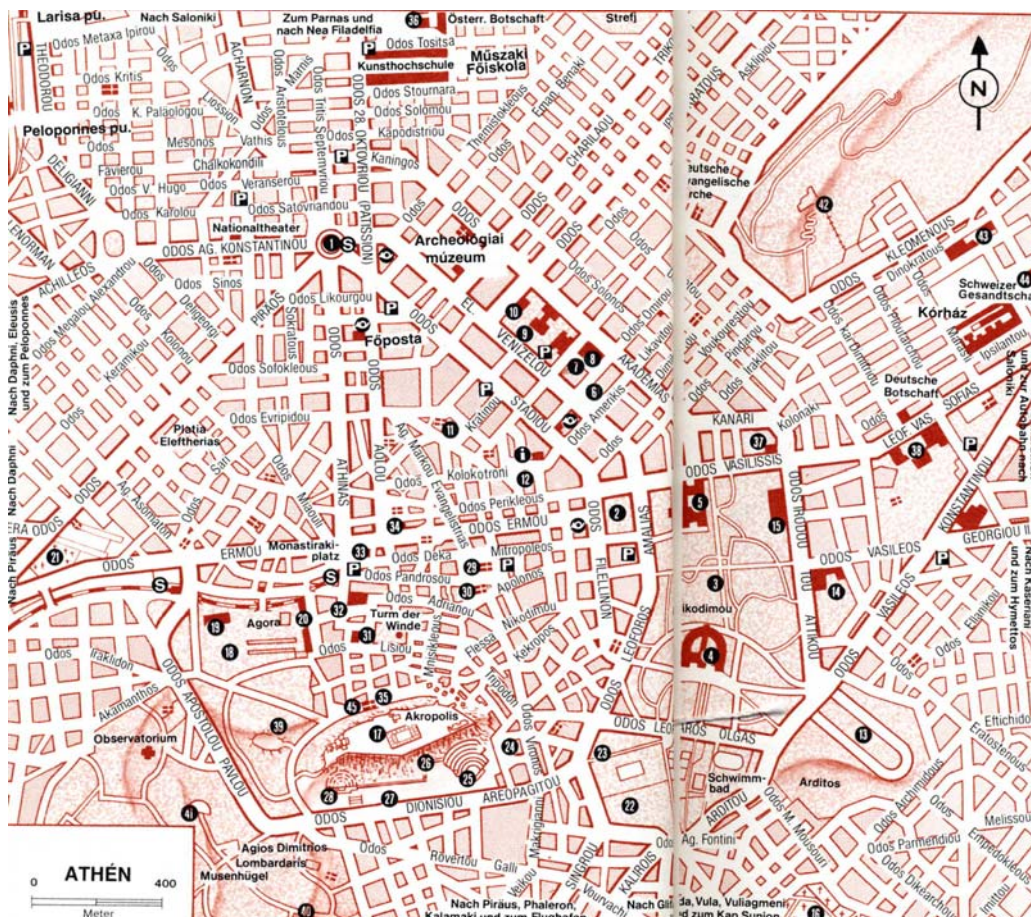
A buszok padlómotoros, klímázott járművek voltak, az alsó szinten WC-vel, mosdóval. Az illemhely a hátsó ajtó mellett, jobbra nyílt, éppen előttünk. Balra kis raktárhelyiség volt, ahonnan a buszvezetőtől üdítő, frissítő italokat lehetett vásárolni. Presszógépe is volt, és kávéval is szolgált a pihenőkön, a „technikai” megállások alkalmával..

Megcéloltuk Athént, a konvoj megindult. A zötykölődés álmosítóan hatott azokra, akik minden körülmény között tudnak aludni. Egy kicsit még lehetett szundítani.

Mivel a szállodai szobákat Athénben, az Attalos Hotelben, csak 10 óra után lehetett elfoglalni, ezért az idő jobb kihasználása érdekében azonnal városnéző busszá szerveződünk.

Athén

Amíg az autóbusz Pireuszról Athénbe érkezett, idegenvezetőnk történelmi leckét modott fel Athénről és az attikai városállamról. A hegyekkel körbevett síkon épült város magja már a Kr.e. 2. évezredben is lakott volt, elsősorban az Akropolisz dombján.

Thezeusz, a mondabeli király itt egyesítette az attikai törzseket, és hozta létre az első városállamot. A város azonban csak jóval később, Sólón idején, Kr.e. 594-ben, az alkotmány kihirdetésével lett az első demokrácia megalapítója. Ez a virágzása alig száz évig tartott, mert a perzsa háborúban a város kifosztották. A perzsák a Thermopülei szoroson át jutottak attikába (később még majd részletesebben).

A déloszi-attikai szövetség megkötése (Kr.e.469) után a város újra megszerezte az uralmat Hellaszban. Themisztoklész (Kr.e.460) a „hosszú fallal” megerősítette a várost. Periklész idején pedig újra megkezdődött az Akropolisz építése. A Parthenont Kr.e. 438-ban fejezték be, a többi épület a következő századokban épült. A peloponnézoszi háború idején (431-404) a vezető szerep a spártaiak kezébe került, majd a második attikai szövetség megkötésével (Kr.e. 377)

Athén újra virágzásnak indult, de ez (Kr.e. 377-ben) a makedon II. Filipposz győzelmével véget is ért.

Új korszak kezdődött a római hódítás következtében, amikor (Kr.e.86-ban) Sulla elfoglalta a várost, amely később, Kr. u. a II. században, Hadriánus uralkodása idején élte virágkorát. A római birodalom felosztása után (Kr. u. 395) a görög területeket a keletrómai birodalomhoz csatolták.

Később (1202-1456) a frank keresztes lovagok és utódaik kormányozták a várost, majd Athén a törökök kezére került, akik a velenceiek átmeneti kormányzását kivéve, a görög szabadságharc idejéig (1821-1830) tartották uralmuk alatt a várost. 1834-ben a függetlenné vált görög király Athént választotta székhelyéül, ahová kb. 130.000 görög települt át Kis-Ázsiából, megindítva Athén hihetetlenül gyors fejlődését.

Ennyi adat egyszerre soknak tűnt, álmosan fel sem fogtuk, csak annyi maradt meg, hogy a történelem hulláma nyomot hagyott a városon.

Hajnali városnézés

Megérkeztünk Athénba, és az első látnivaló a márványból épült stadion volt. A reggeli fények nem kedveztek a fényképezésnek.

101 Márvány stadion

102. Byron

103. Nymfeon

Elindultunk a város délnyugati részében álló Pnűx dombra, ahol a Kr. e. IV. sz.-ig a népgyűléseket tartották, hogy átfogó képet kapjunk a város fekvéséről, látványáról. Utunk a Byron emlékmű mellett vezetett el, majd a megálltunk az ún. Nymfeon szinte épen megmaradt homlokzatánál.

104-105. Athén a Pnűx dombról

Az előttünk kitárult városkép olyan volt, mintha minden csupa márványból épült volna.

106-107. Elcsodálkoztunk azon, hogy az Akropolisz milyen apró polisz.

108. Az emléktáblánál

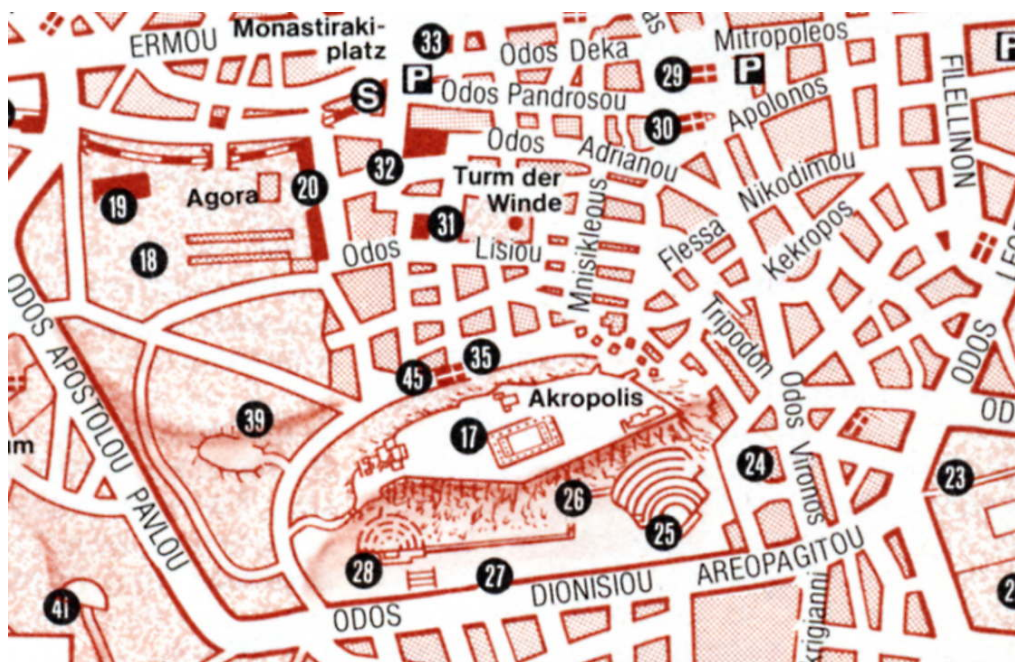
109. Attalos Hotel

Büszkén feszítettünk a (Fekete Ferencné, Marika készítette) képen, hátunk mögött az Akropolisszal, hogy mégiscsak, végül is eljutottunk az európai kultúra bölcsőjéhez, Athénba. Közben múlt az idő, és beköltözhattünk a szállóba, az Athi-nasz hodosz 29. sz. alatti Attalos hotelbe. Szobánk a második emelet hátsó frontján a „kertre” nézett, így előnyére szolgált, hogy csendes volt. Miután lepakoltuk csomagjainkat, a Hotel halljában röpgyűlést tartottunk, amelyen az idegenvezető ismertette a kétnapos programot. Voltak befizethető közös események, és lehetett saját időtöltést választani. A tervezett három napból egyet elvett a tenger.

Mi magánprogramot választottunk. Megnéztük a térképet, és kialakítottuk az útitervet. Az első és legfontosabb úticél az Akropolisz volt. Közben szervezkedés indult, hogy béreljünk mikrobuszt, és másnap utazzunk el Delfoiba. Csak azzal volt a probléma, hogy a fiatalabbak közül senki nem akarta vállalni a vezetést, én pedig ehhez a feladathoz már öregnek és fáradékonnak ítélttem magamat, talán nem akartam vállalni idegen emberek életéért a felelősséget.

Írány az **Akropolisz**. Előbb azonban megebédeltünk a Mc Donaldsban. Életünkben először voltunk ilyen gyorsbüfében, pedig Budapesten is van néhány üzletük. A helyiség tiszta volt, a berendezés ápoltságos, az árlap olcsó, a választék megfelelő. Csirke falatokat vettünk hasábburgonyával. Befizettünk egy olyan menüt, amelyben a salátákat szabadon lehetett választani. És ehhez külföldre kell utazni!

Útikönyvünk tájékoztató térképe alapján megkerestük a bejáratot. Nem kellett messzire mennünk

110. Athén belvárosa (1)

Meglepődtünk, hogy az Akropolisz milyen romos. Szídtuk annak a török pasának az emlékét, aki lőszerraktárt rendezett be az Akropoliszon és az ostrom során felrobbantotta az egészet. Nem volt érzéke a történelmi emlékezethez, a műemlékvédelemhez, az utókor csodálatához. A történészek átkát vonta magára, beleértve a miénket is, mert kivéve néhány épületet, minden ókori emlék csak térdig ért.

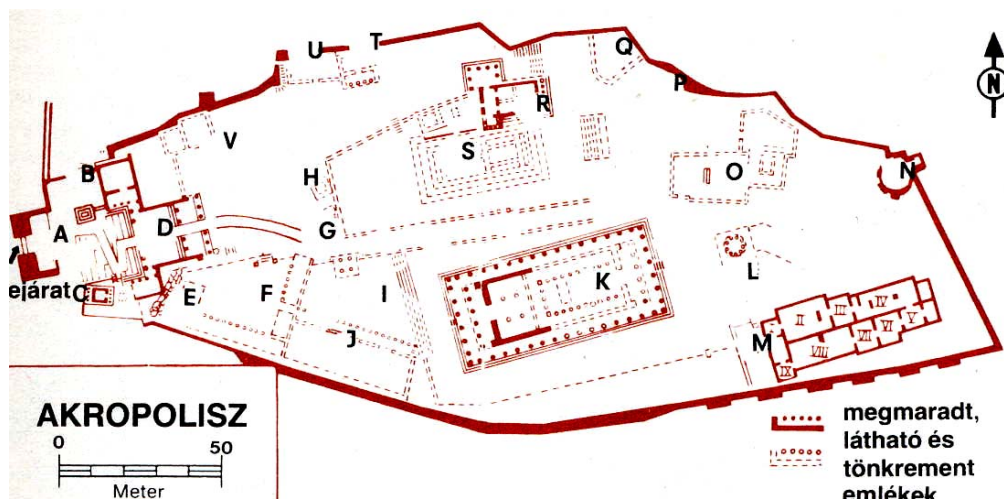
Tehát: a klasszikus Athén központja az Akropolisz, ahol a Kr. e. III. században kezdődtek meg azok az újjáépítési munkák, amelyek a hellén befolyás erősödése folytán az Akropoliszt újra virágzóvá tették, ismét fellegvárrá alakították.

A nagy akropoliszi ásatásokat 1876 és 1885 között végezték, amelyet a Görög Régészeti Társulat felügyeletével és megbízásából végeztek. Ahogy láttuk, az épületek vizsgálata és restaurálása még maig sem fejeződött be.

A kevésről, amit láthattunk, sok fényképet készítettünk, s néhány épületről, ahová a turisták műemlékvédelmi okokból nem léphetnek be, nehogy kövenként hazahordják, az internetről néhány kiegészítő képet választottam.

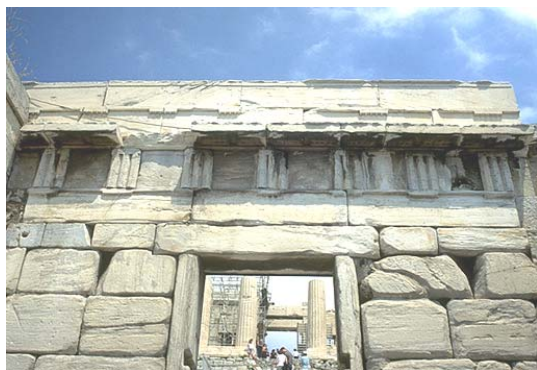

111-112 Feljárat az Akropolishoz

113. Az Akropolisz áttekintő térképe.

A francia építészről, Beule-ről elnevezett kapu (A) után jutunk a márványlépcsős Propülaia-hoz (D):

114. A Bleu kapu

115. Niké temploma

116-117. A Propülaia

A lépcsősort, amelyen az ünnepi felvonulásokat rendezték a fellegvárba, Mnésziklész építtette Kr. e. 437-432 között. Az építők dór és ion oszlopfőket alkalmaztak, amelyek így együtt különössé teszik az építményt. A lépcsősor melletti kiszögeléren baloldalt állt egykor Agrippa bronz négyesfogata (B), jobbra pedig Niké (már helyreállított) temploma (C).

Tovább jobbra haladva értük el az ún. Pelazgikus falat (E) és Artemis templomának maradványát (F), amelyek ránk nem voltak említésre méltó hatással.

A jelenlegi sima kőpadlón állt egykor a bronz négyes fogat, és balra kissé tovább a Feidiász alkotta grandiózus szobor, a mintegy 9 méteres Athéné (H), amelyet csak hírből (középiskolai művészettörténet tanulmányainkból) ismerünk. A „munkás” Athéné (Ergané) szentélye (I), és a fogadalmi ajándékok tárolására szolgáló épület (J) romjai csak a történészek számára jelentenek élményt.

A **Parthenon** (K), szűz Athéné temploma, az Akropolis legmagasabb pontja. Az épület a klasszikus kor fő művének tekinthető. Az épület restaurálása 1833-tól folyamatos. A templom építését Periklész kezdeményezte, majd 447-438 között Iktinosz és Kallikratész építette. Díszítése Feidiasz és tanítványai alkotása. A 72x34 m méretű templom oszlopsora 46 db 10 m magas dór oszlopokból készült

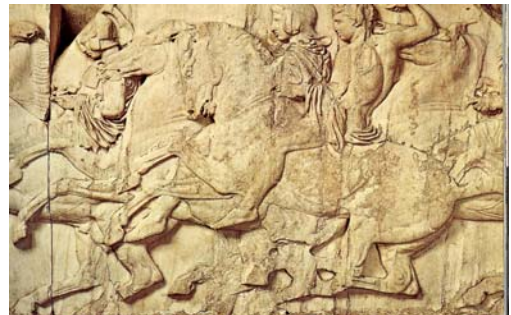

118-119. A Parthenon

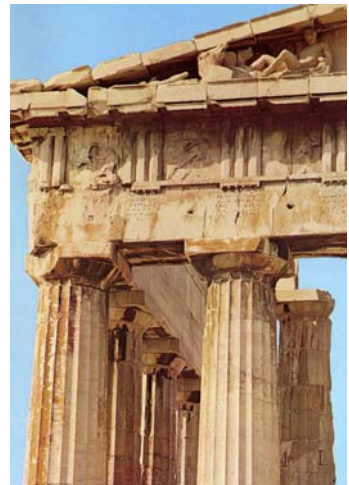
A methopék, vagyis a gerendázat díszai, az athéniak harcait ábrázolják a gigászok, a perzsák, a laphiták és a kentaurok, illetve a trójaiak ellen. A 92 db-os műalkotásból 41-et az eredeti helyén láthattunk. (A két oromfal domborműveinek nagyobb részét 1993-ban, a Londoni British Múzeum kiállításain szemlélhettük meg.)

120-122. Képek a methoperől

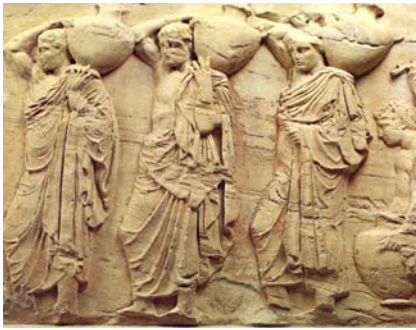

123-124 Képek frizről

125-127. Részletek a Parthenon domborműveiből

A 160 m hosszú, egy méter magas fríz (maradványa) a négyévente rendezett nagy ünnepi menetet ábrázolja, amelyen az athéni lányok többek között az istennőnek szőtt ruhát vitték áldozati ajándécul.

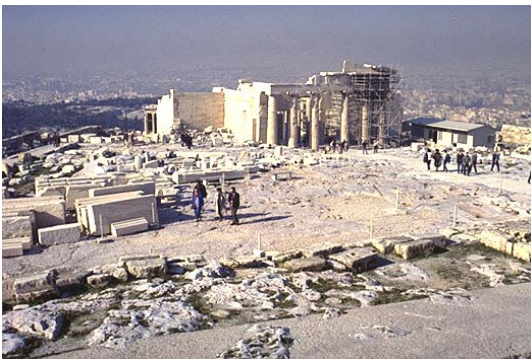

128. Az ünnepi menetből

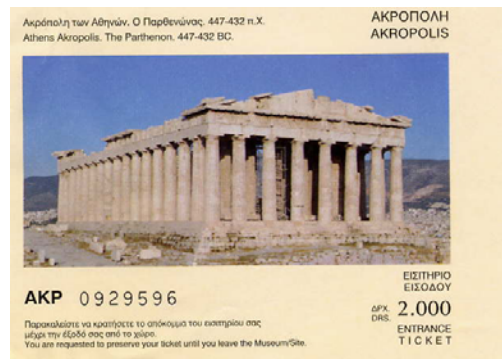

129. Harci szekér

A 12 méter magas, arany és elefántcsont Athéné Parthenosz szobrot csak leírásokból rekonstruálva ismerjük. A Parthenon mellett az ásatások, illetve a rekonstrukció segítésére hatalmas toronydarú áll, amelyet a fényképezésnél igyekeztem elkerülni. A déli oldalról nézve azonban látszik, de szerencsére nem rontja a látványt. A Parthenon lépcsőitől visszatekintettünk a Propülaia felé, ahol régen az előbb felsorolt, ma már nem létező épületek álltak. A terület ma már jobbra csak kötetető és kőtár.

130. A Propülaia belülről

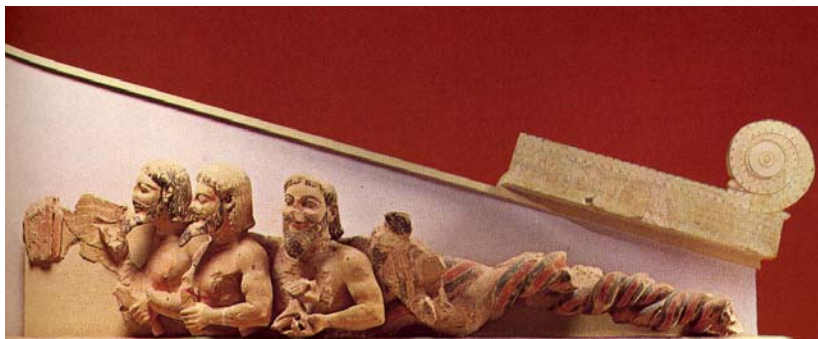
131. Akropolis Múzeum belépőjegye

A Parthenon mögött *kerek templom* romokat találtunk (L). Ennek tőszomszédságában építették meg az ún. **Akropolisz Múzeumot** (M), ahol az ásatások során fellelt maradványok jelentősebb emlékeit állították ki.

132. Részlet egy szobortalapzatról

A múzeumi látnivalókról múzeumi vezetőt vásároltunk, amely részletesen bemutatta a kiállítás jelentősebb darabjait, és teremről teremre ismertette az egyes tárgyakat.

133. Víziszörnyek – részlet egy elpusztult timpanonról

134. A szörnyek közelebbről

135. Az „akropoliszi lovak”

136. A Jópásztor (?)

137. Szfinx

138. Athéné kigyóval

139-141. Koré szobrok

142. Gondolkodó Athéné

Az **Akropolisz déli falához** sétáltunk ki a múzeumi látnivalók után, és letekintettünk a hegyoldalba vájt két színházra:

A *Dionüszosz* színház mai állapotában már a rómaiak által átépített eredetinek a maradványa.

Herodes Atticus színháza, az Odeon Kr.u. 160-ban épült, és még ma is koncerteket, színháztételeket rendeznek benne.

Amikor letekintettünk az Odeonra, örömmel ismertük fel a távolban a *Nymfeont*, ahol reggel kezdtük az ismerkedést Athén látképével.

143. Dionüszosz színháza

144. Az első széksor

145. Herodes Atticus Odeonja

146. Az Odeon építménye hátulról

Erechtheion a neve annak az épületnek, amelyet a mükenei lépcsőfokokon lefelé haladva értünk el (S). A Kr.e. 421-406 között épült templomot több címzettnek építették: Athena Poliasznak, Erechtheusznak és más istenségeknek. A templom azon a helyen áll, ahol egyesek szerint Athéna megküzdött Poszeidonnal, és ennek eredményeként sós vízforrás tört fel. A sós víz ellenére itt Athena termékeny olajfát ültetett és ezzel megalapozta Athén jólétét. Más vélemény szerint a mondabeli Kekropsz király sirja volt ezen a helyen.

147-148. Az Erechtheion nyugati fala - és dél-nyugati sarka

Észak felől van a bejárata annak a terasznak, amelyet oszlopok helyett a Koré szobrok, Kariatidák (másolatai) tartanak. Közülük egyet a Londoni British Múzeumban, egy másikat az Atheni Művészettörténeti Múzeumban láttunk, de a másolatok megszólalásig hasonlóak az eredetihez.

149-150. Kariatidák szemből, illetve dél-keletről nézve

151. Az erkély belülről

152. Az Erechtheion belseje

A ion oszlopfős templomegyüttes különböző szinteken közelíthető meg, de belépni nem szabad. Keleti padlószintje van a legmagasabban.

153-154. Az épület keleti frontja és északi bejárata

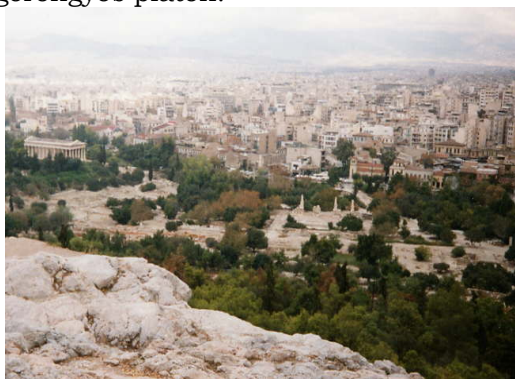
155. Kifelé menetben

Areiopagosz, vagy Areioszpagosz annak a (Propülaival szemben lévő) dombnak a neve, ahol a régi időkben az Athéni Bírószág üléseit tartották. Ez előtt a testület előtt tartott beszédet annak idején Szent Pál, amikor megidéztek a többistenhit elleni tanítása miatt. Ma „Areiopagosznak” a görög Legfelső Bírósgot nevezik.

156. Az Areiopagoszon

Felkapaszkodtam a sziklába vájt, egyenetlen, csúszós lépcsőkön, és elcsodálkoztam azon, hogy milyen kényelmetlen lehetett a főtanácsnak az egyenetlen felszínű szikla tetején üldögelni a számtalan fontos kérdés megtárgyalása során. Ugyancsak nem lehet irigyelni a ókeresztény görög „atyák”, (őstanítók – ld. patrisztika) közül Areiopagita Dionysioszt, aki remeteként élt ezen a göröngyös platón.

157. Athén a dombról

158. Az egykori Zeusz templom helye

159. A Nemzeti Régészeti Múzeum

Közbeiktatott kis pihenő után buszra szálltunk, és megkerestük a **Nemzeti Régészeti Múzeumot**, amelynek látnivalóitól sokat reméltünk. Valóban befogadhatatlan az a tömérdek kincs, amelyet a trójai, a mükénéi és egyéb emlékhelyek leleteiből a Múzeum kínál. Ez a legjelentősebbnek tartott görög múzeum, amelynek régészeti gyűjteménye az őskortól a római kor művészetéig áttekintést ad a teljes görög művészetről.

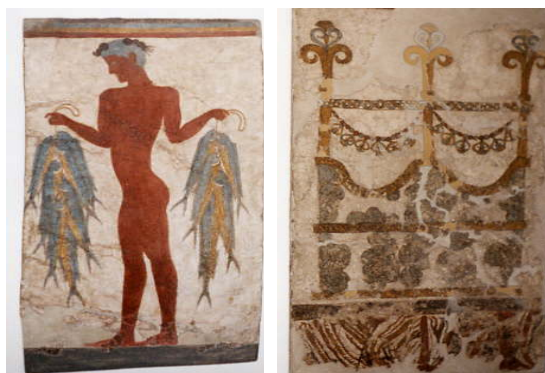
160. „Agamemnon” maszkja

161. A mükénéi aranykincsből

162. A kis zsoké

163-164. Krétai freskókból

A szoborgyűjteményben az archaikus műalkotásokon kezdve (pl. az Artemioszi zsokégyerek), a hellenisztikus (Papucsos Afrodité), a klasszikus alkotásokig minden stílus megtalálható.

165. Ez is mükénéi

166. Papucsos Afrodité

167. Szónok

A kis zsokével kapcsolatos feltárási munkáról elmondták, hogy a szobor két elemét nem egy helyen lelték fel. A tengerben találták meg a lovat, majd később, több kilométer távolságra a gyerek szobrát. Valakinek eszébe jutott, hogy a kettő esetleg összeillik. Kipróbálták, és csodák csodája igaz lett a feltételezés.

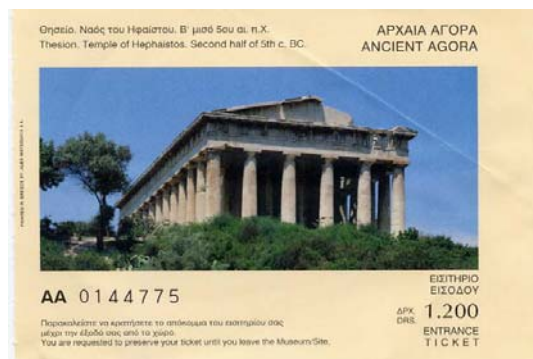
Ezek mellett kiemelkedő a freskó, váza és a terrakotta gyűjtemény, amelyet mi nem néztünk meg, mert már képtelenek voltunk több élmény, impresszió befogadására.

Este úgy estünk be az ágyba, hogy nem is éreztük már a lábunkat, és nem kellett altató ahhoz, hogy elaludjunk.

Október 25-én reggel úgy ébredtünk, hogy ezen a napon a tenger miatt elvesztegetett idő miatt még sok látnivaló vár ránk. Meg kell ismernünk az Agorát, látnunk kell az őrségváltást, és valamit a görög kereszténység műemlékeiből. Először is reggelizni mentünk. Azt reméltük, hogy svédasztalos választék vár ránk, ehelyett (lévén a kontinensen) kontinentális reggelit kaptunk, amely nem sok energiát biztosított az előírányzott kilométerekhez.

Az **Agora** volt az első kitűzött célpontunk, a hajdani piactér és városközpont. A belépőjegy az Agora nyugati szélén álló *Thésziont*, Görögország legépebben fennmaradt templomát ábrázolja, amelyet a Kr. e. V. sz.-ban, dór oszlopokkal építettek Hefaisztosz tiszteletére.

A templomot az előcsarnok dór frizéről nevezték el, amelynek metopéi The-szeusz és Héraklész cselekedeteit jelenítik meg.

168. Belépőjegy az Agorára

169. A Sztoa Poichilé maradványai

Valamikor itt állt a Sztoa Poichilé, a százoszlopos Tanácsház, valamint a templomok és a hivatalok épületei.

Az Agora keleti felét pedig a csaknem 120 m hosszú, kétszintes oszlopcsarnok, a (helyreállított) Attalosz sztoa foglalta el. A rekonstruált épületben érdekes múzeumot rendeztek be, ahol remekbe készült szobrok, vázák, köfeliratok gyűjteményét tekinthettük meg. Végig jártuk a múzeumot, majd csendes szemlélődve üldögettünk az Agorán.

Akkor még nem tudhattuk, hogy a kései utókor 2003-ban itt fogja megrendezni az Európai Unióhoz csatlakozó 10 ország, köztük Magyarország belépési egyezményének aláírását.

170. Az Akropolisz az Agoráról

171. Keresztény templom az Agorán

A bizánci időkben nem volt még akkora a kegyelet az ókor épületei iránt. Ott építettek, ahol erre alkalmas területet találtak. Így épült orthodox templom az Agora területére

172. Kilátás az agoráról

173. Népművészeti Múzeum

Az az építészeti stílus, ami a hajdani Hagia Sophia templom építőit ihlette, a későbbi korban is hatással volt. Athénban ennek az épületnek emléke kísért a Népművészeti Múzeum kupolás fedelét látva.

174. Görög obsitos

175. Kis Mitropolisz

176. Nemzeti Park

Az Agora, illetve az Areiopagosz környékén mindig látni díszes egyenruhába öltözött görög „harcosokat”, akik néhány drachmáért megengedik, hogy együtt fényképezkedjen velük a turista.

A város nagy, modern székesegyháza mellett emberibb léptékű görög templom volt a Kis Mitropolisz, amely a korábban látott görög templomokhoz képest nem hozott újabb, említésre méltó látnivalót.

Délután siettünk, hogy megnézzük a királyi palota közelében, az ismeretlen katona síremléke előtt óránként megtartott őrségváltást. Útba esett a Nemzeti Park, ahová azonban nem mentünk be, megelégedtünk a bejárat megöröklítésével.

Az **őrségváltás** igazi látványosság. A bojtos cipős katonák kemény diszlépéssel közelítik meg a teret, ahol az emléktábla előtt két ór áll díszőrséget. A váltást merev létekkal, feszes tartásban hajtják végre és vonulnak el egy hadnagy vezetésével.

177-182. Az őrségváltás mozzanatai

183. Az elnöki palota őrsege

Az őrsváltásról haza felé menet elmentünk a köztársasági elnök palotájához. A bejáratnál díszőrséget álló katona rezzenéstelen arccal viseli el, hogy a turisták mellé álljanak és fényképezkedjenek, ami egyébként megengedett. Két nap jutott Athénból, ez elég is volt ahhoz az általános tájékozódáshoz, amit célul tűztünk ki.

Nem néztük meg Schliemann Henrik házát, sírját, múzeumát. A világhírű „amatőr” régész ásatásaiból Berlinben kerestük a „trójai kincs”-et, amelyet elsodort/elrejtett/elorzott a II. világháború. Néhány műkénéi leletét láttuk itt, Athénban, néhányat a londoni British Múzeumban. Amitől többet reméltünk, az Akropolisz és az Agora volt, ahol a látottakat jó képzelőerővel kiegészítettük..

Másnap, október 28-án újra útra keltünk. Reggeli után előálltak a buszok, és elindultunk északi irányba:

184. Az útiterv részlete

Athéntól Thesszalonikiig

Théba felé indultunk. Amint később kiderült az autópálya elkerülte Eleusiszst is és Thébát is. Így nem láthattuk a nagy rommezőt a Theleszterionnal, ahol a misztériumok és a beavatási szertartások zajlottak.

Théba a Kr.e. IV. sz.-ban jelentős hatalmi tényező volt, amíg Nagy Sándor 335-ben földig nem romboltatta.

A **Thermopülei szoros**-nál volt az első megállónk. Az egykori geológiai alakulatot az idő és a folyó elmosta, és egy delta torkolatot épített ki a tengernél. A szoros arról a hősiek harcról nevezetes, amit Leonidasz spártai király vívott a perzsák ellen. A hősiesség ellenére is a küzdelem árulás miatt elbukott: Epialthész a spártaiak hátába vezette az ellenséget.

201-203. Thermopülé, a Leonidasz emlékmű és az emléktábla

Meglátogattuk Leonidasz emlékét, és felkaptattunk a dombra, hogy elolvassuk a híres epigrammát:

*„Itt fekszünk, vándor, vidd hírül a spártaiaknak:
megcselekedtük, amit megkövetelt a haza.”*

Lamiá-nál az autópálya megkerülte az egykori szorost. Nem álltunk meg Achillész és acháj harcostársainak városánál, amely ma a gyapottermelés központja, hanem igyekeztünk **Larissza** irányába, amely a thesszaliai alföld fővárosa. Szerettük volna megnézni a pelazgikus időig visszanyúló történelmi városban az akropolisz dombon a templom és a színház maradványait, de az útiterv nem engedélyezett nagyobb pihenőt. Itt ágaztak el az utak északnyugatra az Olymposz irányába, és nyugatra, amerre mi mentünk, a **Meteorák** irányába.

204. Lamia - Larissza

205. Larissza - Trikala

206. Meteorák

Megérkeztünk *Kasztraki* faluba, amely az utolsó település a hegy lábánál. Megálltunk a „kézzel festett” ikonok üzleténél, hogy a látogatók emléket vehessenek.

Mi nem akartunk vásárolni, így nem vettünk részt utastársaink bolti tolongásában. Körüljártam az épületet, elsősorban a táj szemlélése miatt. Az egyik vasvázás ablakon zene hangjai szűrődtek ki. Közelebb mentem, hát egy műhely volt, ahol fára ragasztott, előnyomott sablonra ikonokat festettek egyes kezű asszonyok. Így szándékomon kívül lelepleztem az ősi ikonok készítését.

207. Az ikonüzletben

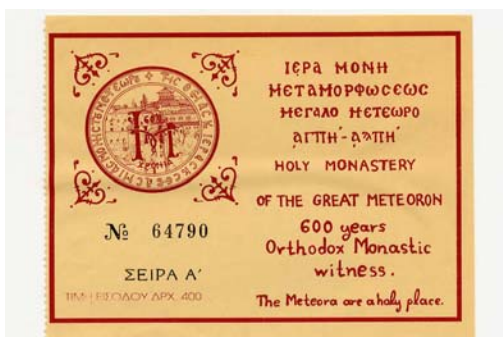
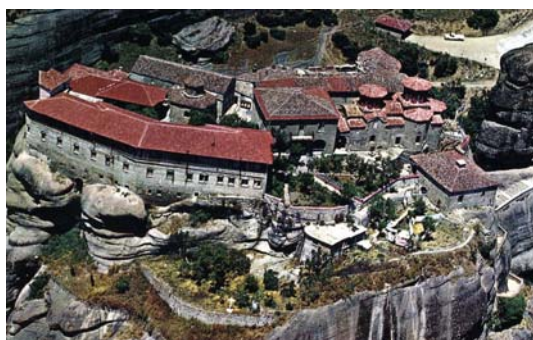
208. Ikonfestők a gyárban

Tovább indultunk. Félelmetes hajtókanyarokon vitt az út felfelé a sziklák között, hogy megcsodáljuk a nagy magasságú ormokra épített kolostorokat, amelyek Görögország leghíresebb látnivalóihoz tartoznak. A kolostorok legtöbbjét a XIV. sz.-ban építették a sziklaoszlopokra.

Eredetileg 24 kolostor állt itt, amelyek lassan elnéptelenedtek. Öt kolostor jelenleg is működik. Megközelítésük egykor csak kötélletrák és felvonók segítségével volt lehetséges. Mi a Hiera Moné Metamorfoszeosz (Színeváltozás)-nál szálltunk ki a buszból, ahol egy szakadék feletti kis gyalogos hídon mentünk át a sziklához, amelynek alsó harmadánál volt egy erős vasrácsos kapu, ahonnét a sziklába vágott, épített, helyenként kis alagutakon keresztül haladó lépcső vezetett fel.

210-211. Félelmetes sziklaormok

212. Hiera Moné Metamorfosisz

213. A belépőjegy

Végig vezettek a közösségi termeken, bepillanthattunk a raktárba, ahol egy nagy borshordón kívül a szerszámaikat is tartották, a konyhába, ahol már bizonyára nem főztek, a csontkamrába, ahol a régebben elhunytak földi maradványait őrizték.

214. Bejárat a kolostorba

215. A kamra

216. Metamorfózis

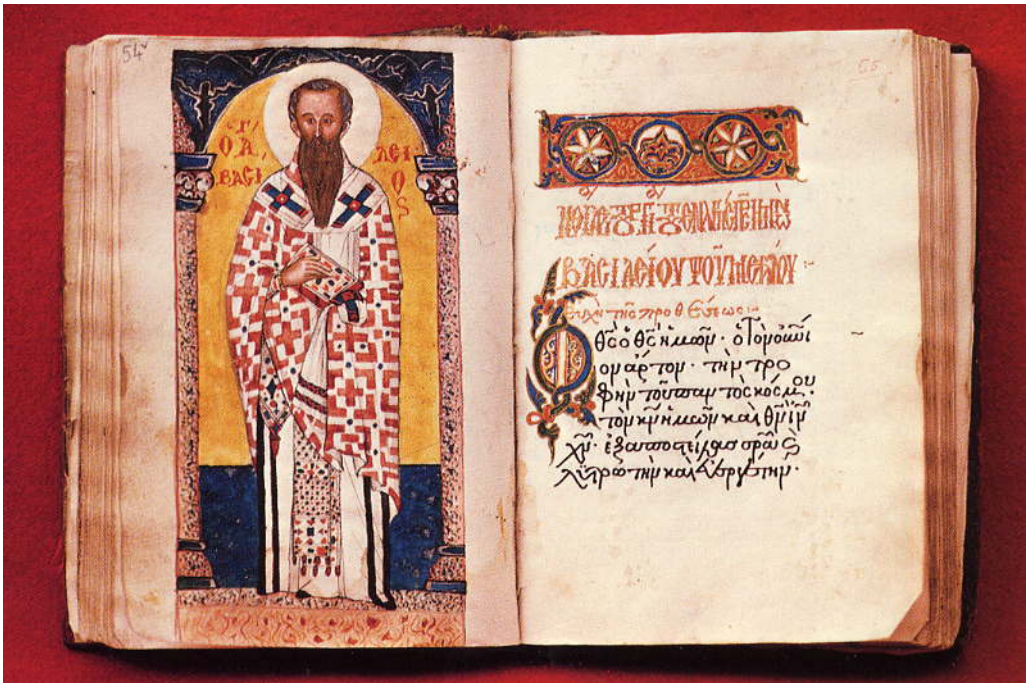

217. Az egykori konyhafelszerelések

218. Az egykori szerzetesek

Megnéztük kódex és ikongyűjteményüket, amelyikből az egyik szép példányról képeslapot vásároltunk:

219. A kódexgyűjtemény egy szép példánya

A visszaúton az elől ülők közül a gyengébb idegzetűek csukott szemmel utaztak, mert a hajtűkanyarokban, a busz orra alatt csak a szakadék látszott.

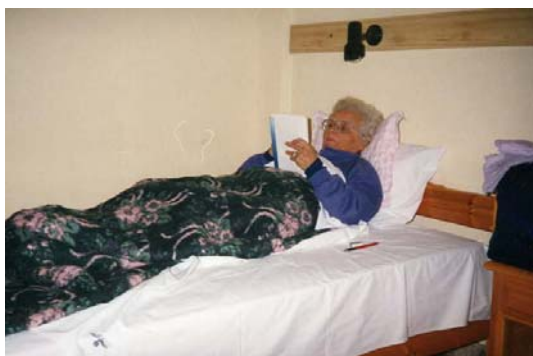
Katerinibe meglehetősen fáradtan érkeztünk, és ráadásul hosszabb időt kellett várnunk a szállásunkra. Mire kiszálltunk a buszból didergetően hideg lett. Szobánk – mint afféle nyaraló – kópadlós volt, és ez még fokozta a hideg érzetét.

Magunkra húztuk minden felső ruhánkat, és sétát tettünk a parton, majd az esti városban, ahol meglepődésünkre elegánsnál elegánsabb bundákban feszi-

tettek a gazdag orosz nők. Az orosz turisták szinte ellepték a város szórakozó helyeit.

220. Szállásunk strandja

221. Hideg éjszaka

Másnap valami állami, vagy vallási ünnep lehetett, mert csoportosan, ünnepi öltözetű, vagy egyenruhás gyerekeket láttunk a templomba menni, ahová mi is bekukkantottunk.

222-224. Ünneplőbe öltözött gyerekek a templomban

Katerini az Olymposz lábánál fekszik és a hegymászók kiinduló pontja, 30 ezer fős nyaraló város.

Nem sokat időztünk a városban, mert ezt a napot, a hazafelé tartó utazásban Thesszalonikire szánta a program.

Thesszalonikitől Budapestig

Katerinitől Thesszalonikiig megint történelmi leckét kaptunk az autóbuszban. A várost Kr.e. 315-ben Kasszandrosz alapította, és feleségéről, Nagy Sándor egyik leánytestvéréről, Thesszaloniké-ról nevezte el.

225. Thesszaloniki

A város fejlődése a római birodalomban indult meg, ugyanis fontos csomópontjává vált a „Via Egnatia”-nak, amely az Adriától a Balkánon át Bizáncig vezetett. Itt élt számkivetésben Ciceró és itt alapította Szent Pál apostol Európa egyik első keresztény közösségét.

A város a bizánci uralom alatt is virágzó település volt, de a szaracénok pusztítása után (Kr.u.940) veszített jelentőségéből. Meghódították a normannok, a frankok, a törökök, a velenceiek, majd 1430-ban a törökök újra elfoglalták, és az első balkáni háborúig, 1912-ig tartották uralmuk alatt.

226. A városfal részlete

227. Háromhajós bazilika

A hellenisztikus akropolisz helyén épült a Citadella, amely ma nem látogatható. Az erődítmény része az egykori városfalnak.

Az Aija Paraszkevi templom egy háromhajós bazilika, amely eredetileg az V. sz.-ban épült. Az 1917-es tűzvész után helyreállították. Kriptájában található az oszlopokon nyugvó köríves falon belül az a medence, amelyet a földből fel-fakadó gyógyító olajos forrásra építettek.

228. Az ezüst oltár

229. A gyógyító olajforrás

230-231. Ókeresztény emlékek (X.-XI.sz.) a Fehér Toronyból

A rakpart végén áll a Fehér torony, a XV. sz.-ból, később janicsár börtön, ma kiállításokat rendeznek benne. Itt mutatták be az ókeresztény gyűjteményt,

amelyet egyébként a Szent György Mauzóleumban tartanak, amelynek ottani látogatásunk alkalmával a rekonstrukcióját végezték.

232. Bronz kráter

A makedón főváros nem azt a hatást tette ránk, amit vártunk, de elvárásunk nem volt reális. Természetes, hogy Nagy Sándor korának emlékei nem maradtak meg a hadak útján. Itt voltak át a Szentföldre igyekvő keresztesek, itt dúltak a különböző hódítók, saját képükre formálták 500 év alatt a törökök, végül pedig az 1917. évi tűzvész után a maradványokat lerombolták és helyébe épült a XX. századi balkáni város.

Macedóniát az újkori történelem feldarabolta. Jutott belőle a bolgároknak, a szerbeknek, és maradt valamennyi a görögöknek.

Rövid látogatást tettünk a Régészeti Múzeumban, ami Knossos és Athén után nem volt ránk nagy hatással. A Kr.e.-i görög kultúra alapmótvumait a Schliemann féle ásatások összefoglalóan mutatták be. Egyedüli emlékként megvettük a borhígító, vegyítő krátert (természetesen csak képeslapon).

Az **igazi kaland** most kezdődött, a kalandos utazással Macedónián és (jugoszláv) Szerbián keresztül. Ebben az időben folyt a Titó-kori jugoszlávia egyes államainak önállósodása, épp ekkor szakadt el Macedónia állam Jugoszláviától, dörögtek az ágyúk, és „csetnik” szabadcsapatok védték a szerb igényeket.

Hazafelé ezen a háborús területen kellett éjszaka átutaznunk. Híre érkezett, hogy az egyes határokon gerilla katonák rabolják ki a buszok utasait. A Jorgosz szakképzett és tapasztalt alkalmazottai felkészültek: pénzzel és „ajándék” csomagokkal (ital, cigaretta) kedveskedtek a határőröknek. Az egyik ellenőrzési ponton az őrség kevesellte az ajándékot, és a buszvezető gyűjtési akciót indított az utasok között, a felesleges valutákból. Természetesen ki-ki részt vett a kegyes adományokban, mert a rémhírekhez képes ez még humánus eljárás volt.

Már Szerbiában voltunk, vélt biztonságban, amikor egy „vendéglő” parkolóján technikai szünetet tartottunk. Az épületben szerb lakodalom zajlott. A toalett irányába nem kellett irányító tábla. Legtöbbször a zöld környezetet választották. Egyszer csak megjelent egy fegyveres, katonai egyenruhás férfi, és felszólította a busz utasait, hogy adjunk ajándékot a menyasszonynak. Kiforgattuk zsebeinket és pénztárcáinkat, hogy segíthessük az ifjú pár beilleszkedését az új státuszukba.

Túléltük. Következett Belgrád, majd a magyar határ. Átléptük, és itthon voltunk. Meglepetésként megérkezett velünk együtt Magyarországra az első hó. Sokan, másokkal együtt Fekete Feri és Marika a határról telefonon értesítette a családját. Megszerettük őket, kapcsolatunk továbbra is fennmaradt.

A Keleti pályaudvar parkolójában ért véget ez a kaland. Taxival mentünk haza és negatívjainkat még aznap beadtuk előhívásra a Fotex-nél.